مەفرەزە تایبەتییەکان (المفارز الخاصة):

مەفرەزە تایبەتییەکان بریتیبوون لە جاشی هەرە دڵسۆز بە حکومەتی داگیرکەر و سەدامی دیکتاتۆر، ئەوانەی فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت بوون یان چەندین پێشمەرگەو هاوولاتییان شەهیدکردبوو یان بەشداری دەیان شەڕی پێشمەرگەیان کردبوو، بۆیە مەفرەزەی تایبەتی سەربە ئەمن، ئیستخباراتی سەربازی یان موخابەراتیان پێدرابو. گرنگترین فەرماندەی مەفرەزە تایبەتییەکان لە کوردستان ئەمانەی خوارەوە بوون:

ئەبوبەکر عەبدوڵلا سەعید، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت.
ئەحمەد بیجۆ، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (3)ی کردووە. ئەحمەد بیجۆ، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی نەوجول، دووزو کفری کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (3)، سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل241). ئەحمەد بیجۆ، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (5)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.
ئەحمەد جاسم قاسم (شەنگال)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی 107.
ئەحمەد رەشید یەزدین (ئاکرێ)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی 134.
ئەحمەد زێڕۆ هەرکی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (95).
ئەحمەد سەعید (سەیداوە)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی (90).
ئەسوەد ئەسعەد ئەحمەد هەمزە شەوگێڕی - تەقتەق، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. ئەسوەد شەوگێڕی لە ڕێکەوتی (15.8.1985)دا دوو پێشمەرگەی قارەمان و دڵسۆزی نەتەوەی کوردی شەهیدکرد بە ناوەکانی (حەسەن مەلا عەلی، فەرماندەی تیپی (83)ی هەورێ و ئاراس عەبدولسەمەد محێدین ناسراو بە پێشڕەو، رابەری سیاسی تیپی ناوبراو). ئەسوەد شەوگێڕی دوای شەهیدکردنی ئەو دوو کادیر و فەرماندەیە خۆی رادەستی رژێم کردەوە و مەفرەزەی تایبەتی سەربە ئیستخباراتی وەرگرت. هەروەها ئەسوەد ئەحمەدی تاوانبار و خۆفرۆش لە بەرەبەیانی ڕێکەوتی (20.8.1986)دا پێشمەرگەیەکی قارەمانی کەرتی دووی سەربە تیپی (99)ی بتوێنی

یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانی بەناوی خەسرەو ئەحمەد رەسوڵ پشدەری ناسراو بە (ئاوات) دەستگیرکرد، لە بۆسەیەکدا کە لەناو ئاوی دەریاچەی دوکان لە نزیک چوارقورنە لە بەلەمەکەی دان کە چەند پێشمەرگەیەک و شەش حەوت جاشی دیلی تیابوو. کاتێک کە ئەسوەد ئەو پێشمەرگەیە دەستگیر دەکات چونکە ئۆتۆمۆبێلی پێنابێت، داوا لە شۆفێری جێبێک دەکات کە لەو نزیکە لەسەر شینایییەک دەبێ بۆ ئەوەی بیانگەیەنێتە کۆیە. کە شۆفێرەکەدا دەگاتە لایان و دەزانێت ئەوە پێشمەرگەیە گیراوە، بە خۆفرۆش و فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت ئەسوەد دەڵێت: (چەندی پارەت دەوێ دەتدەمێ بەس ئەو پێشمەرگەیە رادەستی حکومەت مەکە و ئازادی بکە)، ئەسوەد بە توورەیییەوە سەیرێکی شۆفێرەکە دەکات و بەس ئەوەندە بە شوفێرەکە دەڵێت: (زووکە لێخورە). کاکی شوفێر ئەسوەد و جاشەکانی و دیلەکە دەگەیەنێتە ماڵی ئەسوەد لە کۆیە بۆ خۆگۆڕین و خواردنی نانی بەیانی. بەگوێرەی قسەکانی خەسرەو ئەحمەد رەسوڵ، کە دایکی ئەو خۆفرۆشە دەزانێت ئەوە پێشمەرگەیەکی دیلەو کورەکەی ئەو گرتوویەتی و نیازی وایە رادەستی رژێمی بکات، ئەو دایکە ویژدانی دەبزوێ و زۆر داوا لە کورەکەی دەکات و لێی دەپاڕێتەوە کە رادەستی بەعسی نەکات، بەڵام ئەسوەد بەوە وەڵامی دایکی دەداتەوە: (باشە ئەگەر بەم شەوە تەرمی کورەکەت بهاتایەوە و ئەو کورەکەتی بکوشتایە). دایکی پێی دەڵێت: (دە باشە کوڕم خێری ئەوەی کە تەرمی تۆم بۆ نەهاتەوە و کەس نەکوژرا ئەو پێشمەرگە بە تەمەن مێردمنداڵ و قۆزەیە ئازاد بکە). ئەسوەد بەقسەی دایکیشی ناکات و دوای نزیکەی یەک کاتژمێر خەسرەو ئەحمەد رەسوڵ پشدەری رادەستی رێکخراوی هەواڵگری سەربازی کۆیە دەکات. دوای دوو مانگی رێک خەسرەو پشدەری لە رێکەوتی (20.10.1986)دا فەرمانی لە سێدارە دانی لەلایەن عەواد حەمەد بەندەری سەرۆکی بەناو دادگای شۆڕشەوە بۆ دەردەچێت و رەوانەی ژووری سێدارەی ئەبوغرێب دەکرێت. دوای نزیک سێ مانگی ژیانی ژوورە پڕ لە ترس و بۆن خوێنەکانی سێدارەی بەغدا، لە رێکەوتی (21.1.1987)دا ئەو پێشمەرگە لە مەرگ نەترسەی کورد و کوردستان خەسرەو پشدەری بە مەرسومێکی تایبەتی سەدامی دیکتاتۆر سزاکەی بۆ دەکرێتە زیندانیکردنی هەتا هەتایە. خەسرەو رەسوڵ ئەحمەد پشدەری، هاوڕێیەکی هەرە خۆشەویستمەو لە زیندانی ئەبوغرێب لە رێکەوتی (6.6.1987)دا یەکترمان ناسی، دواتر لە رێکەوتی (14.9.1988)دا هەردووکمان

بەر لێبووردنی گشتی ژمارە (636-637)ی رۆژی (6.9.1988)ی سەدامی خوێنڕێژ کەوتین و لەگەڵ دەیان هەزار زیندانی تری کورد ئازادکراین. ئەسوەد شەوگێڕی، هەر لە ساڵی (1986)دا کادیر و پێشمەرگەی حزبی شیوعی ئێراقی حەسەن کاکە کۆیی دەستگیر دەکات و رادەستی ئیستخباراتی دەکات و، لە ساڵی دواتر بە زیندانی کردنی هەتا هەتایە سزا دراو، لە زینداندا مایەوە تاوەکو رێکەوتی (14.9.1988). ئەسوەد تەقتەقی، دوای راپەڕین یەکێک بوو لە پێشمەرگە هەرە نزیکەکانی رەسوڵ مەمەندی سکرتێری گشتیی حزبی سۆسیالیستی کوردستان و دواتریش هەردووکیان پێکەوە هاتنەوە بۆ ناو ریزەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان. هەر لەدوای راپەڕین ئەسوەد فەرەج لەناو شارۆچکەی چوارقوڕنە (فەقێ لاجانی) کە کۆنە فەرماندەی سریەی جاشان بوو لە فەوجی (22)ی جاشە سووکەکانی سەرۆک جاش هەمزە عەباس مامەند ئاکۆ ئاغای پشکۆ دەکوژێت، کە ئەندامێکی سەربە پارتی دیموکراتی کوردستان بوو، هەروەها پاشان شێرە خەپەی ئەندامی پارتی لەناو شاری کۆیەدا کوشت. بنەماڵەی لاجانییەکان کوڕەکەی فەقێ لاجانی و لاجان مستەفا عەلی لە تۆڵەی فەقێ لاجانیدا، هەڵسان لە ساڵی (1994)دا ئەسوەد تەقتەقییان کوشتەوە.

ئەنوەری حەسۆل، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (3)ی کردووە. ئەنوەری حەسۆل، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی کەرکوکی کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (3) - سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل243). فەرماندەی مەفرەزە ئەنوەری حەسۆل، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی کارای خۆی لە شاڵاوی ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (285)ی دراوەتێ لە لیستی ناوی داواکراوەکان.

ئیسماعیل عەزیز بایز (ئاکرێ)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی 132.

ئیسماعیل هەمزە ئیسماعیل (سلێمانی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی 14.

بابەکر هۆمەر ئەحمەد (قەڵادزەیی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی 10.

بایەزید حاج بایەزید عەبدوڵڵا، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی.

بەکر عەلی حاجی موشیر، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (3)ی کردووە. بەکر عەلی موشیر، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی بێتاوانی ناوچەکانی سەنگاو، قەرەحەسەن و لەیلانی کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (3) - سەرچاوە: (زیاد

عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل242). بەکر عەلی حاجی موشیر، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (157)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.

بەهمەن قادر خدر قادر کەرەمی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (144).

تاریق عەزیز رەزا ئاغا، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (3)ی کردووە. تاریق ئاغا، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی نەوجول، دووز، سەرقەڵاو کفری کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (3)، سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل242). تاریق عەزیز رەزا ئاغای فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (196)ی لە لیستی داواکراوەکان دراوەتێ.

تاریق محەمەد نەزیف، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی هەشتی بادینانی کردووە. سەبارەت بە شاڵاوی ئەنفالی (8)، سەرچاوە: (سێ دێی پرۆسەی دادگاییکردنی تاوانبارانی شاڵاوی ئەنفال، کە لە لایەن دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق ئامادەکراوەو، ناوی ئەو فەوجانەی کە بەشداری ئەنفالی هەشتیان کردووە، لە لاپەڕەکانی (5220-5228)دا، بڵاوکراونەتەوە).

تۆفیق جەبار قارەمان چەمچەماڵی. فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (145). تۆفیق جەبار قارەمان چەمچەماڵی، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی چەمچەماڵ، سەنگاو و قەرەحەسەنی کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (3) - سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل238). لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا، فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (159)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان. بەڵام تۆفیق جەبار قارەمان چەمچەماڵی لە ساڵی (1998)دا لە شارۆچکەی پردێ – کەرکوک کوژرا.

جاسم حارس، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (57).

جەبار ئیبراهیم حەمە گەردی (سەید جەبار ئیبراهیم حەمە گەردی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (203).

جەبار جەمیل رواندزی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. سەربە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بوو، بەڵام دوای راپەڕین بە ماوەیەکی کەم مرد.

جەبار عەباس محێدین (جەبارە درێژ)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (3)ی کردووە. جەبارە درێژ، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی تیلەکۆو نەوجولی کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (3)، سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل242). جەبار عەباس محێدین، بەگوێرەی رۆژنامەی (الثورة)، ژمارە (6689)، رۆژی دووشەممە، رێکەوتی (19.9.1988) مەدالیای بەناو ئازایەتی (لە راستیدا کورد کوشتن و ناپاکی)ی لە پاداشتی بەشداریکردن لە شاڵاوی ئەنفالەکاندا وەرگرتووە. جەبار عەباس محێدین (جەبارە درێژ)، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (279)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.

جەبار شێخ هادی شێخ نوری شێخ حوسێن بەرزنجی (سۆڵەیی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (3)ی کردووە. جەبار سۆڵەیی، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی پێباز، کەلارو سەنگاوی کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (3)، سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل239). ناوبراو لە رێکەوتی (8.3.1991)دا واتە دووەم رۆژی راپەڕینی دانیشتوانی سلێمانی لەگەڵ کۆمەڵێک تاوانباری تردا لەناو ئەمنە سوورەکە سوتان. جەبار شێخ هادی شێخ نوری بەرزنجی، فەرمانی دەستگیرکردنی لەلایەن دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراقەوە بۆ دەرچووەو، لە ریزبەندی ناوەکاندا ژمارە (162)ە.

جەمال حوسێن دوزی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (3)ی کردووە. جەمال دووزی، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی کەرکوکی کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (3)، سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل243). جەمال حوسێن دوزی، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (165)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.

جیهاد موسا قەرەهەنجیری، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی. جیهاد قەرەهەنجیری بەشداری ئەنفالی (4)ی کردووە. جیهاد موسا قەرەهەنجیری، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی شوان، قەرەهەنجیرو چەمچەماڵی کردووە، واتە بەشداری ئەنفالی (4)ی کردووە – سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل244). جیهاد موسا قەرەهەنجیری، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی

بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (163)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.
چەتۆ کەریم سەعید کۆیی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی 72. چەتۆ کەریم سەعید، هەم لە فەوجی (85)ی جاشە سووکەکانی قاسم تاهیر ئاغای کۆیە، فەرماندەی سریە بووە.
حاجی ئاغا سەرسیان (قەڵادزەیی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی 70.
حەسیب شێخ سەدرەددین شێخ محەمەد ساڵەیی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (13).
حەمەخان ساڵح نادر هەڵەبجەیی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی 22.
حەمەڕەشید عەبدولقادر عەلی هەڵەبجەیی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە 42.
حەمە کەریم حاجی محەمەد ساڵح (سلێمانی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە 37.
حەوێز شێخان خدر ئاکرەیی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە 133.
حەیدەر شەریف، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. بەشداری ئەنفالی (1)یان کردووە. سەبارەت بە بەشداریکردنی ئەو مەفرەزەیە لە ئەنفالی یەکەم – سەرچاوە: (رۆژنامەی ئێراق، ژمارە (3709)ی، رۆژی پێنجشەممە، رێکەوتی (31.3.1988).
حوسێن رەشید حوسێن قادرکەرەمی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی 143.
خەیروڵڵا کەریم مەولود (خەیروڵڵا دوزی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ئیستخبارات. خەیروڵڵا کەریم مەولود، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی کەرکوکی کردووە، واتە بەشداری شاڵاوی ئەنفالی (4)ی کردووە – سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل244). خەیروڵڵا کەریم مەولود، بەگوێرەی رۆژنامەی (الثورة)، ژمارە (6689)، رۆژی دووشەممە، رێکەوتی (19.9.1988) مەدالیای بەناو ئازایەتی (لە راستیدا کورد کوشتن و ناپاکی)ی لە پاداشتی بەشداریکردن لە شاڵاوی ئەنفالەکاندا وەرگرتووە. خەیروڵڵا کەریم مەولود (خەیروڵڵا دوزی)، بەهۆی بەشداریکردنی کارای لە شاڵاوە درِندەکانی ئەنفالەوە، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (176)ی دراوەتێ لە لیستی ناوی داواکراوەکان.
دێدەوان جەلال حەمەد زراری، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە 186.

رەئوف رەشید ئیسماعیل (رەئوف زەڕایەنی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی 26. رەئوف رەشید ئیسماعیل، بەگوێرەی رۆژنامەی (الثورة)، ژمارە (6689)، رۆژی دووشەممە، رێکەوتی (19.9.1988) مەدالیای بەناو ئازایەتی (لە راستیدا کورد کوشتن و ناپاکی)ی لە پاداشتی بەشداریکردن لە شاڵاوی ئەنفالەکاندا وەرگرتووە. رەئوف زەڕایەنی سەربە بزووتنەوەی گۆڕانی نەوشیروان مستەفا بوو بەڵام چەند رۆژێک بەر لە رێکەوتی (25.7.2009)دا لە سلێمانی کوژرا.

رەجەب کەریم ئاغا، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (13).

رەزا کەریم، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی 13. هەریەک لە کوڕانی رەزا کەریم (جەمال رەزا کەریم و عەلی رەزا کەریم)، بەگوێرەی رۆژنامەی (الثورة)، ژمارە (6689)، رۆژی دووشەممە، رێکەوتی (19.9.1988) مەدالیای بەناو ئازایەتی (لە راستیدا کورد کوشتن و ناپاکی)یان لە سەدام حوسێنی دیکتاتۆر لە پاداشتی بەشداریکردنیان لە شاڵاوی ئەنفالەکاندا وەرگرتووە.

رەشید ئەنوەر رەشید بەگی بێتواتە، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی (58).

رەفعەت عەلی حاجی موشیر، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت.

سابیر محەمەد عیسا، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. سابیر محەمەد عیسا تۆمەتبارە بە سەربڕینی شێتێک لە دەوروبەری شارۆچکەی پێباز بەناوی فەتاح محەمەد رەسوڵ و رادەستکردنی سەری شێتەکە بە مەنزومەی ئیستخباراتی شەرقی لە کەرکوک لە مانگی یەنی ساڵی (1988)دا لەکاتی شاڵاوی ئەنفالەکاندا – سەرچاوە: (دانیشتنی ژمارە (32)ی دادگاییکردنی تۆمەتبارانی شاڵاوەکانی ئەنفال، رۆژی چوارشەممە، رێکەوتی (20.12.2006)، تەلەفزیۆنی کوردسات).

سالار ئەحمەد بازیانی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت (نووسراوی بەڕێوەبەرێتی پۆلیسی سلێمانی بۆ بەڕێوەبەرێتی ئەمنی سلێمانی بە ژمارە (22)ی رێکەوتی (11.1.1987).

ساڵح عەبدوڵڵا محەمەد خانەقینی (ساڵەی خەیات)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. حەمەکەریم عەبدوڵڵا محەمەد خانەقینی (برای ساڵە خەیات)، جێگری فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. ساڵە خەیات، حەمەکەریم و کەسێکی تر بەناوی مەحمود حەسەن عۆل سەلمان لە ساڵی (1979)دا هاووڵاتییەکیان بەناوی ئەشرەف کەریم رەسوڵ ناسراو بە ئەشرەف یەک باڵ بەشێوەیەکی زۆر دڕندانە شەهیدکردووە. ساڵح

عەبدوڵڵای ناسراو بەساڵە خەیات و حەمەكەریم عەبدوڵڵای برای لە مانگی ئابی ساڵی (1987)دا لە پلانێكی داڕێژراوی ئیستخباراتی سەدام و حزبی بەعسدا سێ پێشمەرگەی ئازاو تێكۆشەری پارتی دیموكراتی كوردستان-یان بەناوەكانی هەڤاڵی ئەندازیار عەبدوڵڵا ئاغا حەمەدئەمین ئاغا سیوەیلی بەرپرسی سەربازی لقی چواری پارتی، ئەندازیار قادر مام نوری وەلەدبەگی شارەزووری و نەوزاد محەمەد نەجیب شەهیدكرد. دوای راپەڕین پارتی دیموكراتی كوردستان تۆڵەی ئەو سێ شەهیدەی كردەوەو هەریەك لە ساڵە خەیات، حەمەكەریم و براكانی و لەگەڵ ئەوانەی دەستیان هەبوو لەو پلانەدا، بەسزای گەل و شۆڕش گەیاندن.

ساڵح مستەفا بێسفكی (دهۆك)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی 12.

سەباح ئیسماعیل خدر، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (8)یان كردووە. سەبارەت بە ئەنفالی (8)، سەرچاوە: (سێ دێی پرۆسەی دادگاییكردنی تاوانبارانی ئەنفال، كە لە لایەن دادگای باڵای تاوانەكانی ئێراق ئامادەكراوەو، ناوی ئەو فەوجانەی كە بەشداری ئەنفالی هەشتیان كردووە، لە لاپەڕەكانی (5220-5228)دا، بڵاوكراونەتەوە).

سەباح عەبدوڵڵا (موختاری گوندی ...). لای پردێ.

سەباح عەلی فەقێ، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی. مەفرەزەی سەباح عەلی فەقێ بەشداری ئەنفالەكانی (1+2)یان كردووە. سەبارەت بە بەشداریكردنی ئەو مەفرەزەیە لە هەردوو ئەنفالی یەك و دوودا – سەرچاوە: (رۆژنامەی ئەلجمهوریە، ژمارە (6777)ی رۆژی سێشەممە، رێكەوتی (5.4.1988)، لاپەڕە 6). سەباح عەلی فەقێ فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت، بەگوێرەی رۆژنامەی (الثورة)، ژمارە (6689)، رۆژی دووشەممە، رێكەوتی (19.9.1988) مەدالیای بەناو ئازایەتی (لە راستیدا كورد كوشتن و ناپاكی)ی لە پاداشتی بەشداریكردن لە شاڵاوی ئەنفالەكاندا وەرگرتووە.

سەعید عەبدوڵڵا عەبدولڕەحمان هەڵەبجەیی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی (89).

سەعید (حەمە سەعید) غێدان، سەرۆك جاشی فەوج.

سەڵاح شینە عەبدولڕەحمان خدر (سەڵاح شینە)، سەرەتا پێشمەرگەی ناسراوی یەكێتیی نیشتمانیی كوردستان بووە، پلە یەك لەدوا یەكەكانی سەربازی وەكو فەرماندەی مەفرەزە، جێگری فەرماندەی كەرت، فەرماندەی كەرت و دوا پلەی جێگری سەرتیپی (86)ی دەشتی هەولێر بووە. سەڵاح شینە، لەلایەك لەكاتی

ئەنفالەکاندا وورەی رووخاو توانای پێشمەرگایەتی نەما، لە لایەکی تریشەوە کێشەی هەبوو لەگەڵ چەند بەرپرسێکی تر، بۆیە لەژێرەوە پەیوەندی بە دەزگا ئەمنییەکانی رژێمەوە کردبوو، رژێمیش داوای لێکردبوو کە چەند فەرماندەیەکی پێشمەرگە بکوژێت یان بەزیندوویی رادەستی ئەوانیان بکات، ئینجا لە رابردووی ئەو خۆشدەبن. سەڵاح شینە بەو مەرجەی دەزگا داپڵۆسێنەرەکانی رژێم قایل بوو، بەڵام لە دەرفەتێک دەگەڕا کە ئەوانەی لەناو یەکێتیی رقی لێیان بوو لەگەڵ چەندین کادیر و پێشمەرگەی حزبی شیوعی بەیەکەوە شەهیدیان بکات یان بیانگرێت و وەکو نێچیری چەور چەور لەسەر مێزی دۆستایەتی نوێی خۆی و بەعسییەکان شانازی بە شەهیدکردن یان رادەستکردنەوەیان بکات. ئەو دەرفەتەی کە سەڵاح شینە بەدوایدا دەگەڕا بۆی رێک نەکەوت، بۆیە بەناچاری بەتەنیا گورزێکی کوشندەی جەرگبڕی ئاراستەی حزبی شیوعی کرد و کەڵە پیاو و پێشمەرگەی چاونەترس و شێرئاسا عەبدولڕەحمان عەزیز حەمەد ناسراو بە (دکتۆر عادل)، لەگەڵ دوو پێشمەرگەی تر بەناوەکانی عەلی حاجی ئیسماعیل (ناسراو بە کەمال) و رزگار گردعازەبانی، لە شەوی (1988.6.10/9)دا لە گوندی (پلێنگە)ی سەربە شارۆچکەی قوشتەپە شەهیدکرد، لەگەڵ بریندارکردنی پێشمەرگەیەک بەناوی سەعدی دارەخورمایی ناسراو بە هندرێن. شەهید دکتۆر عادل برایەک و هاوڕێیەکی هەرە دڵسۆز و نزیکم بوو، کە هەم کادیر و رابەری سیاسی لقی قەرەچوغی هێزی پێشمەرگەی حزبی شیوعی بوو، هەم فەرماندەیەکی سەربازی. شەهید دکتۆر عادل، مرۆڤێکی سادە، دەم بەخەندە، ئارام، پشوو درێژ، دڵسۆز، بەوەفا، مەزن، بوێر، خۆبەختکار، شۆڕشگێر و پێشمەرگەی راستەقینە بوو، دەتوانم بڵێم بەڕاستی پیاوی رۆژی تەنگانە و بەهاناوە هاتن بوو. ئەو شەهیدانەی سەرەوە و حزبی شیوعی و لایەنەکانی تریش بێئاگابوون لەوەی کە بەر لە نزیکەی هەفتەیەک شەوێک سەڵاح شینە و تاقمە کورد و پێشمەرگە کوژەکەی کە پێک هاتبوون لە (نوری قادر دەروێش دۆرەبەرکرەیی ناسراو بە نوری قادر باریکە، کە ئێستاکە پلەکەی عەمیدە لە هێزی پاسەوانی سنووری هەولێرە و سەربە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانە، سمکۆ قادر بڵباس (عەمید سمکۆ بڵباس)، کە ئێستاکە ئەندامی ئەنجومەنی ناوەندی یەکێتیی نیشتمانی کوردستانە، لەگەڵ محەمەد حوسێن کە دوای راپەڕین کوژرا)، لە نزیک گوندی گەڕەبەشەی سەربە قوشتەپە تووشی دوو پێشمەرگەی حزبی شیوعی

بە هەڵوێست و خۆشەویستی کرێکار و جووتیارانی دەشتی هەولێر دەبێت، کە کانەبی حەمەڕەشید گەڕەشێخانی (کانەبی گچکە) و ئازاد مەلا رەحمان قەتەوی ناسراو بە (مەلا ئاشتی) دەبن. کانەبی گچکە، کادیرێکی دڵسۆزی حزبی شیوعی و رابەری سیاسی لقی دەشتی هەولێری حزبی ناوبراو بوو، ئازاد (مەلا ئاشتی)، پێشمەرگەیەکی دلێر و چاو نەترسی حزبی شیوعی بوو. سەلاح شینە و تاقمەکەی، زۆر بەئاسانی و لەناکاو ئەو دوو پێشمەرگە بەفێڵ دەگرن و بەدەست بەستراوی رادەستی ئەمنی هەولێری دەکەن، ئەوانیش ئەو دوو قارەمانەیان شەهیدکرد. سەلاح شینە و تاقمەکەی هەر هەمان ئەو شەوەی کە شەهید دکتۆر عادل و هاوڕێکانی شەهیدکردن واتە شەوی (1988.6.10/9)، یەکێک لە پێشمەرگە هەرە قارەمان و بە هەڵوێستەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانیی بەناوی سەدرەدین فەتاح عەبدوڵڵا دووشیوانی (دیبەگە) ناسراو بە (حاجی) کە خزمی رائید جەلالی بەرپرسی سەربازی مەڵبەندی سێی یەکێتیی بوو شەهیدکرد. سەلاح شینە، داوای لە شەهید حاجی کردبوو لەو دوانە یەکێکیان هەڵبژێرێت یان لەگەڵیاندا بچێتەوە ناو رژێم و لەگەڵ ئەوان ببێت بە جاش یان دەیکوژن، بەڵام شەهید حاجی مردنی هەڵبژارد نەک گەڕانەوە بۆناو رژێم و بوون بە جاشی رژێمێکی داگیرکەری رەگەزپەرست و فاشی، ئەوەبوو سەلاح شینەو تاقمەکەی ناوبراویان شەهیدکرد. سەلاح شینە و تاقمەکەی شەوی دواتر لە گۆڕستانی قوڵتەپە، واتە لە رێکەوتی (10.6.1988)دا، دەستڕێژیان لە سێ پێشمەرگەی پاڵەوانی حزبی شیوعی کرد کە دوانیان بریندازبوون بەناوەکانی تاریق عەوڵا عیسا پالانی ناسراو بە (کرمانج) خەڵکی دووگرتکانی قوشتەپە و موخلیس عەبدوڵڵا ناسراو بە سالار، کە توانیان بە برینداری خۆیان دەربازکەن، وەلێ بەداخەوە رۆژی دواتر هاوڕێ کرمانج لەبەر سەختی برینەکەی شەهیدبوو، بەڵام خۆشبەختانە هاوڕێ هێرش بێ زیان دەرچوو. سەلاح شینە بە شەهیدکردنی ئەو پۆلە قارەمانەی شیوعی و یەکێتیی کە لە سەرەوە ناوم بردن دڵی ئاوی نەخواردەوە، بۆیە ناوچەکەی بەجێنەهێشت و نەگەڕایەوە ناو رژێم، بەڵکو بە بەردەوامی شەو و رۆژی دەنایە سەر یەک لەپێناوی راوکردنی پێشمەرگەو بەرپرسەکاندا. سەلاح شینەی کۆنە پێشمەرگە و فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی نوێ، لە بۆسەیەکی تردا لە نزیک گوندەکانی بیرەجنەی سەربە شارۆچکەی قوشتەپە، دوو پێشمەرگەی گیان لەسەر دەستی تری حزبی شیوعی شەهیدکرد بەناوەکانی ئیبراهیم

باداوەیی و هەژار منارەیی، ئەوەی شایەنی باسە لە راپەڕینی ساڵی (1991)دا سێ برای تری ئیبراهیم باداوەیی شەهیدبوون. بەدیلگرتنی دوو كوڕی عەزیز قەمبەری كە راكردووی راژەی سەربازی بوون لەلایەن كۆمەڵەكەی سەلاح شینە بەناوی محەمەدئەمین عەزیز حەبیب و خالید عەزیز حەبیب و رادەستكردنیان بە ئەمنی هەولێ، كە تاوەكو ئێستاكەش بێسەرو شوێنن. بەدیلگرتنی پێشمەرگەیەكی هەرە ئازاو دلێری تیپی (86)ی دەشتی هەولێری سەربە یەكێتیی نیشتمانی كوردستان بەناوی رۆستەم عەلی سوور قۆڕیتانی لەلایەن سەلاح شینەو داروودەستەكەی و سەرەتا بە قوڵبەستراوی دەیخەنە ناو گونیەیەك و دواتریش شەهیدی دەكەن، شەهید رۆستەم عەلی سوور دوا شەهیدی ناو ماڵی خۆیان بوو كە پێشتر باوكی و چەند برایەكی لە رێی كوردایەتی و لەپێناو رزگاركردنی كوردستاندا شەهید ببوون. پێشمەرگەیەكی نەبەردی یەكێتیی نیشتمانیی كوردستان لە رێكەوتی (28.6.1988)دا لەنێوان گوندەكانی كەردز و میركان، بەناوی یاسین كەریم عەلی مام زێندین، كە برای مامۆستا تەحسین كەریم و موحسین كەریم و پێشمەرگەی تیپی (86)ی دەشتی هەولێر بوو، هەروەها دوو پێسمەرگەی تریشی بریندارکرد بەناوەكانی فەتاح رەحمان رێبەری سیاسی تیپی (86)ی دەشتی هەولێر و پێشمەرگەیەكی پارتی دیموكراتی كوردستان بەناوی رەسوڵ جەلال خەڵكی گوندی سۆفی برایم. دەستگیركردنی ئەسعەدە كەڕە دانیشتووی گوندی ئۆمەرەسوور كە لە خوار گوندی بێستانەی گەورە سەلاح شینەو جاشەكانی گرتیان و دواتر شەهید كردنی. شەهیدكردنی چەند پێشمەرگەیەكی تر بەجیاو لە شوێنی جیاجیادا بەناوەكانی: (ئازاد مەلا ئۆمەر دوكەڵەیی، پێشمەرگەی حزبی شیوعی و برای شەهید وەیسی بوو. محەمەد مام قادر رەسوڵ بسكۆڵ بە برینداری لەدەست سەلاح شینەو تاقمەكەی دەربازبوو، كەچی بەداخەوە دواتر لەناو ئەشكەوتێك شەهید بوو. حوسێن ئۆمەرەسوور و شەهیدكردنی محەمەد مام قادر مەنتك ناسراو بە وەستا محەمەد، كە بەرگری میللی سەربە حزبی سۆسیالیستی كوردستان و كەسێكی چاونەترس بوو). دوای ئەوەی سەلاح شینە و تاقمە دۆڕاوەكەی گەڕانەوە ناو رژێم و بوون بە مەفرەزەی تایبەتی (مەفرەزە خاسە)ی ئەمن، دواتر شەوانە دەچوونە ئەو رێگایانەی كە پێشمەرگە هاتووچۆیان پێدا دەكرد و بۆسەیان بۆ دەنانەوە بەتایبەتی لە بەستی شەرغە، یان دەچوونە سەر خێزان و بنەماڵەی پێشمەرگە لەپێناوی دەستگیركردنی

کوڕ و براو باوکە پێشمەرگەکانیان ئەگەر بۆ سەردانی خزم و کەسیان بێنەوە یان هاتبنەوە ماڵەوە. ئەگەر هەرنا لەهەر شوێنێک گومانی هەبوونی راکردوو لە خزمەتی سەربازیان هەبوایە، بەرەو شوێنەکە یان دێیەکە دەڕۆیشتن بۆ دەستگیرکردنیان و رادەستکردنەوەیان بە دامودەزگا سەرکوتکەرەکەی ئەمن، کە ئەوانیش گوللە بارانیان دەکردن. بۆ نموونە سەلاح شینە دۆرەبەکرەیی، ئەسکەندەر عەبدوڵڵا، وەلی عومەر رەسوڵ، سەباح، سمکۆ قادر بلباس، نوری قادر باریکەو (100) جاشی تری هەمان مەفرەزە خاسەی سەربە سەلاح شینە لە شەوی (1988/7/19/18)دا لە بەستی شەرغە و گوندی میرکە، سەرەتا بارەگای بنکەی حزبی شیوعیان داگیرکردووەو، دواتریش شەش پێشمەرگەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانیان بەناوەکانی (ئەحمەد حەمید عومەر قادر دەربەندی – سێگردکانی، دلشاد حەمید عومەر قادر دەربەندی – سێگردکانی، حەمەدئەمین ئەحمەد حەمەدئەمین سێگردکانی، محەمەد حەمەسالح قادر سێگردکانی، محەمەد مەولود عومەر قادر شێخ بزێنی – سێگردکانی و یونس عەبدوڵلا ئۆمەر قادر سێگردکانی)یان گوایە لە شەڕێکدا دەستگیرکردووەو رادەستی ئەمنی هەولێریان کردوون، ئەوانیش بەگوێرەی نووسراوی ژمارە (11985)ی رێکەوتی (7.8.1988)، کە بۆ بەڕێوەبەرێتی ئەمنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستانیان ناردووە، لە رۆژی (6.8.1988)دا ئەو شەش پێشمەرگە قارەمانەیان لە سێدارەداوە – سەرچاوە: (عەدالەت عومەر سالح، لە زمانی بەڵگەنامەکانەوە هێرشی ئەمن و جاش و لە سێدارەدانی شەش پێشمەرگە، رۆژنامەی میدیا، ژمارە (320)، رۆژی سێشەممە، رێکەوتی (1.1.2008)، ل8). هەروەها سەلاح شینە بندیان و جاشەکانی سەربە مەفرەزەکەی، لە رێکەوتی (24.7.1988)دا، لە نزیک گوندی (کانی بزرە)دا چوار پێشمەرگەی تری سەربە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و خەڵکی کەرکوک دەستگیرکردووە، بەپێی نووسراوی ژمارە (2014)ی رێکەوتی (25.8.1988)ی بەڕێوەبەرایەتی ئەمنی پارێزگای هەولێر لەگەڵ نۆ کەسی تری دانیشتووی شارۆچکەی سەربەرزی رواندزی خۆڕاگرن، کە لە رەشبگیریەکەی رێکەوتی (15.6.1988)ی شارۆچکەی ناوبراودا دەستگیرکرابوون، گوللە باران کراون. ئەو رەشبگیریە بە سەرکردایەتی عەمید روکن عامر ئەلزوبێدی، فەرماندەی تیپی (فرقە)ی (45)ی سەربە فەیلەقی پێنج و بەشداری رەفیقەکانی مونەزەمەی حزبی بەعس لە رەواندز، ئەمنی رەواندز، ئیستخباراتی سەربازی و کۆمەڵە جاش و مەفرەزە

خاسەیەک ئەنجام درا، کە زۆرتر خەڵکی لیقەوماوانی هەندێک لە گوندەکانی دەوروبەری گرتەوە کە پەنایان هێنابوو بۆ شارۆچکەی رەواندز، لەگەڵ دەستگیرکردنی ژمارەیەکی زۆر کەسی کوردپەروەرو بەهەڵوێستی ئەو شارۆچکەیە، کە هەموویان ژمارەیان دەگەیشتە نزیکەی (120) هاووڵاتی و دواتر (13) کەسیان گوللە باران کران. بەگوێرەی بەڵگەنامەی ئاماژە پێکراو لە سەرەوەدا، لە ژمارە (1–4) بریتیین لەو پێشمەرگانەی کە سەڵاح شینە گرتوونی و رادەستی ئەمنی هەولێری کردوون، لە ژمارە (5–13) خەڵکی رواندزن. سێزدە شەهیدەکە، کە چواری یەکەمیان پێشمەرگەی (ی. ن. ک)ن و خەڵکی کەرکوکن، نۆ کەسەکەی تریش هاووڵاتی دانیشتووی رواندزن کە بریتیین لە: (ئیبراهیم خورشید محەمەد جەوەیی، حەسەن عومەر ساڵح قولی بەگی، ئەسعەد ئەحمەد حەمەد پەڵکانەیی، سەروەر هیدایەت سەوزە محەمەد، ئەمین ناوخۆش عەبدولڕەحمان، رێبوار حەسەن یوسف، شێرزاد جەبار مام شێخ، عیسا محەمەد عەلی عودیش، عەبدولڕەزاق خدر مام شێخ، وریا سەعید عەبدولڕەزاق، سەلیم ئەسعەد عەبدوڵڵا، سەردار تەها بەکر و فازڵ شافی میرزا)، کە رادەستی بەڕێوەبەرایەتی ئەمنی پارێزگای هەولێر–یان دەکەن. سەڵاح شینە، دواتر لە رێکەوتی (5.3.1989)دا بەدەستی چەکدارێکی ئەکرەمی جەمیل کەریم مەجید عەبدوڵڵا ئاغای کۆڕێ، سەرۆک جاشی فەوجی سووکی (220)، کوژرا. سەڵاح شینە، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (293)ی دراوەتێ لە لیستی ناوی داواکراوەکان.

سەڵاح میکائیل، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (8)یان کردووە. سەبارەت بە ئەنفالی (8)، سەرچاوە: (سێ دێی پرۆسەی دادگاییکردنی تاوانبارانی ئەنفال، کە لە لایەن دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق ئامادەکراوەو، ناوی ئەو فەوجانەی کە بەشداری ئەنفالی هەشتیان کردووە، لە لاپەڕەکانی (5220–5228)دا، بڵاوکراونەتەوە).

شامل دەروێش، فەرمانەدەی مەفرەزەی تایبەتی. مەفرەزەی ناوبراو بەشداری ئەنفالی ناوچەکانی کەرکوک، سەقەڵا، نەوجول، دووزو کفری کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (3) – زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل237. شامل دەروێش، لەلایەن (دادگای باڵای

تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا، فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (183)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.

شەهاب حاجی ئەحمەد وایەرمەن (کفری)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (3)ی کردووە. شەهاب ئەحمەد وایەرمەن، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی تیلەکۆ، نەوجولو دووزی کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (3)، سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل239). ناوبراو سەربە بزووتنەوەی گۆڕانی نەوشێروان مستەفایە. شەهاب ئەحمەد وایەرمەن، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا، فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (186)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.

عادل هادی حوسێن پونگینەیی (موفەوەز عادل)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت.

عارف ئیسماعیل مستەفا گرژەیی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. تاوانبار عارف ئیسماعیل مستەفا گرژەیی، لە شەوێکی مانگی ئۆکتۆبەری ساڵی (1987)دا خانووەکیان لە گوندی گرژە بۆ مەفرەزەیەکی تیپی (23)ی سورداش بە (تی ئێن تی) چاندبوو، دوای تەقاندنەوەی تی ئێن تییەکە پێشمەرگەیەک بەناوی شەریف کڵاشکەرانی شەهید دەبێت و تەواوی پێشمەرگەکانی تری ئەو مەفرەزەیە بریندار دەبن. دوای ئەو تاوانە عارف ئیسماعیل مستەفا گرژەیی رایکرد بۆ ناو رژێم و مەفرەزەی تایبەتی وەرگرت – سەرچاوە: (سابیر کۆکەیی، ناڵەی پێشمەرگەیەک بۆ مێژوو، بەشی یەکەم، ل249-256). عارف ئیسماعیل مستەفا گرژەیی دوای راپەڕین پەیوەندی بە پارتی دیموکراتی کوردستانەوە کردووە، ئێستاکە لە شاری هەولێرە.

عاسی حەمە دێزە، مەفرەزەی تایبەتی سەربە ئیستخبارات. عاسی حەمە دێزە، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی نەوجولی کردووە، واتە ئەنفالی (3) - سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل242). عاسی حەمە دێزە ، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە شاڵاوی ئەنفالەکاندا، فەرمانی دەستگیرکردنی دەرچووەو، ژمارە (199)ی دراوەتێ لە لیستی ناوی داواکراوەکان.

عەبدولخالق سەلیم و عەبدوڵڵا سەلیمی برای فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت بوون لە هەولێر. ئەو دوو تاوانبارە و هەریەک لە ئەسعەد جهانگیر ئاغای هەرکی، عومەر محەمەددئەمین سۆفی شێخانی و قاسم رەشید خدر لەگەڵ ئەو هێزەی ئەمنی هەولێر بوون، کە بە سەرپەرشتی راستەوخۆی بەڕێوەبەری ئەمنی هەولێر (عەقید روکن

تەحسین موسڵاوی) لە ڕێکەوتی (19.9.1990)دا پێشمەرگەو کادیری یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان هاشم جەمیل محەمەدئەمین (هاشم شەمامکی)یان لە دەلوگوڵ لە پشتی گوندی (عارەب کەند) لەگەڵ پێشمەرگەیەکی تردا بەناوی (ئیسماعیل خورشید مورتکەیی) شەهیدکردو پێشمەرگەیەکی تر بە بریندار بەناوی (کاوە ناسیح مشاری/ئاقوبانی) توانی خۆی دەرباز بکات و ئێستاکە موقەدەمی پۆلیسە لە هەولێر، ئەو سێ قارەمانەش چوار جاشی نۆکەرو چڵکاوخۆریان ڕەوانەی زبڵدانی مێژوو کرد – سەرچاوە: (ئەو زانیارییەم لە ڕێکەوتی (9.5.2010)دا لە د. مەجید محەمەدئەمین جەمیلی برای شەهید هاشم شەمامکی وەرگرتووە)! لەدوای ڕاپەڕین وابزانم کۆتایی ساڵی (1991) یان سەرەتای ساڵی (1992) بوو لە هەولێر (بەرەی کوردستانی) هەردوو برا عەبدولخالق و عەبدوڵڵای گوللەباران کرد.

عەبدولڕەحمان بێشە، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (38).

عەبدولکەریم خالید کنش، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (8)یان کردووە. سەبارەت بە ئەنفالی (8)، سەرچاوە: (سێ دێی پرۆسەی دادگاییکردنی تاوانبارانی ئەنفال، کە لە لایەن دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق ئامادەکراوەو، ناوی ئەو فەوجانەی کە بەشداری ئەنفالی هەشتیان کردووە، لە لاپەڕەکانی (5220-5228)دا، بڵاوکراونەتەوە).

عەبدوڵڵا کاکە ئەمین ساڵح (عەبە کەرکوکی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی. مەفرەزەی عەبدوڵڵا کاکە ئەمین بەشداری شاڵاوی ئەنفالەکانی (1+2+3+4)یان کردووە. سەبارەت بە بەشداریکردنی ئەو مەفرەزەیە لە هەردوو شاڵاوی ئەنفالی یەک و دوودا - سەرچاوە: (ئەلجمهوریە، ژمارە (6777)ی ڕۆژی سێشەممە، ڕێکەوتی (5.4.1988)، ل 6). عەبە کەرکوکی، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی شوان، قەرەهەنجیر، سەنتەری کەرکوک، بازیان، قەرەحەسەن، لەیلان، دەشتی کۆیەو ئاغجەلەری کردووە، واتە ئەنفالەکانی (3+4) - سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل238). عەبدوڵڵا کاکە ئەمین ساڵح، بەگوێرەی ڕۆژنامەی (الثورة)، ژمارە (6689)، ڕۆژی دووشەممە، ڕێکەوتی (19.9.1988) مەدالیای بەناو ئازایەتی (لە ڕاستیدا کورد کوشتن و ناپاکی)ی لە پاداشتی بەشداریکردن لە شاڵاوی ئەنفالەکاندا وەرگرتووە. عەبدوڵڵا کاکە ئەمین ساڵح (عەبە کەرکوکی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی

بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا، فەرمانی دەستگیرکردنی دەرچووەو، ژمارە (202)ی دراوەتێ لە لیستی ناوی داواکراوەکان. عەبە کەرکوکی، لە ساڵی (1991)دا لەدوای راپەڕین لەناو کەرکوک کوژرا.

عەبدوڵڵا وسو (عەبدوڵڵا رەسوڵ ئیسماعیل) سەربە ئیستیخبارات (دانیشتوانی گوندەکەی سەباح عەبدوڵڵای موختار).

عەزیز حەسەن فەتاح، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی. مەفرەزەی ناوبراو بەشداری ئەنفالی (3)ی کردووە. عەزیز حەسەن فەتاح، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی کەرکوکی کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (3)، سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل242). عەزیز حەسەن فەتاح، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (07)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.

عەلی تۆفیق محەمەد (عەلە لوت ماسی)، لە سەرەتای هەشتاکاندا مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (85)ی سەربە ئیستخباراتی شیمالی هەبووە. یەکێک لە تاوانە گەورەکانی عەلە لوت ماسی ئەوەیە کە بە هاوکاری سەرۆک جاشی فەوجی (202)ی جاشە سووکەکان (حەمەخان حاجی دارا رەشید) لە رێکەوتی (28.6.1983)دا حەڤدە پێشمەرگەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانی لە گوندی قڕگەی نزیک سلێمانی لەناو تراکتۆرێکدا شەهیدکرد، کە شەهیدەکان ئەمانەن: (ئاراس محەمەد عەزیز هەمزە، ئازاد شەریف عارف عەبدوڵڵا (پێشتر لە سەرەتای ساڵی (1979)دا دەستگیر دەکرێت و دوای ئەوەی لە دادگای بەناو هەیئە خاسەی کەرکوک فەرمانی لە سێدارە دانی بۆ دەردەچێت، خۆشبەختانە لە رێکەوتی (17.7.1979)دا بەر لێبووردنی گشتی دەکەوێت و دواتر ئازاد دەکرێت)، ئاگری نوری رەزا، ئامانج عەبدوڵڵا ئەحمەد، بەکر رەحمان حوسێن محەمەد، تەها عەبدوڵڵا محەمەد سەعید، دڵشاد نەوزاد مستەفا، رەحیم عوسمان کەریم ئەحمەد، سالار فەتحوڵڵا محەمەد عەلی، شێخ محەمەد شێخ ئیبراهیم، کاروان غەریب شا محەمەد، عیسا غەفور محەمەدئەمین حوسێن، عومەر شەریف مستەفا عەبدولڕەحمان، غەفور عەبدولکەریم ئەمین، محەمەد کەریم تاهیر ئەحمەد، محەمەد عەبدولڕەحمان ئەحمەد قادر و نەوزاد محەمەد تاهیر ئەحمەد). دووەم تاوانی گەورەی عەلی تۆفیق محەمەد (عەلە لوت ماسی) ئەوەبوو کە لە رێگای ژنێکەوە بەناوی (نەرمین حەوێز)، کە ژنی کادیری دێرینی کۆمەڵە و

پێشمەرگەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان جەبار عەلی حەوێز بوو، توانی لە ڕێکەوتی (24.11.1987)دا کۆمەڵێک بەرپرسی (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان)، سەرکردەی کورد، پێشمەرگە و ئەندامانی چەندین خێزانی پێشمەرگە لە گوندی (سێروان)ی نزیک گوندی مەرگە ژەهر خوارد بکات بە ژەهری سالیۆم. قوربانییەکانی ئەو ژەهر خواردکردنەی عەلە لوت ماسی و نەرمین حەوێزی سیخوری ناوبراو بریتین لە هەریەک لە: (دکتۆر مەحمود عەلی عوسمان عومەر (دکتۆر مەحمود عوسمان، ئەندامی مەکتەبی سیاسی ئەوسای حزبی سۆسیالیستی کوردستان و ئەندامی ئێستای پەرلەمانی ئێراق – لەسەر لیستی پارتی دیموکراتی کوردستان)، عەدنان ڕەشاد محەمەد عوسمان موفتی (عەدنان موفتی، سەرۆکی پێشووی پەرلەمانی کوردستان و ئەندامی مەکتەبی سیاسی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان)، دکتۆر شوان محەمەد عەزیز (وەزیری مافی مرۆڤ لە کابینەی پێنجەمی حکومەتی هەرێمی کوردستان)، مستەفا قادر مەحمود (مستەفا چاوڕەش، ئەندامی سەرکردایەتی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان)، سامی فەتاح لەتیف عەبدولوەهاب (سامی شۆڕش، ئەندامی ئەوسای یەکێتیی نیشتمانی کوردستان و ئەندامی ئێستای پەرلەمانی ئێراق – لەسەر لیستی پارتی دیموکراتی کوردستان)، تریفە محەمەد سەعید، عومەر عەلی ساڵح، وە هەریەک لە پێشمەرگەی دێرین و کادیری ناسراو و پێشکەوتووی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان بێستون مەلا عومەر، خەدیجە حوسێن (دایکی مستەفا چاوڕەش) و سەریعە مەلا موحەڕەم لە هەمان ڕۆژدا واتە لە ڕێکەوتی (24.11.1987)دا گیانیان لە دەستدا). عەلە لوت ماسی هەر لە ڕێگای نەرمین حەوێز، پێشتریش کۆمەڵێک پێشمەرگەی تری لە ڕێکەوتی (10.11.1987)دا بە سالیۆم ژەهر خوارد کردبوو، بەڵام پێدەچوو بڕی ژەهرەکە کەم بووبێت بۆیە کاریگەری زۆری نەکردۆتە سەر تەندروستی و ژیانی ژەهر خواردووەکان کە بریتیبوون لە هەریەک لە: (مستەفا قادر مەحمود (مستەفا چاوڕەش)، هاوار مەحمود، جەلال ئەمین بەگ، خالید حوسێن، ڕێزان مەحمود قادر (خوشکی مستەفا چاوڕەش)، مەحمود ڕەشید (خاڵە نەبەز)، عومەر جەیران و عومەر بۆتانی، پێشمەرگە و ئەندامی ئەوسای سەرکردایەتی حزبی سۆسیالیستی کوردستان و ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی پارتی دیموکراتی کوردستان لە ساڵی (1992)دا، کە دوای پشکنینی پزیشکی دەرکەوت کەمێک مادەی سالیۆم لە گیانیدا هەیە). جەبار عەلی حەوێزی هاوسەری

نەرمین حەوێز، کادیر و پێشمەرگەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە کۆتایی گفتوگۆی یەکێتیی و رژێمی بەعسدا لە ساڵی (1985)دا لە لایەن رژێمەوە گیرا. نەرمینی هاوسەری ناوبراو پێدەچێت بەبێ ئاگاداری جەبار لەگەڵ ئیستیخبارات و عەلی تۆفیق محەمەد (عەلە لوت ماسی) پێکهاتبێ لەبری ئازادکردنی مێردەکەی کار بۆ رژێم بکات، ئەوەبوو پاش نزیکەی دوو ساڵ تێپەڕبوون بەسەر گیرانی جەبار رژێم ناوبراوی بە گۆڕینەوە ئازادکرد. جەبار عەلی حەوێز دوای ئازادکردنی دیسان بووەوە بە پێشمەرگە، نەرمین حەوێزی ژنی ناوبراو بەگوێرەی پلانی دەزگاکانی سەربە رژێم خۆی گەیاندە ناوچە ئازادکراوەکان، بەڵام نزیکەی دوو هەفتەیەک بەر لەو تاوان و کارەساتە گەورەیە جەباری عەلی حەوێز خۆی گواستبووەوە بۆ مەڵبەندی یەکی قەرەداغ و نەرمینی ژنی رەوانەی سلێمانی کردبووەوە، کەچی دوای نزیکەی هەفتەیەک نەرمین بەبێ ئاگاداری جەباری مێردی دێتەوە گوندی سێروان و دەچێتە ماڵی مستەفا چاوڕەش. نەرمین لە ماڵی مستەفا چاوڕەش بەناوی هاوکاری کردنی ژنانی ئەو ماڵە خواردنی ئامادە دەکرد، چونکە ژنەکەی مستەفا چاوڕەش لەلایەن بەعسەوە گیرابوو دایکیشی بەهۆی تەمەنییەوە خواردنی پێ ئامادە نەدەکرا. پاش ماوەیەک نەرمین لە دەرفەتێکدا کە کۆمەڵێک سەرکردەو پێشمەرگە میوانی ماڵی مستەفا چاوڕەش دەبن، ژەهری سالیۆمی کردبووە ناو ماستاو و دوای ئەنجامدانی پلانەکەی دوژمنان و ئەو تاوانە نامرۆڤانەیە دەستبەجێ بەرەو سلێمانی رایکردبوو. دوای ئەو تاوانەی نەرمین حەوێز، یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بە بروسکەیەک داوای لە جەبار عەلی حەوێزی پێشمەرگە و کادیر کرد کە بگاتە سەرکردایەتی، کاتێک دوای چەند رۆژێک جەبار گەیشتە بارەگای سەرکردایەتی یەکسەر گیراو خرایە نێو زیندانی بەرگەڵوو، ئەوەبوو دوای نزیکەی تێپەڕبوونی دوو مانگێک بەسەر زیندانیکردنیدا، لە سەرەتای مانگی دووی ساڵی (1988)دا لە نزیک زیندانەکەی بەرگەڵوو بە چەند فیشەکێک کۆتایی بە ژیانی پێشمەرگەی ناوبراو هات.
عەلی تۆفیق محەمەد (عەلە لوت ماسی) فەرماندەی مەفرەزەی ژمارە (85)ی سەربە ئیستخباراتی شیمالی، بەشداری ئەنفالی شاڵاوی ئەنفالی ماوەت و چوارتای کردووە، کە دەکاتە شاڵاوی ئەنفالی یەکەم – سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، چاپی دووەم، ل243). نەرمین حەوێزی تاوانبار هەر لەدوای راپەڕین و رزگارکردنی شاری هەڵمەت و قوربانی شاری سلێمانی شەهیدان، لە رۆژی

(7.3.1991)دا لەلایەن کۆمەلانی خەلکی دلسۆز و تێکۆشەری ئەو شارەیە ناسرایەوەو دەستبەجێ کوژرا، کەچی عەلی تۆفیق محەمەد (عەلە لوت ماسی) دوای راپەڕینی سالی (1991)، کوردستانی جێهێشت و روویکردە بەغداو دوای رووخانی رژێمیش هەر لە بەغدا مابوو، وەلێ لە سالی (2008)دا گەڕایەوە سلێمانی و دوای سکالای بنەمالەی هەندێک لە شەهیدان و بەتایبەت سکالای مستەفا چاوڕەش، ئاسایشی گشتیی کوردستان لە سلێمانی گرتی و نزیکەی مانگێک لە زیندان مایەوە، کەچی لەپڕ بەهۆی هەول و داکۆکیکردنی بەردەوامی حەسەن حەمید رەحیم ناسراو بە (مام رۆستەم کەرکوکی) سەرکردەی سەربازی قارەمان و تێکۆشەری دیاری ئەوسای ناو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و هەلسوڕای بەرچاوی ئێستای بزووتنەوەی گۆڕان لەو تاوانبارە و بەهۆی دەستەبەری کردن (کەفالەت) لەلایەن کەسێک بەناوی زیاد رەسول سەعدی کە بۆتە دەستەبەری عەلی لوت ماسی، ئەوەبوو ناوبراو لە مانگی تەموزدا ئازاد کرا. عەلی لوت ماسی، دوای ئازادکردنی بە چەند رۆژێک بەرەو سوریا رایکرد. ئاسایشی گشتی کوردستان لە سلێمانی لە رێکەوتی (23.7.2008)دا دەستەبەرەکەی ناوبراوی دەستگیرکرد کە ناوی زیاد رەسول سەعدی بوو، بەلام دوای چەند رۆژێک ئەویش لە رێگای هەولی بێوچانی چەند بەرپرسێکی کوردی سەربە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان ئازادکرا. عەلی تۆفیق محەمەدی ناسراو بە (عەلە لوت ماسی)، لەلایەن (دادگای بالای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە شالاوی ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (209)ی دراوەتێ لە لیستی ناوی داواکراوەکان.

عەلی فەقێ محەمەد نەبیاوە (حاجی عەلی نەبیاوە/ پردێ)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (71).

عەلی نەبی عەلی (سەید عەلی نەبی عەلی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی (198). عەلی نەبیاوە (حاجی عەلی نەبیاوە)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (4)ی کردووە. عەلی نەبیاوە، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی دەشتی کۆیەی کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (4)، سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل242). حاجی عەلی نەبیاوە، لەلایەن (دادگای بالای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (283)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.

عەمی کەمۆ سەلیم شەنگالی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی (105).
عوسمان حاجی شەریف پێنجوێنی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. عوسمان پێنجوێنی، لە رێکەوتی (15.3 یان 16.3.1988)دا لە هەڵەبجە کوژرا.
عومەر حەمە مستەفا حەمە (عومەر چاوشین)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی.
عومەر حاجی بادینان فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی کفری و نەوجول-یان کردووە، واتە ئەنفالی (3) - سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل241). لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (210)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.
عومەر حوسێن عارەب (عومەر عارەب)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی. عومەر حوسێن عارەب، یەکێک بوو لە پێشمەرگە و فەرماندەی کەرتە هەرە قارەمان و ئازاکانی سەربە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان، لە ساڵی دوای تێکچوونی گفتوگۆی ساڵانی (1983-1985)ی یەکێتیی و بەعس، ئەو لەناو شاری سلێمانی دکتۆرێکی رفاندبوو بەناوی (دکتۆر محەمەد باقر) کە برادەری مام جەلال و نەوشێروان مستەفا بووە. عومەر عارەب، ئەوکاتە فەرماندەی کەرتی چواری تیپی (23)ی سورداش بوو، داوای پارەی لە بنەماڵەی دکتۆرەکە کردبوو، ئەوانیش ئەمنی سلێمانییان ئاگادارکردبووەوە و هەوڵەکەی عومەر عارەب و هاوڕێکانی شکستی هێنا. دواتر بە بڕیاری مام جەلال و نەوشێروان مستەفا، لەسەر ئەو کارەو دوای ئەوەی تاوانی بێڕەوشتیشیان بۆ هۆنییەوە عومەر عارەب دەستگیرکراو خرایە زیندان. عومەر عارەب بەقسەی خۆی گوایە (ی. ن. ک) نیازی کوشتنی ئەوی هەبووە، بەڵام چاوەڕێی هاتنەوەی یەکێک لە مام جەلال یان نەوشێروان مستەفا دەکەن کە لە دەرەوەی کوردستان بووینە، هەرکاتێ یەکێکیان هاتەوە ئەوکاتە ئەو واتە (عومەر عارەب) گوللە باران دەکەن. بۆیە شەوێک لەگەڵ ئەو هاوڕێیانەی کە دکتۆرەکەیان رفاندبوو، زیندان دەشکێنن و دێنەوە ناو رژێم و بوو بە یەکێک لە فەرماندەی مەفرەزە تایبەتیە هەرە دڵسۆزەکانی رژێم. عومەر عارەب دوای راپەڕین گەڕایەوە ناو (ی. ن. ک) و لە ساڵی (1993)دا رۆژێک لەناو شاری سلێمانیدا تەقەی لە نووسەر (جەمال میرزا عەزیز) کرد و بریندار کرد، پاسەوانێکی ناوبراویش دەسڕێژێکی لە عومەر عارەب کرد و کوشتی. عومەر عارەب، بەشداری ئەنفالی

(2)ی کردووە. عومەر عارەب، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی مەڵبەندی سلێمانی و ناوچەی سورداشی کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی دوو - سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل245). عومەر حوسێن عارەب، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (291)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.

عومەر محەمەدئەمین سۆفی شێخانی (عومەر سۆفی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (47)، لە پاداشتی ئەنفالدا مەدالیای بەناو ئازایەتی (ناپاکی و کورد کوژی) لە سەدامی دیکتاتۆر وەرگرتووە. مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (47)، بەشداری ئەنفالەکانی (1+2+4)ی کردووە. سەبارەت بە بەشداریکردنی ئەو مەفرەزەیە لە هەردوو ئەنفالی یەک و دوودا، هەروەها وەرگرتنی مەدالیای ئەنفالکردن و کوشتنی کورد، سەرچاوە: (ئەلجمهوریە، ژمارە (6784)ی رۆژی سێشەممە، رێکەوتی (12.4.1988). عومەر سۆفی، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی دەشتی کۆیەی کردووە، واتە ئەنفالی (4)، سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل244). هەریەک لە عومەر محەمەدئەمین سۆفی، ئەسعەد جهانگیر ئاغای هەرکی، عەبدولخالق سەلیم، عەبدوڵڵا سەلیم و قاسم رەشید خدر لەگەڵ ئەو هێزەی ئەمنی هەولێر بوون، کە بە سەرپەرشتی راستەوخۆی بەڕێوەبەری ئەمنی هەولێر (عەقید روکن تەحسین موسڵاوی) لە رێکەوتی (19.9.1990)دا پێشمەرگەو کادیری یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان هاشم جەمیل محەمەدئەمین (هاشم شەمامکی)یان لە دەلوگوڵ لە پشتی (عارەب کەند) لەگەڵ پێشمەرگەیەکی تردا بەناوی (ئیسماعیل خورشید مورتکەیی) شەهیدکردو پێشمەرگەیەکی تر بە بریندراری بەناوی (کاوە ناسیح مشاری/ئاقوبانی) توانی خۆی دەرباز بکات و ئێستاکە موقەدەمی پۆلیسە لە هەولێر، ئەو سێ قارەمانەش چوار جاشی نۆکەرو چڵکاوخۆریان رەوانەی زبڵدانی مێژوو کرد – سەرچاوە: (ئەو زانیارییەم لە رێکەوتی (9.5.2010)دا لە دکتۆر مەجید محەمەدئەمین جەمیلی برای شەهید هاشم شەمامکی وەرگرتووە)! سەرۆک جاش عومەر محەمەدئەمین سۆفی شێخانی، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (290)ی دراوەتێ لە ناوی لیستی تاوانبارە داواکراوەکان. بەڵام عەمەر محەمەدئەمین سۆفی شێخانی، لەدوای راپەڕینی بەهاریساڵی (1991)دا لە هاوینی

هەمان ساڵدا لەگەڵ حاجی محەمەدی برای و مەجید جەمیل داودی خوشکەزای لەناو شاری هەولێر کوژران و، دەنگۆی ئەوە لە شاردا بڵاوبووەوە کە بەدەستی کاکەمین سەیدانی کوژران، لە تۆڵەی ئەوەی کە پێشتر عومەر سۆفی برایەکی ناوبراوی بەناڕەوا کوشتبوو.

عومەر عەبدوڵڵا، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت.

فارس خورشید تاهیر، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (8)یان کردووە. سەبارەت بە ئەنفالی (8)، سەرچاوە: (سێ دێی پرۆسەی دادگاییکردنی تاوانبارانی ئەنفال، کە لە لایەن دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق ئامادەکراوەو، ناوی ئەو فەوجانەی کە بەشداری ئەنفالی هەشتیان کردووە، لە لاپەڕەکانی (5220-5228)دا، بڵاوکراونەتەوە).

فارس کەریم عەبدوڵڵا، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (86). فارس کەریم عەبدوڵڵا، دوای راپەڕین چووە ناو پارتی دیموکراتی کوردستان، دوای مردنی کراوە بە شەهیدی ئەو حزبە و مووچەی شەهیدانەی هەیە.

فایەق حاجی خەلیفە، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (118).

فەتاح حەسەن چیاسەوزی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت، بەشداری ئەنفالی سێی کردووە بەتایبەت لە دەستگیرکردنی دانیشتوانی گوندی ملەسوورە و دەوروبەری. بەڵام لەکاتێکدا میلیشیاکانی حزبی بەعسی عارەبی و سەدام خەریکی گواستنەوەی دانیشتوانی ئەو گوندانە بوون کە لە ئەنفالدا گیرابوون، تاوانبار فەتاح حەسەن چیاسەوزی لەکاتی تێپەڕبوونی کاروانی ئۆتۆمۆبێلی خەڵکە گیراوەکەدا بەناو شارۆچکەی چەمچەماڵ لە رێکەوتی (12.4.1988)دا، دوای ئەوەی خوێندکاران و جەماوەری شار پەلاماری کاروانەکەیان دا لەپێناوی رزگارکردنی خەڵکەکەدا، ئەویش هەڵوێستی نواندو بەرەنگاری هێزەکانی حکومەت بووەوە. لەو بەرەنگاربوونەوەیەدا سەرەتا فەتاح چیاسەوزی بریندار بوو، کە دواتر بووە هۆی مردنی. هەروەها کچێکی تەمەن چواردە ساڵیشی بەناوی (فەیمە فەتاح حەسەن چیاسەوزی) لە هەمان رۆژدا واتە (12.4.1988)دا بە گوللەی میلیشیای بەعس و سەدام شەهیدکرا – سەرچاوە: (سەرچاوەی ژمارە یەک، بەشی نۆیەم، ل2364).

فەتاح قادر سەعید کتکەیی (فەتاح کتکەیی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی. فەتاح قادر سەعید (فەتاح کتکەیی)، لە سەرەتای ماندی دووی ساڵی (1986)دا حزبی

شیوعی ئێراقی بە تاوانی پەیوەندی کردن بە ئەمن و سیخوڕی کردن بۆ ڕژێمی سەدام دەستگیریان کرد، ویستیان گولله بارانی بکەن، بەڵام کۆنە پێشمەرگەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان عەدنان شێخ عەلی شێخ تاهیر شێخ سەعید قەرەدەرەیی (مامۆستا عەدنان دوبزی) کە ژن برای ئەو تاوانبارە بوو، بوو بە دەستەبەر (کەفیل)ی ئەو بۆئەوەی گولله بارانی نەکەن. فەتاح کتکەیی هەر لە زیندان بوو لای شیوعییەکان، کەچی دوای هەفتەیەک شەوێک دەرفەتێکی بۆ ڕەخساو پێنج پێشمەرگەی شیوعی لە گەلی بێخمە شەهید کرد بە ناوەکانی (مەجید حوسێن شێخۆ ڕەواندوزی ناسراو بروسک (کە براو هاوڕێیەکی ئازیزم بوو بۆماوەی دوو ساڵ لە بەغدا بەیەکەوە خوێندومانە)، ئەحمەد عارەب خەڵکی ناسریە، بەشار حەمەدئەمین حەلاق، شێروان ئامۆزای پێشمەرگەی دێرین و قارەمان زراری مەلا گچکە شەقلاوەیی و سەفین هەولێری) و خۆی رادەستی رژێم کردەوە و بوو بە مەفرەزە خاسەی سەربە رژێم. حزبی شیوعی لە تۆڵەی ئەو تاوانەی فەتاح کتکەیی، هەڵسان بە دەستگیرکردنی مامۆستا عەدنان کە دەستەبەری ئەو تاوانبارە بوو لای حزبی شیوعی، مامۆستا عەدنان چەند مانگێک بوو وازی لە (ی. ن. ک) هێنابوو و چەکی فڕێدابوو، چونکە دڵی لە یەکێتیی ڕەنجابوو. شیوعییەکان لە تۆڵەی ئەو تاوانە گەورەیەی فەتاح کتکەیی، لە ڕێکەوتی (15.3.1986)دا (مامۆستا عەدنان شێخ عەلی دوبزی)یان لە ئەنجامی هەڵەیەکی گەورەی خۆیدا شەهید کرد، کە هاوڕێیەکی نزیکم بوو نەدەبوو ببێتە دەستەبەری تاوانبارێکی وەکو فەتاح کتکەیی. بەمەش مامۆستا عەدنانی کورد پەروەرو دڵسۆزی کورد و کوردستان بوو بە قوربانی کوردکوژ و خۆفرۆشێکی وەکو فەتاح قادر کتکەیی. فەرماندەی مەفرەزەی ناوبراو بەشداری ئەنفالەکانی (1+2+4)ی کردووە. سەبارەت بە بەشداریکردنی ئەو مەفرەزەیە لە هەردوو ئەنفالی یەک و دوودا – سەرچاوە: (ڕۆژنامەی ئەلجمهوریە، ژمارە (6777)ی ڕۆژی سێشەممە، ڕێکەوتی (5.4.1988)، لاپەڕە 6). سەبارەت بە بەشداریکردنی ئەو تاوانبارە لە ئەنفالی چواردا، سکاڵایەکی زۆری لەسەرە لە لایەن دانیشتوانی (تەکیە، تەقتەق، چەمچەماڵ، کۆیە، ئاغجەلەر، دارەقوتە، گۆپتەپە و عەسکەر) کە لە (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە سکاڵایان لەسەر تاوانبارانی ناوبراو نووسیوە. فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت فەتاح قادر سەعید کتکەیی، بەگوێرەی ڕۆژنامەی (الثورة)، ژمارە (6689)، ڕۆژی دووشەممە، ڕێکەوتی

(19.9.1988) مەدالیای بەناو ئازایەتی (لە راستیدا کورد کوشتن و ناپاکی)ی لە پاداشتی بەشداریکردن لە شاڵاوی ئەنفالەکاندا وەرگرتووە. فەتاح قادر سەعید کتکەیی تاوانبار لە ریکەوتی (6.3.2010)دا لە گوندی کتکەدا مرد.

قادر عەزیز (قالەی عەزە ناڵبەند)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (3)ی کردووە. قالەی عەزە ناڵبەند، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی سەنگاو و چەمچەماڵی کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (3) – سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل245). لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (292)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.

قاسم رەشید خدر، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (21). هەریەک لە قاسم رەشید خدر، ئەسعەد جهانگیر ئاغای هەرکی، عومەر محەمەدئەمین سۆفی شێخانی، عەبدولخالق سەلیم و عەبدوڵلا سەلیم لەگەڵ ئەو هێزەی ئەمنی هەولێر بوون، کە بە سەرپەرشتی راستەوخۆی بەڕێوەبەری ئەمنی هەولێر (عەقید روکن تەحسین موسڵاوی) لە ریکەوتی (19.9.1990)دا پێشمەرگەو کادیری یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان هاشم جەمیل محەمەدئەمین (هاشم شەمامکی)یان لە دەلوگوڵ لە پشتی (عارەب کەند) لەگەڵ پێشمەرگەیەکی تردا بەناوی (ئیسماعیل خورشید مورتکەیی) شەهیدکردو پێشمەرگەیەکی تر بە برینداری بەناوی (کاوە ناسیح مشاری/ئاقوبانی) توانی خۆی دەرباز بکات و ئێستاکە موقەدەمی پۆلیسە لە هەولێر، ئەو سێ قارەمانەش چوار جاشی نۆکەرو چڵکاوخۆریان رەوانەی زبڵدانی مێژوو کرد – سەرچاوە: (ئەو زانیارییەم لە ریکەوتی (9.5.2010)دا لە دکتۆر مەجید محەمەدئەمین جەمیلی برای شەهید هاشم شەمامکی وەرگرتووە)!

قەیسەر ئەحمەد رۆستەم (هێمنە رەش)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. قەیسەر (هێمنە رەش)، پێشتر پیسمەرگەیەکی ئازاو فەرماندەی تیپی (59)ی حەمرینی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بوو، کەچی لەپڕ لە ناوەڕاستی ساڵی (1988)دا لەگەڵ هەریەک لە سیروان دێ رەشەیی جێگری فەرماندەی تیپ، شوانەی کادیر بەرپرسی رێکخستنی کۆمەڵە، رەفعەت محەمەد ساڵح فەرماندەی کەرت، لەگەڵ چەند کەسێکی تر سێ پێشمەرگەی دڵسۆزی حزبی شیوعییان بەناوەکانی ئەحمەد سەلام کامیل سپێسەری (سەلام)، دڵشاد فەیلی (باوکی عیناد) و حەکیم سەرحەد ژاڵەیی

(چیا) لە نزیک گوندی کانی تورکە لە بناری سێ تەپان شەهیدکردو، کادیرو پێشمەرگەیەکی تێکۆشەری عارەبی بەسراوییان بەناوی (مولازم سەعد) کە بە ئەبو یەسار ناسرابوو بە دەست بەستراوی رادەستی ئیستخباراتی سەربازی کردەوەو، هێمنە رەش بوو بە فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت و ئەوانەی تریش جاشی ئەو تاوانبارە. ئێستاکە هێمنە رەش سەربە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و دانیشتووی وڵاتی هۆڵەندەیە.

کامەران ئەحمەد جەمال (کامەرانە سوور)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (2)ی کردووە. کامەرانە سوور، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی مەڵبەندی سلێمانی و قەرەداغی کردووە، کە دەکاتە ئەنفالی (2) - سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل244). کامەران ئەحمەد جەمال (کامەرانە سوور)، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (217)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان. ناوبراو رایکردووە بۆ ئێرانو لە خانە (پیرانشار) دادەنیشێت.

کاکەخان حاجی دارا رەشید، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت.

کاوە ئەحمەد تۆفیق کافرۆشی (کاوە بازیانی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی (79). هێزێکی جاش کە پێکهاتبوو لە هەریەک لە کاوە بازیانی فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت، قادر فەرەج عەبدوڵڵا (قالە فەرەج)ی فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (49)ی سەربە ئیستخبارات، سەید تاهیر سەید حوسێن محەمەد جەباری (سەید تاهیری گەورە) کە دواتر بووە سەرۆک جاشی فەوجی (42)ی جاشە سووکەکان بە هاوکاری و پشتیوانی میلیشیاو هەلیکۆپتەری جەنگی، لە رێکەوتی (5.3.1982)دا لە گوندی قازانی بەرامبەر بە ئۆردوگای پیرەمەگرون توانیان پێشمەرگەی ئازا و فەرماندەی تێکۆشەر ئەنوەر حەسەن لە رێکەوتی (5.3.1982)دا لە گوندی قازانی بەرامبەر بە ئۆردوگای پیرەمەگرون توانیان پێشمەرگەی ئازا و فەرماندەی تێکۆشەر ئەنوەر حەسەن (ئەنوەر حەسەن خدر مەحمود ئاری کوتکی کەرکوکی)، فەرماندەی هەرێمی دووی کەرکوک و یازدە پێشمەرگەی تر شەهید بکەن بەناوەکانی: (محەمەد شوکر بلوکێنی، رزگار جەلال قەساب ناسراو بە هێمن، محەمەد شێخ سدیق ناسراو بە سوارە، عەبدولخالیق ساڵح ئەحمەد سۆنەگوڵی ناسراو بە مامۆستا ئاسۆ، عەبدوڵڵا ساڵح رەسوڵ ناسراو بە مامۆستا چیا، کامەران مام عومەر نەجاڕ، کەمال

قادر فەتاح چەمچەماڵی ناسراو بە گۆران، نوعمان عەبدوڵڵا عوبێد مەعروف کڵاوقوتی ناسراو بە هاوڕێ، نەجمەدین فاتیح شوکر کەرکوکی ناسراو بە شێروان، جومعە حەسەن کەریم ناسراو بە سیروان و مۆفەق عەبدولڕەحمان تەقی کە بە بریندارى کەوتە بەردەستی جاشەکان و دوای ماوەیەک سزای زیندانی هەتا هەتایەی بۆ بڕایەوە، بەڵام لە مانگی تەموزی هەمان ساڵدا بەر لێبووردنی گشتی کەوت و ئازادکرا. دوای ئازادبوونی گەڕایەوە ناو شۆڕش و دووبارە بوو بە پێشمەرگە، بەڵام بەداخەوە دواتر لە راپەڕینی شاری کەرکوک لە رێکەوتی (19.3.1991)دا شەهید بوو). کاوە بازیانی فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی سەربە مەنزومەی شیمالی، لە ساڵی (1982)دا کادیر و پێشمەرگەی قارەمانی یەکێتیی نیشتمانی کوردستان (ئیبراهیم حەبیب)ی شەهیدکرد. کاوە ئەحمەد تۆفیق (کاوە بازیانی) بکوژی شەهید ئیبراهیم حەبیب و بەشدار لە شەهیدکردنی شەهیدی قارەمان ئەنوەر حەسەن کەرکوکی و یازدە شەهیدەکەی تر، ئێستاکە سەربە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانی حزبی ئەو شەهیدانەیە.

کەریم قەیباشی یەکێک لە موختارەکانی پردێ.

کەمال عەزیز محەمەد خۆشناو، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (114) هەبووە، بەشداری ئەنفالی (4)یان کردووە – سەرچاوە: (شۆڕش حاجی رەسوڵ، ئەنفال کوردو دەوڵەتی ئێراق، ل163).

مامەند ئیسماعیل ئیبراهیم داڵداغانی، ناسراو بە (مەمۆی شیوعی یان مەمۆی سمایل کسێری)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. مەمۆ یەکێک بوو لە کادیرە کۆنە شیوعییە ناسراوەکانی هەولێر کە کاروباری رێکخستنەکانی سنووری کۆیەی بەڕێوەدەبرد، بەڵام دوای ساڵانی (1977) لەپێناوی چەند دینارێکی قەڵپی عروبە ناپاکی لە حزبی شیوعی و کوردستان کردوو، خۆی بە رژێمە رەگەزپەرست و رەفتار فاشییەکەی بەعس و سەدام فرۆشت. مەمۆی شیوعی، لە ساڵی (1982)دا بە پلانی ئەمنی عامەی بەغدا خۆی دەگەیەنێتە ناوچە رزگارکراوەکانی کوردستان و دەیەوێت پەیوەندی بکات بە حزبی شیوعی، بەڵام ئەوان بەگومانی سیخوڕی و خۆ دۆڕاندنی ناوبراو بە رژێمی بەعس وەریناگرن و تەنانەت نزیکترین خزم و هاوڕێ کۆنەکانی خۆی لە حزب، نایانەوێ دەستەبەری (کەفالەت)ی مەمۆ بکەن، بۆیە ئەو بەناچاری ماوەیەک روودەکاتە ئێران و دواتر دەگەڕێتەوە و بە تاکتیک و لەپێناوی فشار

خستنەسەر هاوڕێیانی حزبی شیوعی دەچێتە ناو حزبی سۆسیالیستی یەکگرتووی کوردستان و ماوەیەکی باش لای ئەوان دەمێنێتەوە. مەمۆ سەرەڕای ئەوەی لەناو سۆسیالیستدا بوو، کەچی بۆئەوەی پلانەکانی لەدژی حزبی شیوعیدا ئەنجام بدات لە هەوڵی بێوچان نەدەکەوت لەپێناو وەرگرتنەوەی لەناو حزبی شیوعی ئێراقیدا، ئەوەبوو هەوڵەکانی ناوبراو سەری گرت و لە کۆتایی ساڵی (1983) و بەر لە بەستنی کۆنگرەی چوارەمی حزبی شیوعی ئێراق (کۆنگرەی چوارەم لە ڕێکەوتی 10.11.1985دا لە گوندی مەرگەوەڕی خواروو بەسترا) کەسانێک وەریانگرتەوە، سەرەڕای ناقایلبوونی زۆرینە لەناو حزبدا. مەمۆی کادیر گفتی بە حزبی شیوعی دا کە لە تۆڵەی ئەو سنگ فراوانی و لێبووردەییەی حزب بەرامبەر بەو ناپاکییانەی ئەو لە کۆتایی ساڵانی حەفتاکاندا لە حزبی کردووە، تەواوی ژیانی خۆی بکاتە قوربانی ئەو حزبە و هەوڵبدات قەرەبووی ئەو ناپاکییانە بە دڵسۆزی و بە کارکردنی لەخۆ بووردەییانە بداتەوە، بەڵام مەمۆ دیارە ئەو بەڵێن و گفتانەی زۆرتر لەبەر ئەوە بووە تاوەکو دووبارە حزبی شیوعی باوەڕ و متمانەی پێ بکاتەوە. کەچی مەمۆی ناپاک دوای ئەوەی جێ پێی خۆی تا ڕادەیەک لەناو حزبی شیوعیدا قایم کرد و بەرە بەرە توانی باوەڕ و متمانەی برادەرانی بۆخۆی بگەڕێنێتەوە، زۆر لێزانانە و بە ڕێنمایی بەردەوامی دەزگاکانی ئەمنی عامەی بەغدا بە سەرپەرشتی ئەفسەرێکی ئەمن بەناوی (رائید شاکر)ی بەرپرسی دۆسیەی حزبی شیوعی ئێراقی و هاوکاری دەزگای ئەمنی هەولێر بە یارمەتی ئەفسەرێکی ئەمن بەناوی (نەقیب عەبدوڵڵا)ی خەڵکی رومادی، کە بەرپرسی دۆسیەی حزبی شیوعی بوو، هەڵسا بە جێبەجێکردنی یەک لەدوا یەکی نەخشە و پلانەکانی دوژمن لە دژی حزبی شیوعی و پێشمەرگە تێکۆشەرەکانی کورد و کوردستان، کە بەشێکیان ئەمانەی خوارەوەن: مەمۆی خۆفرۆش، لە ڕێکەوتی (7.11.1984)دا بەهاوکاری لەگەڵ مەفرەزەیەکی ئەمنی هەولێر، دوای ئاگادارکردنەوەی ئەمنی هەولێر لەلایەن شوفێرێکی خۆفرۆشی دیبەگەیی، کادیر و پێشمەرگەیەکی حزبی شیوعی بەناوی (تاریق محەمەد ئەحمەد دیبەگەیی ناسراو بە مولازم ئارام) لە محەتەی هەولێر شەهیدکرد و پێشمەرگەیەکیش بەناوی (ئەدهەم عوسمان محەمەد کەلهوڕ – گردەڕەشەیی ناسراو بە داود) توانی خۆی دەرباز کات، کە دواتر لە تاوانی ڕادەستکردنەوەی بیست و چوار پێشمەرگەکە بە ئەمنی هەولێر کەوتە داوی مەمۆ و شەهید بوو. مامەند ئیسماعیل ئیبراهیم داڵداغانی (مەمۆ

شیوعی)، بە سێ جار لە شەوی (9/10-11-1984) و شەوی دواتر (10/11-11-1984) و دوا بەشیان مانگی سپتێمبەری هەمان ساڵ، هەڵسا بە گرتنی (24) پێشمەرگەی قارەمان و هاوڕێی ڕێکخستنە نهێنییەکانی سەربەرزی حزبی شیوعی کە بریتیبوون لە سێ مەفرەزە (مەفرەزەی لقی هەولێر بە فەرماندەیی عەباس محەمەد عومەر چۆمەزەردەرەیی، مەفرەزەی لقی بەڕانەتی بە فەرماندەیی کەمال شێخ محەمەد قادر سەیدانی ناسراو بە (دڵشاد) و مەفرەزەی قەرەچوغ بە فەرماندەیی ئەدهەم عوسمان محەمەد کەلهوڕ - گردەڕەشەیی ناسراو بە داود) و چەند کەسێکی سەربە ڕێکخستنەکانی حزب، کە لە گەڕەکی کوران بوون لەناو شاری هەولێر و لە پلانێکی نامەردانەدا رادەستی ئەمنی هەولێری کردن و لە پاداشتدا خۆی کرا بە مەفرەزەی تایبەتی ئەمن و چەک، خانوو، ئۆتۆمۆبێل و پارەی وەرگرت. مەمۆ گوایە هاوکارو یارمەتیدەری ئەو پێشمەرگانەیە و بە بیانوی ئەوەی کە شوێنەکەیان باش نییە دەیەوێت لە گەڕەکی کورانی سەر ڕێگای دیبەگە - مەخمور بیانگوازێتەوە بۆ گەڕەکی راستی (عەداله)ی سەر ڕێگای کەرکوک. مەمۆ لەکاتی گواستنەوەی پێشمەرگەکاندا بە پلانی دەزگای ئەمن بە ئۆتۆمۆبێلێکی سوپەری تاکسی مۆدیل (1981)ی ژمارە (3337 هەولێر)، کە شوڤێرەکەی (نەقیبب عەبدوڵڵا رومادی) بوو دوو دوو یا سێ سێ دەیبردن و لەماڵەکەی گەڕەکی عەداله، کە ماڵی حوسێن مەحمود کەریم بڵباسی ناسراو بە (حوسێن زیل) ی برای نایف مەحمود کەریم بڵباسی فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی سەربە بە ئەمنی هەولێر بوو دایدەنان. حوسێن زیل و نایف مەحمودی برای هەردووکیان سەربە ئەمنی هەولێر بوون، حوسێن زیل بکوژی پێشمەرگەی ناسراوی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان (محەمەد عەجەم 10.4.1978) بوو، کە دواتر لە ساڵی (1985)دا لەسەر کێشەیەکی کۆمەڵایەتی و لە تۆڵەی کوشتنی کەسێکی سەربە هۆزی سیان، لەگەڕەکی کوران جادەی ئەلبان لە لایەن سیانەکانەوە کوژرایەوە. ئەو پێشمەرگانەی کە لە کوران دەگواسترانەوە بۆ ماڵی حوسێن زیل کە بۆ ئەو مەبەستە چۆلکرابوو، بیبسی بێهۆشییان دەدانێ و دوای خواردنەوەی بیبسییەکان و بێهۆشبوونی پێشمەرگەکان دەستبەجێ دەگواسترانەوە بۆ ئەمنی هەولێر. کاتێک کە شەهیدان تاڵیب یابە محەمەد داود یەدی قزلەری ناسراو بە (عادل) و فازڵ سەعدی بەهائەدین قۆڕیتانی ناسراو بە (سەرباز) و پێشمەرگەیەکی عارەب بەناوی فیکرەت خەڵکی گەڕەکی سەورەی

بەغدا بوو دەگوازنەوەو بیبسیان دەدەنێ، هاوڕێ فیکرەت هەست بە تامی بیبسییەکە دەکات و هاوار دەکات: (هاوڕێیان ئەوە بێهۆشکەرە - رفاق هذا مخدر)، دەستبەجێ هاوڕێیان سەرباز و عادل دەست بۆ چەکەکانیان دەبەن و تەقە دروست دەبێت، دوو ئەمن دەکوژرێت و یەکێکیشیان بریندار دەبێت، جێگەی داخە کە هاوڕێیان سەرباز و عادل بەدەستی مرۆڤ کوژەکانی بەعس شەهید دەبن و دەگەنە کاروانی سەربەرزی شەهیدان. کەچی هاوڕێ فیکرەت یەکسەر بەسەر دیواردا ئاودیو دەبێت و خۆی لەدەستی ئەمنەکان رزگار دەکات، بەڵام بەداخەوە بەهۆی ناشارەزایی لە هەولێر دەچێتە ماڵێک و لەوێ دەکەوێت و بێهۆش دەبێت، ئەندامانی ئەو خێزانە بێئاگا لە دۆخی هاوڕێ فیکرەت بە پەلە دەیگەیەننە نەخۆشخانە لەپێناوی چارەسەرکردنی، بەڵام لە نەخۆشخانە دوای پشکنین بۆیان دەردەکەوێت کە مادەی بێهۆشی دراوەتێ، بۆیە نەخۆشخانە بەبێ ئەوەی هیچ لەو کێشەیە بزانن پەیوەندی بە پۆلیسەوە دەکەن، ئەمنی هەولێریش ئاگاداری پۆلیسی کردۆتەوە کە کەسێکی وا رایکردووە، بۆیە پۆلیس هەواڵەکە دەدات بە ئەمن و چەند پۆلیسێک دەکەنە پاسەوان بەسەر سەری هاوڕێ فیکرەت. دوای ئەوەی هاوڕێ فیکرەت دێتەوە هۆش خۆی، دەبینێت لە نەخۆشخانەیە و چەند پۆلیسێک ئێشکگرن بەسەر سەریەوە، ئەوەندەی پێناچێت مومۆی شیوعی و مەفرەزەیەکی ئەمن دەگەنە نەخۆشخانە و هاوڕێ فیکرەت دەبەن. دوای ئەو رووداوە نۆرەی گواستنەوەی فەرماندەی مەفرەزەی لقی هەولێر هاوڕێ عەباس محەمەد عومەر چۆمەزەردەرەیی دێت، بەڵام کە دەگەنە گەرەکی عەدالە، هاوڕێ عەباس جۆمەزەردەرەیی هەست بە جولەیەکی نائاسایی دەکات، بۆیە نایەوێت بچێتە ژوورەوە و لەگەڵ ئەمنەکان دەبێتە شەڕە تەقەی و ئەویش شەهید دەبێت. لەو (24) پێشمەرگە و هاوڕێی رێکخستنەی حزب، سێ پێشمەرگەیان لە گەرەکی عەدالە شەهیدبوون، ئەمانەی خوارەوە کە ناوەکانیان بۆم زانراوە، لە دوای تەنیا (48) کاتژمێر بەسەر دەستگیرکردنیان دەیانبەن بۆ بەغداو، پاشان لە رێکەوتی (2.4.1985)دا لە دادگای بەناو سەورەی شاری بەغدا لەلایەن عەواد حەمەد ئەلبەندەری جەللاددا سزای لە سێدارە دانیان بۆ دەبڕدرێتەوە: (عەباس عەبدوڵڵا خدر تۆبزاوەیی ناسراو بە (سەرباز)، جەعفەر عەلی خدر تۆبزاوەیی ناسراو بە (رێبوار) ئامۆزای عەباس عەبدوڵڵا، فەهد ئەلیاس ناسراو بە (فەرهاد مەسیحی)، زوهێر بەهنام ئۆسا ناسراو بە (نەبەز مەسیحی)، کاکل محەمەد رەسوڵ عەلی

كەلهوڕ – قوڵتەپەیی ناسراو بە (بڕیار)، عەبدوڵڵا ئیسماعیل عەبدوڵڵا عەلی كەلهوڕ (قوڵتەپەیی) ئامۆزای بڕیار، سەلاح ئەحمەد عەلی سەیدانی – بەڕانەتی و دوو پێشمەرگەی عارەبیشیان لەگەڵ بووە كە یەكێكیان ناوی عەلائەدین حوسێن خەڵكی ناسریە و ئەوی تریان فیكرەت خەڵكی سەورەی بەغدا بووە، بەڵام بەداخەوە ناوی پێنج پێشمەرگەكەی تر بۆمن نەزانراوە). ئەو پۆلە پێشمەرگەیە لەكاتی لێكۆڵینەوە و ئازار و ئەشكەنجەی دائیرەی ئەمنی هەولێر، نموونەی پێشمەرگە و مرۆڤی خۆڕاگر، نەبەز، نهێنی پارێز و خۆبەختكار بووینە بەتایبەت شەهیدی ئازاو كۆڵنەدەر شەهید عەباس عەبدوڵڵا خدر ناسراو بە سەرباز، كە كادیرێكی هۆشیار و بەتوانای حزبی شیوعی بوو، كە گاڵتەی بە هەموو ئامێر و شێوازەكانی ئازار و ئەشكەنجەی رژێمی فاشی و رەگەزپەرستی عروبەی سەدام دەهات، جەلادەكان زۆرتر ئازاری ئەویان دەدا، چونكە كەسێكی سیاسی و كادیری رێكخستن بوو لەپێناوی ئەوەی ناوی ئەندامانی رێكخستنە نهێنییەكانی حزبی شیوعی هەولێریان بۆ ئاشكرا بكات، هەروەها داوایان لێكردبوو كە هاوڕێ فەهد بە سەگی سوور ناو ببات، بەڵام هاوڕێ عەباس عەبدوڵڵا (سەرباز) لە وەڵامدا بە جەلادەكانی گووتبوو: (نیوەی هەولێر زۆرتر شیوعییە، ناوەكانی یەكە بەیەكەی رێكخستنەكانی خۆمان دەزانم، بەڵام هیچتان پێ ناڵێم و بەهۆی ئەشكەنجەی فاشییانەی ئێوەش هیچ نهێنییەك نادركێنم، هەروەها هاوڕێ فەهد مرۆڤێكی مەزن بووە، وەلێ بەعس و سەدام سەگی رەشن). هەروەها هەموو ئەوانەی لەگەڵ شەهید ئەدهەم عوسمان محەمەد كەلهوڕ (شەهید داود)ی فەرماندەی مەفرەزەی قەرەچوغ بووینە، گەواهی ئەوە دەدەن كە هاوڕێ داود قارەمانی زیندان و چاونەترسی بەردەم جەللادی خوێنڕێژ عەواد حەمەد بەندەری بەناو سەرۆكی دادگای سەورە بووە، كە سەدان قسەی بە بەعس، سەدام و بەناو دادگا قەرەقوشییەكەی سەدام – عەواد بەندەر گووتووە. لە هەمان رۆژ واتە (2.4.1985)دا پێنج هاوڕێی قارەمان بە سزای هەتا هەتایە زیندانی كران و دواتر بە لێبووردنی گشتی لە ساڵی (1986)دا ئازاد كران، كە ئەمانە بوون: (شێرزاد مەجید ئیسماعیل قەڵاتەسۆرانی، عەلی عوسمان محەمەد ساتوریی ناسراو بە (سەید عەلی)، عەبدولحەمید عەبدولقادر (یارمەتیدەری پزیشك – معاون الطبي)، عەبدولقادر عەزیز و یەحیا عوسمان محەمەد كەلهوڕ گردەڕەشەیی). دوای تێپەڕبوونی چوار مانگ بەسەر دەرچوونی بڕیاری لە سێدارەدانی ئەو چواردە پێشمەرگەیەی شیوعی،

ئەوەبوو هەر هەموویان بەیەکەوە لە ڕێکەوتی (5.6.1985) لە سێدارە دران، بەڵام تەرمی پیرۆزی یازدە ماندوو نەناس دوای نزیکەی هەژدە ساڵ دوای لە سێدارە دانیان لە ڕێکەوتی (11.6.2003)دا لە گۆڕستانی ئەبوغرێب لە پارێزگای بەغدا دۆزرایەوە، دوای ئەوەی لەدوای پرۆسەی ئازادی لە ڕێگای رۆژنامەی برایەتی ناوی بەشێک لە شەهیدەکان و شوێنی گۆڕەکانیانی دەستنیشان کرابوو، تەرمی شەهیدەکان لە گۆڕستانی ئەبوغرێب لە مەراسیمێکی شکۆداردا گواسترایەوە بۆ باشووری کوردستان و لە شاری هەولێر بە خاک سپێردران. هەروەها مامەند ئیسماعیل ئیبراهیم (مەمۆ)، دوو تێکۆشەرو ڕەنجدەری دەشتی هەولێری بەناوەکانی قادر عوسمان ڕەزا ناسراو بە (هەڵۆ)، پێشمەرگە لە لقی خۆشناوەتی حزبی شیوعی لە ڕێکەوتی (12.12.1984) و خالید مەجید یاسین گردعازەبانی ناسراو بە (خالیدی نانەوا) لە ڕێکەوتی (15.12.1984)دا بەگرتدا، کە سەربە ڕێکخستنەکانی حزبی شیوعی بوو، دواتر هەردووکیان بەیەکەوە لە ڕێکەوتی (2.4.1985)دا لەگەڵ نۆزدە قارەمانەکەی سەرەوەدا کە چواردەیان بە مەرگ و پێنجیان بە زیندانی هەتا هەتایە سزا دران، لە بەناو دادگای سەورە بڕیاری خنکاندنیان بۆ دەرچوو، کە دواتر هەر لەگەڵ چواردە پێشمەرگەکەی پێشوو کە لە سەرەوەدا ناوم بردن بە یەکەوە لە ڕێکەوتی (5.6.1985)دا لە بەغدا لە سێدارە دران و گەیشتنە کاروانە سەربەرزەکەی شەهیدانی کوردو کوردستان. دوای نزیکەی هەفتەیەک بەسەر تێپەڕبوونی لە سێدارە دانیان، جەلادەکانی بەعس تەنیا تەرمی ئەو دوو شەهیدەی دواییان لە ڕێکەوتی (11.6.1985)دا دایەوە بە کەسوکارەکانیان. مەمۆ شیوعی، لە سەرەتای ساڵی (1985)دا، لە بازگەی کانی قرژاڵەی نێوان هەولێر – موسڵ لە بۆسەدا بۆ پێشمەرگەی تێکۆشەر ساڵح محەمەد سوێری – گوێڕی ناسراو بە سەباح، پێشمەرگەی سریەی خۆشناوەتی دانیشتبوو، کە بەدوای سۆراغی ئەو هاوڕێیانەی هەر سێ مەفرەزەکانی سەربە لقەکانی هەولێر، قەرەچوغ و بەڕانەتی داهاتبوو دەستگیریکرد. دیارە مەمۆ پێشتر زانیاری هەبووە کە پێشمەرگەی ناوبراو بەوێدا دێت، بۆیە کاتێک ساڵح محەمەد سوێری دەگاتە بازگەکە، مەمۆ پێی دەڵێت: (ساڵح سوێری وەرە خوارێ تۆ پێشمەرگەی شیوعی). کۆمەڵێک ئەمن بە چەکەوە پەلاماری هاوڕێ محەمەد سوێری دەدەن، قۆڵبەستی دەکەن و دەیبەن، کە تاکو ئێستاکە بێسەرو شوێنە. مەمۆی ناپاک، لە مانگی (5)ی ساڵی (1985)دا، هێزێکی گەورەی

ئەمن و تەواری هەولێری بردە سەر ماڵی یەکێک لە ئەندامی ڕێکخستن و هاوڕێیانی حزبی شیوعی بەناوی عوسمان حەمەدئەمین یەدی قزلەری ناسراو بە (عوسمانە سوور) لە گەڕەکی کوران کە کادر و تێکۆشەری قارەمان یوسف شێخ محەمەد قادر سەیدانی – بەڕانەتی ناسراو بە (پێشڕەو) لەو ماڵە بوو، دوای شەڕێکی زۆر قارەمانانە و بەسزاگەیاندنی دوو ئەمنی سەدام، پێشمەرگەی ئازا کاک (پێشڕەو)ی برای شەهید کەمال شێخ محەمەد قادر سەیدانی ناسراو بە (دڵشاد)، فەرماندەی مەفرەزەی لقی بەڕانەتی کە پێشتر کەوتبووە داوی مەمۆ، شەهید دەبێت، بەڵام خۆشبەختانە عوسمانە سوور توانی خۆی دەرباز بکات. لە ساڵی (1986)دا تاوانباری خۆفرۆش مەمۆ، هاوڕێیەکی تێکۆشەری کچی ڕێکخستنەکانی حزبی شیوعی لە هەولێر بۆ دائیرەی ئەمن دەستنیشان دەکات بەناوی هاوڕێ ئەدیبە نەجمەدین مامۆ حەمەد هەریری. دوای ئەوەی هێزێکی ئەمن دەچن بۆ گرتنی بنەماڵەی پشمەرگەیەکی حزبی شیوعی بەناوی تەها نەبی شەقڵاوەیی ناسراو بە (مام خالۆ شەقڵاوەیی) لە گەڕەکی ئازادی هەولێر، بەڕێکەوت ئەدیبە نەجمەدین مامۆ لەو ماڵە دەبێت. ئەمنەکان ئەدیبە نەجمەدین مامۆش لەگەڵ خۆیان دەبەن، ناوبراو بۆئەوەی نەگیرێت ناوی خۆی دەگۆڕێت و دەیکات بە جەمیلە، بەڵام بۆ دڵنیابوون ئەمنی هەولێر پەنا دەبەنە بەر مەمۆی شیوعی، ئەویش زۆر نامەردانە بە ئەمنەکان دەڵێت: (ئەوە ئەدیبە نەجمەدین مامۆ حەمەد هەریرییە، باوکی ئەدیبە ئەندامی سەرکردایەتی حزبی شیوعی ئێراقە و خۆیشی لە ڕێکخستنەکانی حزبی شیوعی کاردەکات). بەڵام ئەدیبە خان سەرەرای ئەشکەنجە و ئازاردانی زۆر لە لایەن جەلادەکانی بەعسەوە نکوڵی لە هەموو شتێک دەکات و هیچ نهێنییەک نادرکێنێ، کەچی لەسەر قسەکانی مەمۆی ناپاک لەسەر ناوبراو، بۆماوەی دوو ساڵ سزای زیندانی بۆ دەبڕدرێتەوە و ڕەوانەی بەندیخانەی موسڵ دەکرێت، دواتر لە لێبووردنە گشتییەکەی ڕێکەوتی (6.9.1988)دا ئازاد دەکرێت. ئەوەی شایەنی باسی بگوترێت و ئاماژەی پێبدرێت ئەوەیە سەرەڕای خۆفرۆشتنی مەمۆ بە دوژمن و ناپاکی کردنی لە هاوڕێ و لە بنەماڵەی دۆستەکانی خۆی کە لەیەک ناوچە لە دایک بووینە و بە یەکەوە گەورە بووینە، مەمۆ بە بەردەوامی لە ماڵی ئەوان و ئەوان لە ماڵی مەمۆ بووینە، کەچی زۆر نامەردانە بۆماوەی چەند مانگ مەمۆ بنەماڵەی ئەو شەهیدانەی وا تێگەیاندبوو کە کوڕەکانیان بەکاری حزبی لە شوێنێک خۆیان شاردۆتەوەو،

بەڕێوەبەرێتی ئەمنی عامەی بەغدا نامەیەکیان بەزۆر بە شەهید جەعفەر عەلی خدر (ڕێبوار) نووسیبوو، لە نامەکەدا هاتبوو کە گوایە ئەوان تەندروستیان باشەو لە شوێنێکی ئارام لەناو شاردان لەپێناوی راپەڕاندنی کارەکانی حزبدا، کە لە ڕێگەی پیاوانی کوردی سەربە ئەمنی عام، نامەکە گەیاندرابووە خانەوادەی شەهید جەعفەر (ڕێبوار). مەمۆ دوای راپەڕینی بەهاری ساڵی (1991) کوردستانی جێهێشت و پەنای بۆ بەغدا بردو دواتر گەڕایەوە موسڵ، ئەو لەوێش هەر لە خزمەت ئاغاکانیدا بوو. دوای راپەڕینی خەڵکی کوردپەروەر و کوردانی دڵسۆزی هەولێر لە ڕێکەوتی (11.3.1991)دا، هەندێک لە ئەندامان و پێشمەرگەکانی حزبی شیوعی پەلاماری ماڵی مەمۆیان دا، بەڵام ئەو تاوانبارە هەولێر و کوردستانی جێهێشتبوو، کەچی لە ماڵەکەیدا نامەیەک دۆزرایەوە کە ئەو تاوانبارە بۆ سەدامی دیکتاتۆری نووسیبوو. لە نامەکەدا مەمۆ باسی ئەوەی کردبوو کە لە ساڵی (1982)ەوە پەیوەندی بە ئەمنی هەولێرەوە کردووەو، لە نامەکەدا سکاڵای لە فڕۆکەوانێکی هەلیکۆپتەر کردبوو کە لە ساڵی (1982)دا لەجیاتی ئەوەی بارەگای حزبی سۆسیالیستی یەکگرتووی کوردستان لە گوندی (میرکە) بۆردومان بکات کە بنکەی هێزەکەی (دەهام حەمەد باوە)ی لێبووە، رانە مەڕێکی بۆردوومان کردووە. حزبی شیوعی، بنەماڵەی شەهیدەکان و هاوڕێ دڵسۆزەکانیان دوای راپەڕین و لە ساڵی (1991)دا لە تۆڵەی ئەو پۆلە شەهیدەی حزبی شیوعی، شیوعییەکان چەند کەسێکیان لەو بنەماڵەیە بەسزای ناپاکی کردنی خۆیان گەیاند کە گرنگترینیان برایەکی مەمۆ بەناوی خورشید ئیسماعیل ئیبراهیم و ئامۆزایەکی بوو بەناوی (حوسێن سکە)، بەڵام بەداخەوە مەمۆ و برایەکی مەمۆ بەناوی رەشید ئیسماعیل ئیبراهیم داڵداغانی، کە هاوکاری مەمۆ بووە و لە ساڵی (1984)دا دەچێتە گوندی (سەیدان)ی بەڕانەتی کە سێ پێشمەرگەی حزبی شیوعی لەو گوندە دەبن، رەشید ئیسماعیل بەناوی رەشۆ خۆی بەو سێ پێشمەرگە دەناسێنی کە بریتیبوون لە (فەهد ئەلیاس ناسراو بە (فەرهاد مەسیحی)، زوهێر بەهنام ئۆسا ناسراو بە (نەبەز مەسیحی) و فیکرەت خەڵکی سەورەی بەغدا)، داوایان لێدەکات کە بیانگوازێتەوە بۆناو شار بە بیانوی ئەوەی کە جێگەکەیان باش نییە، پێشمەرگەکان لەگەڵ رەشید ئیسماعیل (رەشۆ) دەڕۆن و ئەو دەیانباتە کوران لای پێشمەرگەکانی تری حزبی شیوعی دایان دەنێت، تاوەکو نەخشە و پلانی براکەی سەرکەوتوو تر بێت و دەستگیرکردنی ئەوان

ئاسانتر بێت. دوای سەرکەوتنی راپەڕینی بەهاری ساڵی (1991)ی کۆمەڵانی خەڵکی کوردستان لەدژی رەفتاری رەگەزپەرستانە و فاشییانەی بەعسی عروبە لەدژی دانیشتوانی باشووری کوردستان، مەمۆی خۆفرۆش و رەشیدی برای، رایانکرد بۆ لای ئاغا زەلیلەکانیان و لە بەغدا و موسڵ مانەوە تا دوای رووخانی رژێمی سەدامی خوێنڕێژ، بەڵام دوای ماوەیەک مەمۆ ئەوێشی بەجێهێشت، ئێستاکە لە وڵاتی سوریایە. کەچی تاوانبار رەشید ئیسماعیل ئیبراهیم داڵداغانی برای مەمۆ، کە لە دادگای هەولێر لە لایەن بنەماڵەی شەهیدانی حزبی شیوعی سکاڵای لەسەر تۆمار کراوەو فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووە، ئێستاکە لە دەوروبەری شاری دیالەیە و جار جار بەدزی دێتەوە هەولێر.

مەحمود حەمەئەمین کەریم، فەرمانەدەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (92).

محەمەد ئەحمەد فەرەج، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت.

محەمەد ئەمین رەشید ئاغجەلەری، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (51).

محەمەد ئەمین عوسمان فەقێ، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (68).

محەمەد جەلال کاوانی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی. فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت محەمەد جەلال کاوانی بەشداری ئەنفالی (4)ی کردووە. محەمەد جەلال کاوانی، بەشداری ئەنفالکردنی دانیشتوانی ناوچەکانی شوان، قەرەهەنجیر، ئاغجەلەرو دەشتی کۆیەی کردووە، واتە بەشداری ئەنفالی (4) - سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل244). محەمەد جەلال کاوانی، فەرماندەی هێزی محەمەد (لە ساڵی 1997دا لەناو شاری سلێمانی کوژرا). محەمەد جەلال کاوانی، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریکردنی لە ئەنفالەکاندا فەرمانی دەستگیرکردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (287)ی دراوەتێ لە لیستی داواکراوەکان.

محەمەد حەسەن (حەمەی حەسۆل)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. ئەو تاوانبارە (حەمەی حەسۆل)، لە رێکەوتی (15.9.1984)دا شەهید مولازم سەید کەریم (سەید کەریم سەید کەریم سەید رەسوڵ رەواندزی 1949-15.9.1984)، کە ئەندامی سەرکردایەتی و مەکتەبی عەسکەری یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و بەرپرسی سەربازی مەڵبەندی چواری (ی. ن. ک) بوو، لە تاسڵوجەی نزیک شاری سلێمانی لەگەڵ دوو پێشمەرگەی تردا بەناوەکانی نەهرۆ عەبدوڵڵا سەلیم و سەلاح مەجید خۆشناو شەهیدکرد. تاوانبار حەمەی حەسۆل، لە ساڵی (1985)دا پێشمەرگەیەکی

ئازای تیپی (23)ی سورداشی بەناوی سەڵاحی رەحمە لە بۆسەیەكدا لە دۆڵی شێركوژ شەهیدكرد – سەرچاوە: (سابیر كۆكەیی، ناڵەی پێشمەرگەیەک بۆ مێژوو، بەشی یەكەم، ل151). دوای راپەڕینی بەهاری ساڵی (1991)، یەكێتیی نیشتمانیی كوردستان ئەو تاوانبارە خۆفرۆشەی لە تۆڵەی (شەهید مولازم سەید كەریم)دا كوشتەوە.

محەمەد حەسەن محەمەد (چەمچەماڵی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (66).

محەمەد حوسێن نوری، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (4)ی كردووە. محەمەد حوسێن نوری، بەشداری ئەنفالكردنی دانیشتوانی ناوچەكانی دەشتی كۆیەی كردووە، كە دەكاتە ئەنفالی (4)، سەرچاوە: (زیاد عەبدولڕەحمان، تونی مەرگ، ل245). محەمەد حوسێن نوری، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەكانی ئێراق)ەوە، بەهۆی بەشداریكردنی لە ئەنفالەكاندا فەرمانی دەستگیركردنی بۆ دەرچووەو، ژمارە (295)ی دراوەتێ لە لیستی داواكراوەكان.

محەمەد رەشید حەمەئەمین سوركانی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (32).

محەمەد رەشید مستەفا (شێخ محەمەد مام رەشید مستەفا). شێخ محەمەد مام رەشید مستەفا، بەشداری ئەنفالی (1)ی كردووە.

محەمەد ساڵح مەحمود پشدەری (قەڵادزەیی)، فرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (87).

محەمەد شێخ سەعید بەرزنجی سەنگاوی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. سەربە پارتی دیموكراتی كوردستان.

محەمەد عەبدوڵڵا محەمەد، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی.

محەمەد عەزیز تورک، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە(114).

محەمەد عەلی تاهیر مزوری، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالی (8)یان كردووە. سەبارەت بە ئەنفالی (8)، سەرچاوە: (سێ دێی پرۆسەی دادگاییكردنی تاوانبارانی ئەنفال، كە لە لایەن دادگای باڵای تاوانەكانی ئێراق ئامادەكراوەو، ناوی ئەو فەوجانەی كە بەشداری ئەنفالی هەشتیان كردووە، لە لاپەڕەكانی (5220–5228)دا، بڵاوكراونەتەوە).

محەمەد مام سۆفی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری (ئەنفالی 4+8)یان كردووە. سەبارەت بە ئەنفالی (8)، سەرچاوە: (سێ دێی پرۆسەی دادگاییكردنی

تاوانبارانی ئەنفال، کە لە لایەن دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق ئامادەکراوەو، ناوی ئەو فەوجانەی کە بەشداری ئەنفالی هەشتیان کردووە، لە لاپەڕەکانی (5220-5228)دا، بڵاوکراونەتەوە).

مستەفا حەمەد رەسوڵ (مستەفا ناوپردانی)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (48) لە دوای راپەڕین چۆتە ناو حزبی شیوعی کوردستانی.

مەنسور سوارە فەتاح فەرەج، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی (194) بوو، کە لە رۆژی (12.4.1988)دا لە گوندی شێخ تەوێل کوژرا.

موحسین عەبدوڵلا رەسوڵ (موحسین عەولا نەفتە) ناسراو بە مامۆستا موحسینی شۆڕشگێڕان، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت. ناوبراو خەڵکی گوندی گردەچاری قەراج بوو، پێشتر سەربە رێکخستنەکانی هێلی گشتیی کە یەکێک لە باڵەکانی ناو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بوو. بۆ یەکەم جار مامۆستا موحسین عەبدوڵلام لە بەهاری ساڵی (1981)دا ناسی، کاتێ کە هاتە سەردانی شەهید جەمیل ئەحمەد مەحمودی ئامۆزازام و شەهید تەحسینی برام لە ژووری سێدارەی موسڵ و، گوایە دەیەوێت بەرلەوەی بڕوات و بچێتە ریزی هێزی پێشمەرگەی کوردستان، خواحافیزی لە شەهیدان بکات. مامۆستا موحسین عەبدوڵلا لەگەڵ دەستگیرکردنی برام، ئامۆزازام و کۆمەڵێک هاوڕێی تری رێکخستنەکانی کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان فەرمانی گرتنی بۆ دەرچوو بوو، کەچی هەر لە یەکەم رۆژی یەکتر ناسینماندا دوای ئەوەی خۆم گوێم لێبوو قسەی بۆ شەهید جەمیل دەکرد کە گوایە دوای گیرانی ئەوان خۆی شاردۆتەوە بەڵام بە نێوانیکردن (واستەیەک)ی زۆر گەورەی بۆ کراوە و ئینجا خۆی رادەستی ئەمنی بەلدەی هەولێر کردۆتەوەو ئەوانیش لێی خۆشبووینە، یەکسەر گومانێکی زۆر گەورە کەوتە ناو دڵم و دەستبەجێ بە شەهیدان (جەمیل و تەحسین)م گووت کە مامۆستا موحسین جێگای گومانە و باوەڕی پێنەکەن و هاتووە تاوەکو زانیاریتان لێ وەرگرێت و دواتر بیگەیەنێتە ئەمنی هەولێر، کەچی ئەوان ئەو قسانەی منیان پێناخۆش بوو، بەتایبەت شەهید جەمیل کە لێشم توڕەبوو لەسەر ئەوەی چۆن دەکرێت هاوڕێیەکی کۆمەڵە تاوانبار بکەم بەوەی کە پیاوی رژێمە. دوای ئەو سەردانەی مامۆستا موحسین بۆ لای زیندانییانی ژووری سێدارەی موسڵ، شاری بەجێهێشت و خۆی گەیاندە ناو هێزی پێشمەرگەی کوردستان. دوای یەکگرتنەوەی هێلی گشتیی و بزووتنەوەی

سۆسیالیستی کوردستان و پێکهێنانی یەکێتیی شۆڕشگێڕانی کوردستان لە ئاکامی یەکگرتنەوەی ئەو دوو باڵەدا، موحسین عەبدوڵڵای بەناو پێشمەرگە بوو بە بەرپرسی لقی هەولێری یەکێتیی شۆڕشگێڕانیی کوردستانی ناو یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و نازناوی شۆڕشگێڕانیی درایێ و بە مامۆستا موحسینی شۆڕشگێڕان ناسرا. لە نێوان ساڵانی (1982–1985)دا بە دەیان جار لەگەڵ مامۆستا موحسین لە دۆڵی بالیسان و مورتکە بەرێکەوت تووشی یەکتر بووین، بەڵام هەردەم جێگای گومان بوو لای من و هەرگیز متمانەم پێی نەدەکرد و خۆم لێی لادەدا یان رووم نەدەدایێ و ماوەی ئەوەم نەدەدا باسی سیاسەتم لەگەڵ بکات. وەلێ کاتی گیرانم لە رێکەوتی (2.3.1986)دا لە مەنزومەی ئیستخباراتی شیمالی، مامۆستا موحسین قسەی زۆری لەسەر کردم لای موقەدەم فازڵی جێگری بەڕێوەبەری مەنزومەی ئیستخباراتی شیمالی و ئەفسەری بەرپرس لە لێکۆڵینەوەم. مامۆستا موحسین بەو قسانەی کە بۆ موقەدەم فازڵی دەکرد، دەیویست ئەو تاوانەی کە شەهیدان تەحسین و جەمیل پێشتر لەسەری لەسێدارە درابوون بیخاتە ئەستۆی منیش و بەرەو پەتی سێدارەم ببات، وەلێ سەرکەوتوو نەبوو. بەڵام بەندە بەقسەی ئەو نەگیرابووم بەڵکو کەسێکی تر منی بەگرت دابوو کە تا ئێستاکە لە ژیاندا ماوە و لە هەولێر دەژیت. پێموایە موحسین عەبدوڵڵا لە ساڵی (1981)دا تەنیا بەناو بووە پێشمەرگە و لە راستیدا سەربە بەعس بووە، دواتریش کاتێ کە لە ناوەڕاستی ساڵی (1985)دا هاتەوە ناو رژێم و بوو بە یەکێک لە درندەترین فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی سەربە مەنزومەی ئیستخباراتی شیمالی. مامۆستا موحسینی شۆڕشگێڕان، لە رێکەوتی (29.3.1986) و رێکەوتی (1.4.1986)دا ئەو هەڤاڵانەی رێکخستنەکانی یەکێتیی شۆڕشگێڕانیی کوردستانی بەگرتندا (مقداد بیلال حوسێن دزەیی ناسراو بە حاکم رزگار (لە رێکەوتی 29.3.1986دا گیرا)، کە خۆشبەختانە توانی پەنجەرەی مەنزومەی ئیستخباراتی شیمالی لە هەولێر بشکێنێت و رابکات، بەڵام بەداخەوە لەکاتی ئەنفالەکاندا لە رێکەوتی (22.3.1988)دا لە گوندی هەنارەی نزیک مەسیف لەگەڵ پێشمەرگەیەکی تر بەناوی لوقمان ئەسعەد ناسراو بە (کارزان کەرکوکی) دەکەونە بۆسەی جاشە خۆفرۆشەکان و شەهید دەکرێن، هەروەها ئەو سێ هەڤاڵەی تر کە چوار رۆژ دوای ئەو لە رێکەوتی (1.4.1986)دا دەستگیرکران بەناوەکانی دیار محەمەد عەلی نانەکەلی (حاکم دیار) کە هیچ ئاوڕێکی لێ نەدراوەتەوە، جیهاد

نوری تاهیر شێروانی و موزەفەر کەمال عەزیز خۆشناو بالیسانی)، کە هەرسێکیان لە کۆتایی مانگی چوار یان سەرەتای مانگی پێنجی ساڵی (1986)دا وەکو ئێمە گواسترانەوە بۆ ئەمنی هەولێر و هاتنە لای ئێمە لە تاکژوورەکانی (إنفرادي) ئەمنی هەولێر و بۆ نزیکەی ساڵێک بە یەکەوە بووین. دواتر ئەوان ئەو سێ هەڤاڵەی شۆڕشگێڕان لە ڕێکەوتی (13.5.1987)دا ڕەوانەی دادگای بەناو شۆڕشی عەواد بەندەر کران، کە موزەفەر خۆشناو سزای دە ساڵ زیندانی و هەر یەک لە حاکم دیار محەمەد نانەکەلی و جیهاد نوری شێروانی سزای هەتا هەتایە زیندانیکردنیان بۆ بڕدرایەوە، دواتر دووبارە لە ئەبوغرێب یەکمان گرتەوەو، تا هەمووومان پێکەوە لە ڕێکەوتی (14.9.1988)دا ئازاد کراین. بەڵام بەداخەوە موزەفەر کەمال عەزیز خۆشناو لە مانگی ئۆکتۆبەری ساڵی (2009)دا کۆچی دواییکرد بەبێ ئەوەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان ئاوڕێک لەو قارەمانەی زیندانەکانی بەعس و سەری ڕەش و ئاکرێ بداتەوە. ناپاک مامۆستا موحسینی شۆڕشگێڕان، لە ڕێکەوتی (20.4.1986)دا کرێکارێکی ڕەنجدەر و کوردپەروەری باوەڕ پۆڵایین و بەرز بەقەد بەرزایی چیای قەرەچوغ بەناوی سلێمان کەریم قادر خەڵکی گوندی کورتاندرووی بناری چیای قەرەچوغ ناسراو بە (سلێمان کەبابچی) بەگرتدا کە سەربە ڕێکخستنەکانی یەکێتیی شۆڕشگێڕانیی کوردستان بوو. لەگەڵ سلێمان کەبابچی لە زیندانی ئەمنی هەولێر بەیەکەوە بووین، کە خزمەتێکی یەکجار زۆرو گەورەی تەواوی زیندانییەکانی بەبێ جیاوازی دەکرد. سلێمان کەبابچی دواتر لە ڕێکەوتی (21.7.1987)دا سزای زیندانیکردنی هەتا هەتایەی لەلایەن عەواد بەندەرەوە بۆ بڕدرایەوە و تاوەکو ڕۆژی ئازادبوونی لە ڕێکەوتی (14.9.1988)دا لە زیندانی ئەبوغرێب لە شاری بەغدا پێکەوە بووین. موحسین عەبدوڵڵای فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی سەربە مەنزومەی ئیستیخبارات، لە ڕێکەوتی (24.9.1986)دا لە هەولێر کۆمەڵێ تێکۆشەری تری لە هەڤاڵانی سەربە ڕێکخستنەکانی یەکێتیی شۆڕشگێڕانیی کوردستانی لە لایەن مەنزومەی ئیستخباراتی شیمالی بەگرتدا، کە ئەمانە بوون: (سیاد ئیبراهیم سەمەد ناسراو بە سوارە خەڵکی گوندی سفەییەی کاکەییەکان، سدیق سەعید گەزۆ کەڵەکی، عەبدولڕەحمان پیرداود مەولود کەڵەکی، کەمال بایز ئیسماعیل دزەیی کاریتانی، برای ئەرسەلان بایزی ئەندامی مەکتەبی سیاسی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و جێگری سەرۆکی پەرلەمانی کوردستان،

موحسین سۆفی خانە، حوسین بایز حوسێن سالح خەڵکی گوندی سفەیە، مەلا عەبدوڵڵا حەمەدئەمین خەڵکی گوندی گرتک و عەبدولڕەحمان عەلی سلێمان کە نکۆڵی لە هەموو تۆمەتەکان کردو ئیستخبارات نەیتوانی هیچ نهێنییەکی پێ ئاشکرا بکەن بۆیە بەهۆی جەبار جەمیل رواندزی فەرماندەی مەفرەزە خاسەی ئیستخبارات بە پارە ئازادکرا). ئەو حەوت هەڤاڵەی سەرەوە دوای ئەوەی مامۆستا موحسینی شۆڕشگێڕان بەگرتیدان، هەموویان پێکەوە لە رێکەوتی (2.2.1987)دا لە بەناو (دادگای شۆڕش)دا فەرمانی لە سێدارە دان بۆ شەشی یەکەمیان دەرچوو، مەلا عەبدوڵڵا حەمەدئەمین گرتکی سزای (15) ساڵ زیندانی بۆ بڕدرایەوە. ئەوەبوو دواتر هەر شەش هەڤاڵەکە لە رێکەوتی (18.11.1987)دا لە بەغدا لە سێدارە دران، مەلا عەبدوڵڵا گرتکیش تاوەکو رێکەوتی (14.9.1988) لە زیندانی ئەبوغرێب مایەوە. موحسین عەولا نەفتەی تاوانبار و پیاوی بەعس، لە رێکەوتی (23.11.1986) و رۆژانی دواتردا کۆمەڵێک لە هەڤاڵانی یەکێتیی شۆڕشگێڕانی سەربە رێکخستنەکانی کۆیەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانی لەلایەن ئیستخباراتی کۆیەوە بەگرتدا کە دواتر بە هەلیکۆپتەر بۆ مەنزومەی ئیستخباراتی شیمالی لە هەولێر گواسترانەوە کە بریتیبوون لە هەریەک لە: (ئاراس ئیسماعیل، ئاکۆ کەمال حەمەد سالح، ئەردەڵان ئەنوەر عومەر ئەمین، جەوهەر محەمەد ئەحمەد، دڵدار نادر کەریم بەرگیس، دیاری خدر سەنیە، سەباح حەنا کەریم ئیسحاق هەرمۆتەیی، سەلیم حەنا کەریم ئیسحاق هەرمۆتەیی، شێروان حەسەن رەسوڵ، عەبدولباقی عەبدولڕەحمان (باوکی شەهید هەڵۆ بوو کە کوڕەکەی زۆر قارەمانانە لە شەوی (27.11.1986)دا گیانی پاکی لەپێناو کورد و کوردستان لەژێر ئەشکەنجەی فاشییەکاندا بەخشی و شەهید بوو، ئەو لەسەر کوڕەکەی گیرابوو دوای شەهیدبوونی کوڕەکەی بە ماوەیەک بەربوو)، عیماد کەریم مەجید غەفوری (لە رێکەوتی 24.11.1986دا گیرابوو)، قادر سەمەد سالح حەمەد (لە رێکەوتی 26.11.1986دا گیرابوو)، کوردەوان مەحمود فەقێ خەسرەوی، محەمەد تۆفیق فەتحوڵڵا ئاغا کە دواتر بەر لە دادگاییکردن ئازادکرا، لەگەڵ هەڵۆ عەبدولباقی عەبدولڕەحمان کە لەژێر ئازار و ئەشکەنجەی هۆڤییانەی رەگەزپەرستانی عارەبی بەعس خۆڕاگرانەو قارەمانانە گیانی پاکی بە کوردو کوردستان بەخشی). ئەو هەڤاڵانەی کە لە سەرەوەدا ناوم بردوون و لە زیندان مانەوە، دواتر لە رێکەوتی (9.2.1987)دا رەوانەی دادگای بەناو شۆڕش کران و

لەلایەن عەواد بەندەرەوە هەریەک لە (دیاری خدر سەنیە، مامۆستا سەباح حەنا کەریم ئیسحاق هەرمۆتەیی و مامۆستا قادر سەمەد ساڵح حەمەد) سزای لە سێدارەدانیان بۆ بڕدرایەوە و ئەوانەی تریش هەر هەموویان بە سزای هەتا هەتایە زیندانی کران. ئەو برادەرانەی دوایی کە سزای زیندانیکردنیان بۆ بڕدرایەوە هەموویان لە ئەبوغرێب لەگەڵ ئێمەدا بوون و دواتر لە ڕێکەوتی (14.9.1988)دا بە لێبووردنی گشتیی ئازادکران، جگە لە سەباح حەنا کەریم ئیسحاق هەرمۆتەیی کە بۆماوەی (8) ساڵ لە زیندانی فاشییەکاندا مایەوە و لە کۆتایی ساڵی (1994)دا ئازادکرا، چونکە هەر لێبووردنێک بۆ کورد بهاتبایە ئەوی نەدەگرتەوە، سەرەڕای ئەوەی کە خۆی و شەهید سەلیم حەنا کەریم هەرمۆتەیی برای هەردووکیان سەربە ڕێکخستنەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بووینە. ئەوانەی کە سزای لە سێدارەدانیان بۆ بڕدرایەوە دیاری خدر سەنیە دوای چەند مانگێک لە سێدارە ئازادکراو گەڕایەوە کوردستان، بەڵام هەریەک لە سەلیم حەنا کەریم ئیسحاق هەرمۆتەیی و مامۆستا قادر سەمەد ساڵح حەمەد لە ڕێکەوتی (30.12.1987)دا لە زیندانی ئەبوغرێب لە سێدارەدران و گەیشتنە کاروانە هەمیشە زیندووەکە و هەرگیز نەمرەکەی کورد و کوردستان. دواتر لە ڕێکەوتی (15.1.1988)دا دائیرەی ئەمنی کۆیە لە ڕێگای موختارەوە بنەماڵەی شەهید مامۆستا قادر سەمەدی ئاگادار کردۆتەوە کە کوڕەکەیان لە سێدارە دراوە، ئەوانیش دوای چەند ڕۆژێک تەرمی پیرۆزی شەهیدی ناوبراو دێننەوە کۆیە. بنەماڵەی شەهید (سەلیم حەنا کەریم)یش دوای مانگ و نیوێک لە ڕێکەوتی (14.2.1988)دا تەرمی پیرۆزی شەهید سەلیم حەنا کەریم ئیسحاق هەرمۆتەیی وەردەگرنەوەو دەیهێننەوە بۆ کوردستان. موحسین عەوڵا نەفتەی ناپاک و سەربە مەنزومەی ئیستخبارات، لە ڕێکەوتی (16.5.1989)دا نەسروڵڵا نەجمەدین سەیفەدین سوورچی بەتاوانی ئەندامی حزبی زەحمەتکێشانی کوردستانی سەربە قادر عەزیز و ئەلقەی پەیوەندی نێوان فڕۆکەوان لیوا موحسین هەمزە حەسەن دزەیی و سەرکردایەتی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان لە موسڵ بەگرتدا، کە یەکسەر بردیان بۆ ئیستخباراتی گشتیی بەغدا و دوای ئازار و ئەشکەنجەیەکی زۆر لە ڕێکەوتی (12.3.1990)دا لەگەڵ لیوای فڕۆکەوان موحسین هەمزە حەسەن دزەیی خەڵکی گوندی سۆربەش کە (35) ڕۆژ بەر لە نەسرەدین سوورچی هەر مامۆستا موحسین عەبدوڵڵای شۆڕشگێڕان لە ڕێکەوتی

(11.4.1989)دا بەگرتی دابوو، لە دادگای بەناو شۆڕشی عەواد حەمەد بەندەری جەللاددا سزای لە سێدارەدانیان بۆ بڕدرایەوە. بەڵام خۆشبەختانە بەخت یاوەریان بوو و دوای (42) شەو و رۆژی پڕ لە ژیانی بۆنی خوێن و مەرگی ژووری سێدارە، هەردووکیان لە رێکەوتی (22.4.1990)دا سزای مەرگیان بۆ کرا بە زیندانی هەتا هەتایە و بۆ بەشی سزا تایبەتییەکان (قسم الأحكام الخاصة)ی ئەبوغرێب گواسترانەوە. پاشان لە رێکەوتی (22.12.1991)دا هەردووکیان پێکەوە ئازاد کران و گەڕانەوە کوردستان. ئەوەی پێویستە بگوترێت ئەوەیە کە مامۆستا موحسین، حەسەن رواندزی خاوەنی چێشتخانەی زانکۆ لە هەولێر و کەسێکی تر بەناوی دڵشاد محەمەد کە دوای راپەڕین روویکردە موسڵ و بەغدا و لە دوای رووخانی سەدامیش هەر لە بەغدا بوو، شایەد بووینە بەسەر هەریەک لە نەسروڵڵا سوورچی و لیوای فڕۆکەوان موحسین هەمزە دزەیی. نەسروڵڵا نەجمەدین سەیفەدین سوورچی، ئێستاکە ئەندامی سەرکردایەتی حزبی زەحمەتکێشانی کوردستان – باڵی قادر عەزیزە و بەرپرسی مەکتەبی راگەیاندنی حزبی ناوبراوە. مامۆستا موحسین عەبدوڵڵا نەفتەی پیاوی بەعس و ئیستخبارات دوای راپەڕین سەرەتا چووە ریزەکانی حزبی سۆسیالیستی کوردستان، کەچی دوای کۆچڕەوەکەی (31.3.1991) پەنای بردە بەر رژێمی بەعس لە ناو شاری موسڵ تا لە ساڵی (1993)دا لەوێ لەلایەن یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان کوژرا. براکانی مامۆستا موحسین عەوڵا نەفتە و نەوەکانیان ئێستاکە لە هەولێر سەربە یەکێتیی نیشتمانیی کوردستانن.

نایف مەحمود کەریم بلباس، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (80). بکوژی شەهید حەیدەر جوکل ئیبراهیم گەردی، بەرپرسی رێکخراوی هەولێری کۆمەڵەی رەنجدەرانی کوردستان بوو، کە لە هاوینی ساڵی (1985)دا بەگرتنی داوە، لە رێکەوتی (18.6.1986)دا لە بەغدا لە سێدارە درا – سەرچاوە: (لیدیا خۆشناو، مودیر ئەمنێکی بەعس ئەندامی مەکتەبی کۆمەڵایەتی لقی دووی پارتییە، ماڵپەڕی چاودێری کوردۆساید، رۆژی چوارشەممە، رێکەوتی (8.4.2009).

نەجم گرو، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، لێپرسراوی مەفرەزەی تایبەت لە خەلیفان.

نەجمەددین مەعروف حەسەن، فەرمادەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە 504.

نورەدین حوسێن، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەت.

هیمداد ئەنوەر رەشید بێتواتە، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (101).
یاسین حەمە رەشید قەڵادزەیی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی (99).
یاسین رەئوف تۆفیق، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی (78). یاسین رەئوف تۆفیق، بەگوێرەی رۆژنامەی (الثورة)، ژمارە (6689)، رۆژی دووشەممە، رێکەوتی (19.9.1988) مەدالیای بەناو ئازایەتی (لە راستیدا کورد کوشتن و ناپاکی)ی لە پاداشتی بەشداریکردن لە شاڵاوی ئەنفالەکاندا وەرگرتووە.
مام هەیەر هەیاس چەمچەماڵی، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، (یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان).
یوسف فەتحوڵڵا گۆرانی (قەرەهەنجیر)، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی ژمارە (77).
یوسف نەزیر، فەرماندەی مەفرەزەی تایبەتی، بەشداری ئەنفالەکانی (1+2)یان کردووە.

المجد للعراق العظيم

بسم الله الرحمن الرحيم

/ سـري /

رئاسة الجمهورية
السكرتير
مديرية الأمن العامة
مديرية امن محافظة اربيل
العدد / ق ٠ش ٠م / ١٤٠٢
التاريخ / ٨ / ٨ / ١٩٨٨

الى / مستشفى اربيل الجمهوري

م / جثث مخربيـــن

نرسل اليكم جثث المخربين المدرجة اسمائهم ادناه ٠ راجيـــن تزويدنا بشهادات الوفاة لهم واعلامنا لطفـــــــــــا ٠

مدير امن محافظة اربيل

الاســم	التولــد
١ ٠ ابراهيم خورشيد حمد	١٩٥٥
٢ ٠ حسن عمر صالـــح	١٩٥٦
٣ ٠ اسعد احمد حمد	١٩٥٤
٤ ٠ سرور هدايت سوزه محمد	١٩٦٦
٥ ٠ امين ناوخوش عبد الرحمن	١٩٥٧
٦ ٠ ريبوار حسن يوسف	١٩٦٤
٧ ٠ شهرزاد جبار مام شيخ	١٩٦٦
٨ ٠ عيسى محمد علي درويش	١٩٦٤
٩ ٠ عبد الرزاق خضر مام شيخ	١٩٦٤
١٠ ٠ وريا سعيد عبد الرزاق	١٩٥٤
١١ ٠ سليم اسعد عبد الله	١٩٦٤
١٢ ٠ سردار طه بكـــر	١٩٦٢
١٣ ٠ فاضل شافي ميرزا	١٩٥٧

مستشارو أفواج الدفاع الوطني :

قرار العفو العام عن الاكراد المغرر بهم مكرمة المكارم

في لقاءات اجرتها موسوعة نوروز العراق مع عدد من مستشاري افواج الدفاع الوطني في منطقة كردستان للحكم الذاتي تحدثوا عن المكرمة التأريخية للقيادة السياسية بقرارها القاضي بالعفو العام عن المغرر بهم من ابناء شعبنا الكردي، فقد اجمع هولاء بأن القرار كان مكسباً كيراً للعوائل التي وقعت تحت طائل الاغراء، وكان عطفاً ابوياً وانسانياً من الرئيس القائد صدام حسين حفظه الله لابناء شعبه من الاكراد.

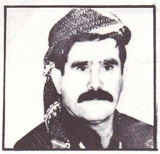

محمد محمدامين الزراري مستشار فوج ٢١٦

سعيد قادر الجاف مستشار فوج الدفاع الوطني ١٩٩

عمر صوفي امر مفرزة خاصة ٤٧

ياسين علي رمضان شكاك

رشيد محمد مولود كه ردي امر سرية

سعيد نور الدين حسين امر مفرزة خاصة

زياد ياسين حسين بالاني مستشار فوج ٢٨٧

جلال كوخه رفيق قادرلك مستشار فوج ٣١١

حيدر رشيد اغا الشيرواني مستشار فوج ٧٨

فقد تحدث المقاتل سعيد قادر الجاف مستشار فوج الدفاع الوطني ١٩٩ بأن القرار كان مكسباً جديداً مضافاً الى المكاسب العديدة التي منحتها الثورة لابناء منطقة الحكم الذاتي، يشاركه الرأي جميع المستشارين الذي اثنوا على حكمة القيادة وحنكتها في صنع القرارات الانسانية ومن المقاتلين الذين تحدثوا لنوروز العراق رشيد محمد مولود كه ردي آمر سرية ومحمد محمد أمين الزراري مستشار فوج ٢١٦ وعمر صوفي آمر مفرزة خاصة ٤٧ وسعيد نور الدين حسين آمر مفرزة خاصة وجلال كوخه رفيق قادرلك مستشار فوج ٣١١ وياسين علي رمضان شكاك، ونايف محمود كريم بلباس وحيدر رشيد اغا الشيرواني مستشار فوج ٧٨ وكمال عزيز محمد خوشناو آمر مفرزة ١١٤ وديده وان جلال حمد الزراري آمر مفرزة ١٨٦، وناظم رقيب السورجي مستشار فوج ٢، وفرزنده جانكير الهركي مستشار فوج ٧٦ والشيخ حمه رشيد عبدالرحمن مستشار فوج، والشيخ صديق علي محمد امين الجاف مستشار فوج ٢٤٥، وبايز عزيز رشيد الجاف مستشار فوج ٢١٣ ومحمد حسين محمد سيوكاني آمر قوة محمد، والشيخ علي الشيخ امين فرج البرزنجي مستشار

عمر حسن رسول
مستشار فوج ٢٨

كريم عبدالله محمد
مستشار فوج ٦٢

بهجه وان جلال حمد الزراري
امر مفرزة ١٨٦

ناظم رقيب السورجي مستشار فوج ٢

فرزنده جانكير الهركي
فوج ٢٠١

خالد محمود احمد غواره مستشار فوج
٩٦،

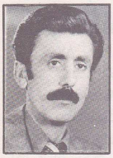
الشيخ فاتح الشيخ طاهر البرزنجي
امر قوة فاتح،

الشيخ سليم الشيخ عبدالحليم
الدوسكي مستشار فوج ٢٧٣

السيد محمد مجيد السندي امر مجموعة
فوج ٨،

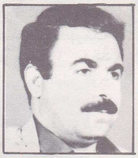
الشيخ حمه كريم عبدالله
مستشار فوج ٦٢

خالد عبدالغفور البرداني مستشار
فوج ٦

سليمان محمد بالاني مستشار فوج ٣

فوج ٢٠١ وخالد محمود احمد غواره مستشار فوج ٩٦، والشيخ فاتح الشيخ طاهر البرزنجي امر قوة فاتح، والشيخ عصمت بينو السندي مستشار فوج ١٥٧ والشيخ سليم الشيخ عبدالحليم الدوسكي مستشار فوج ٢٧٣ والسيد محمد مجيد السندي آمر مجموعة فوج ٨، والشيخ علي سليمان كوخي المزوري مستشار فوج ٢٢٤، والشيخ حمه كريم عبدالله مستشار فوج ٦٢ وخالد

كمال عزيز محمد خوشناو آمر مفرزة ١١٤

خليل حاجي السليفاني مستشار
فوج ٨٧.

شريف محمد شريف الجاف مستشار
فوج ١٣٦

الشيخ عصمت بينو السندي مستشار فوج ١٥٧

الشيخ علي سليمان كوخي المزوري مستشار فوج ٢٢٤،

رشيد حمد محمود اكرم

ظاهر توفيق مستشار فوج ١٥٠

شيخ مجيد شيخ بايزمستشار فوج ٦١

سعيد يوسف أسعد الزراري

عبدالغفور البرداني مستشار فوج ٦ وسليمان محمد بالاني مستشار فوج ٣٣، وخليل حاجي السليفاني مستشار فوج ٨٧.

كما تحدث المقاتلون شريف محمد شريف الجاف مستشار فوج ١٣٦ وسليم مامند رسول اغا بشدري مستشار فوج ٩٨ وشيخ مجيد شيخ بايز مستشار فوج ٦١

والتقى مندوبو الموسوعة بالمقاتلين الذين اكدوا ان القرار انما هو مكسب جديد من مكاسب ثورة ١٧-٣٠ تموز المجيدة، وهم ظاهر توفيق مستشار فوج ١٥٠ والشيخ غالب شيخ جلال الصالحي مستشار فوج ١٣٥ وعمر محمود ماموي مستشار فوج ٢١٤، وانور ميرزا ابراهيم مستشار فوج ٢٠٩، فيما اضاف المقاتلون فاروق رشيد علي نوري مستشار فوج ١٩٦ ومحمود حمه امين مستشار فوج ٦٩ ومحمد حسين سيوه كاني امر قوة محمد، والشيخ سالار محمد قرەويس، قوة سالار، وشيخ عمر حمه علي جرمكة مستشار فوج ١٠٤ وزياد ياسين بالاني مستشار فوج ٢٨٧، بأن القيادة التاريخية وعلى رأسها السيد الرئيس القائد صدام حسين حفظه الله قد عودتنا على العطاءات الدائمة والمكاسب العظيمة، وما قرار العفو الا واحد من هذه المكاسب العظيمة الرائعة.

هذا ما يقوله ايضاً المقاتلون سعيد محي الدين بردەرەش مستشار فوج ٣٠ وعمر بشار السندي مستشار فوج ١٥٢ والحاج محمود سيبراني مستشار فوج وكمال محمد جوار تاي مستشار فوج ٩٤ وحمد جميل البرزنجي مستشار فوج ٢٤٠ وحسن محمود امين هورماني مستشار فوج ١١٥ وقادر سنواره حمد بلباس مستشار

شيخ عمر حمه علي جرمكة
مستشار فوج ١٠٤

الشيخ محسن محمد
مستشار فوج ١٥٥

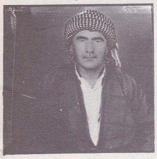
شيخ انور ميرزا
مستشار فوج ٢٠٩

محمد طاهر رشيد

الشيخ غالب شيخ جلال الصالحي
مستشار فوج ١٣٥

احمد محمد

عمر محمود ماموي مستشار فوج
٢١٤

خضر محمود

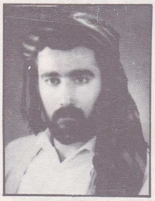
الشيخ سالار محمد قرەويس، قوة سالار

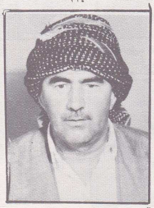
انور ميرزا ابراهيم مستشار فوج ٢٠٩

دلسوز مدينة خدر

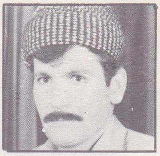

كمال محمد جوار تاي مستشار فوج ٩٤

سواره عباس مامند مستشار فوج ٨٢

حمد جميل البرزنجي مستشار فوج ٢٤٠

ثورة ١٧ - ٣٠ تموز المجيدة عودتنا على العطاءات الكثيرة المتلاحقة

قرار العفو العام عن الاكراد المغرر بهم ترجمة عظيمة لانسانية الثورة

سعيد محي الدين بردەرەش مستشار فوج ٣٠

بابكر سليم بشده ري مستشار فوج ١١٤

ئاكو عباس مامند اغا مستشار فوج ١٣٠

فوج ٨٠ وسواره عباس مامند مستشار فوج ٨٢، وبابكر سليم بشده ري مستشار فوج ١١٤، وئاكو عباس مامند اغا مستشار فوج ١٣٠ وسيد عدنان الجباري آمر قوة عدنان، وعوني حاجي قادر مستشار فوج ١٨٩، وفارس حمد سورجي مستشار فوج ١٨١ وغازي نور الدين خورشيد مستشار فوج ٣١٣ ومشير هادي احمد سيداوه مستشار فوج ٤٨ واحمد عثمان كوي مستشار فوج ٢٣٤.

كما تحدث عدد من المستشارين عن القرار كونه منح الاكراد مسيرة جديدة بعد

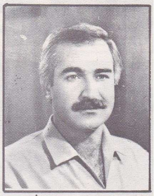

عمر بشار السندي مستشار فوج ١٥٢

شيخ حسيب الجباري

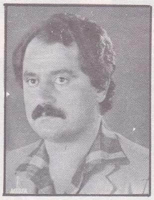

عوني حاجي قادر مستشار فوج ١٨٩

حسن محمود امين هورمالي مستشار فوج ١١٥

المقاتل فارس كريم

فارس حمد سورجي مستشار فوج ١٨١

غازي نور الدين خورشيد مستشار فوج ٣١٣

ان ضل البعض الطريق، قال ذلك محمد عبدالرحمن عثمان آمر مفرزة ٤٢ ونجم الدين معروف حسن آمر مفرزة ٥٠٤ ومصطفى سعيد سورجي مستشار فوج وسالم مصطفى السليفاني مستشار فوج ٢٥٦ وحسين رشيد اسماعيل مستشار فوج ورشيد حمد امين شيرواني مستشار فوج ٧٨.. حيث اشاد الجميع بأهمية القرار في الوقت الحاضر كونه يمثل مكرمة رائعة رسمت طريقاً صحيحاً ومساراً جيداً لحياة هانئة في احضان العراق العظيم.

ومن المقاتلين الذين تحدثوا ختاماً لنوروز العراق رفعت عبدالله شيرواني مستشار فوج ٥٦، وعبدالله فيصل آمر مجموعة وازاد الزراري آمر مجموعة وشيخ محمد معروف اغا دزەيي مستشار فوج ٣٩ ومحمد عثمان خضر السورجي مستشار الفوج ٣٠٠ واكد الجميع ان القرار ياتي قمة المكارم التي اولتها الثورة لمنطقة كردستان للحكم الذاتي.

الشيخ محمد عرامين
مستشار فوج ٨١

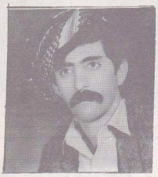
الشيخ محمد محمود مصطفى خوشناو

كل المجد لثورة ١٧-٣٠ تموز
صانعة القرارات الانسانية

محمد امين سيخو
امر السرية ١٣٠

الشيخ حمه رشيد عبدالرحمن
مستشار فوج

محمد معروف اغا دزەيي مستشار

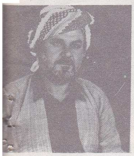
منير هادي اغا
مستشار فوج ٤٨

قاسم رشيد
امر مفرزة ٢١

فاروق نوري
مستشار فوج ١٩٦

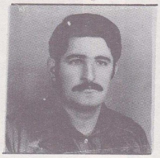
احمد عثمان حمد

رفعت عبدالله شيرواني مستشار فوج ٥٦

الشيخ عصمت دين...

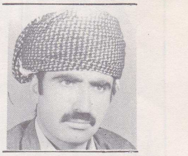
بابز عزيز رشيد الجاف مستشار
فوج ٢١٣

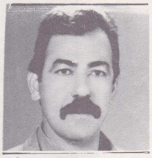
...حسين محمد سيوكاني آمر قوة
محمد

الشيخ علي الشيخ امين فرج البرزنجي مستشار
فوج ٢٠١

عبدالله فيصل آمر مجموعة

الشيخ اسماعيل محمد امين مص...
مستشار فوج ٣٠٤

مستشار فوج ٧٦ و

ويبقى النصر عنوان العراق العظيم بقيادة فارس النصر وباني مجدنا السيد الرئيس القائد صدام حسين حفظه الله، وبهذه المناسبة الخالدة نبعث لسيادته بارق التهاني واطيب التبريكات مقرونة بالاخلاص والولاء والمحبة، رافعين ايدينا بالدعاء فى ان يمد الله بعمره وان يمتعه بالصحة

سالار نصر الله قادر
مستشار فوج ١٦٦

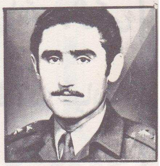

مصطفى سعيد سورجي مستشار فوج

حسين رشيد اسماعيل مستشار فوج

ورشيد حمد امين شيرواني
مستشار فوج ٧٨

سالم مصطفى السلطاني مستشار
فوج ٢٥٦

الشيخ علي شيخ امين البرزنج
مستشار فوج ٢٠١

فارس محمد نادراغا سورجي

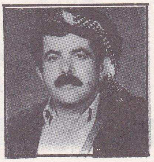

صابر توفيق طاهر
معاون مستشار فوج ١٥٠

فاروق نوري
مستشار فوج ٩٦مع مقاتلي الفوج

المقاتل علي احمد
علي نكري الملقب
«علي خاور»

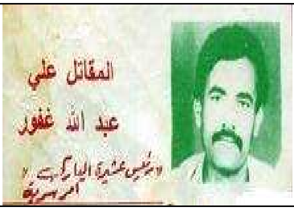
المقاتل علي
عبد الله غفور

المقاتل حمه رشيد
مشير احمد

المقاتل محمد زاهد
محمد علي
شرف بيانى

المقاتل محسن الحاج
قادر صالح

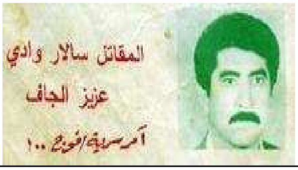
المقاتل سالار وادي
عزيز الجاف

المقاتل صالح غفور
صالح باشكي

المقاتل سردار حمه
امين مجيد الجاف

المقاتل طاهر عثمان
روغزاي

بەشی سێیەم

کیمیاباران کردنی شاری هەڵەبجـــــە:

پێوانەی تەواوی قەزای هەڵەبجە (شارۆچکەی هەڵەبجە، پێنجوێن، شارەزوور، خورماڵ، دەربەندیخان، سیروان و بیارە) نزیکەی (796)کم دووجایەو، ژمارەی دانیشتوانی شارۆچکەی هەڵەبجە لە ساڵی (1988)دا واتە لەکاتی هێرشە دڕندانە کیمیاوییەکەی (سەدامی بەعس)دا نزیکەی (70) هەزار کەسێک دەبوو. بەڵام پێوانەی هەڵەبجە بە تەنیا (25) کیلۆمەتری چوارگۆشەیەو، نزیکەی حەفتا تا حەفتاو شەش کیلۆمەترێک دەکەوێتە باشووری رۆژهەڵاتی شاری سلێمانییەوە.

ئەو گازە ژەهراوییانەی کە لە کیمیاوی باران کردنی شارۆچکەی هەڵەبجە و شارەکانی دیکەی کوردستاندا لەکاتی ئەنفالەکاندا لە ساڵی (1988)دا بەکارهاتوون بەگوێرەی زۆربەی هەرە زۆری بەڵگەنامەکان، راپۆرتەکان، گەواهیدانی پسپۆران و پزیشکەکان کە لە سەرچاوەکانی یەک و دوودا ئاماژەیان پێکراوە، بریتیین لە: (Sarin, Tabun, Zyanid, Mustardgas, CX, VX, Kemikbinder - زارین، تابون، سیانید، گازی مۆستەرد (خەردەل)، سی ئێکس، ڤی ئێکس و کیمیاوی ئاوێتە).

فەرماندەی هێزەکانی تیپی (43)ی ناسراو بە هێزەکانی موغیر بن شوعەیب (قیادة قوات مغیر بن شعیب)ی سەر بە فەیلەقی یەک. عەمیدی روکن عەلی حوسێن عوەید ئەلمەلکاوی لە نێوان ساڵانی (1987-1988)دا، فەرماندەی تیپی (43) بووە. تیپی ناوبراو لە هەڵەبجە بووە، بەڵام فەرماندەی ئەو تیپە لەگەڵ هەندێک لە ئەفسەرو سەربازەکانی لە رۆژی (15.3.1988)دا لە ناو شارۆچکەی هەڵەبجە خۆیاندا دەست هێزەکانی ئێرانی. بەڵام فەرماندەیەکی نوێ بۆ ئەو تیپە دیاریکرا.

بۆ هێرشکردن و گرتنەوەی هەڵەبجە لە لایەن میلیشیای سەدام و بەعسەوە، بەگوێرەی (نووسراوی ژمارە (153)ی رێکەوتی (16.3.1988)ی سەرۆکایەتی بەناو ئەرکانی سوپای ئێراق (کە ئەوکاتە فەریق روکن نزار عەبدولکەریم فەیسەڵ خەزرەجی سەرۆکی ئەرکانی سوپا بووە) بۆ فەرماندەیی فەیلەقی یەک، ئەو هێزانە بەشداری پەلاماردانی هەڵەبجەیان کردووە، کە لە نووسراوەکەدا هاتووە: (هێزە بەشدارەکانی شەڕی هەڵەبجە بریتیین لە فەرماندەیی هێزەکانی تیپی (43)، لیوای کۆماندۆی یەکی سەربە فەیلەقی چوار، فەوجی پارێزگاری نیشتمانیی (8)ی جاشە سووکەکان (کە سەرۆک جاشی فەوجەکە جەوهەر محێدین جهانگیر حاجی ئاغا

هەرکی و حەسەن محێدین جهانگیر حاجی ئاغا هەرکی، هەروەها جێگری سەرۆک جاشی فەوج عەلی سەلیم خواجە هەرکی بووە – دەرسیم)، تیپی (28)ی پیادەی (سەربە فەیلەقی یەک کە فەرماندەکەی لیوا روکن ئەحمەد حەسەن ئەلعوبەیدی بووە و رائیدی پیادە عەبدولسەتار حوسێن عەبد ئەلحەمیری، جێگری فەرماندەی تیپ و فەرماندەی فەوجی یەکەمی لیوای (705)ی سەر بەو تیپە بووە – دەرسیم) – سەرچاوە: (سێ دێی پرۆسەی دادگاییکردنی تاوانبارانی ئەنفال، بەشی بیست و پێنج، ل 5824).

نووسراوی بەڕێوەبەرایەتی رێکخراوی هەواڵگری ناوچەی خۆرهەڵات بە واژۆی بەڕێوەبەری رێکخراوەکە عەقید روکن فەرحان موتلەگ ساڵح خەڵەف جبوری، بۆ بەڕێوەبەرایەتی هەواڵگری سەربازی گشتیی ژمارە (س1/ق1/3405)ی رێکەوتی (22.3.1988)دا دراوەتێ، دەڵێت: (زیانی دوژمن لە ئەنجامی بۆردومانکردنی شاری هەڵەبجە لە لایەن فڕۆکەکانی خۆمان و تۆپە دوورهاوێژەکانمان گەیشتە نزیکەی سێ هەزار کوژراو لە پاسەوان و پەسیج، کوژرانی هەشتا پێشمەرگە هەروەها ژمارەی کوژراوی سیڤیل گەیشتە چوار هەزار کەس کە هەموویان دانیشتوانی شاری هەڵەبجەن - سەرچاوە: سی دی کەیسی هەڵەبجە، بەشی هەشتەم، ل2499-2501).

نووسراوێکی تری بەڕێوەبەرایەتی رێکخراوی هەواڵگری ناوچەی خۆرهەڵات بە واژۆی هەمان بەڕێوەبەر، بۆ بەڕێوەبەرایەتی هەواڵگری سەربازی گشتیی - هۆبەی سێ کە ژمارە (510)ی رێکەوتی (2.4.1988)دا دراوەتێ، لە خاڵی حەوتەمدا هاتووە: (دووەم رۆژی دوای لێدانی هەڵەبجە بە چەکی کیمیاوی لە لایەن هێزەکانی خۆمانەوە (میر حوسێن موسەوی سەرۆک وەزیرانی ئێرانی) بە هاوڕێیەتی مەلا عەلی بەرپرسی بزووتنەوەی ئیسلامی کوردستان و چەند رۆژنامەنووسێکی ئێرانی، فەرەنسی و ئیتاڵی گەیشتنە هەڵەبجە - سەرچاوە: سی دی کەیسی هەڵەبجە، بەشی هەشتەم، ل2510-2511).

نووسراوی بەڕێوەبەرایەتی هەواڵگری سەربازی گشتیی - موعاونیەی دووەم بۆ بەڕێوەبەری هۆبە، کە بە مێژووی (11.12.1989)دا بە واژۆی مولازمی یەکەم ئەحمەد مەهدی حەسون (ش16 – ق ع) نێردراوە، تیایدا هاتووە: (نووسراوی نهێنی موعاونیەی یەکەمی سەربە بەڕێوەبەرایەتیەکەمان ژمارە (235350)ی رێکەوتی

(6.12.1989) کە سێ وتاری وەرگێڕدراوی گۆڤاری شتێرنی ئەڵمانی لە لایەن قوتابخانەی هەواڵگری سەربازی ئەفسەران هاوپێچ کردووە، کە تیایاندا هاتووە: (ئەمریکا زۆر دڵنیایە لە بەڵگەی بۆردوومانی فڕۆکەکانی ئێراقی بۆ سەر شاری هەڵەبجە بەهۆی وەرگرتن و تۆمارکردنی پەیوەندی بێتەلی فڕۆکەوانە ئێراقییەکان – سەرچاوە: سی دی کەیسی هەڵەبجە، بەشی هەشتەم، ل2534-2536).

نووسراوی بەڕێوەبەرایەتی ئەمنی گشتیی بۆ بەڕێوەبەرایەتی هەواڵگری سەربازی گشتیی بە ژمارە (م/س2. ق947/2) بە مێژووی (7.4.2002)، کە تیایدا هاتووە: (لە ڕێکەوتی (9.2.2000)دا کەنالی کۆمەڵەی ڕێنیشاندەری ناپاکی (کە مەبەستیان پارتی دیموکراتی کوردستانە) دیمانەیەکی تەلەفزیۆنییان لەگەڵ بەکرێگیراو جەودەت مستەفا نەقیب سازدا، کە باسی ژیانی خۆی، ئەو شوێنانەی کە کاری تیادا کردووە لەگەڵ بۆردومانی شاری هەڵەبجە بە چەکی کیمیاوی کرد - سەرچاوە: سی دی کەیسی هەڵەبجە، بەشی هەشتەم، ل2537).

دادوەری لێکۆڵەرەوە پشکۆ عەبدولقادر تاهیر لە ڕێکەوتی (3.4.2005)دا هەڵساوە بە سەیرکردن و بەتاڵکردنەوەی سی دییەک (بەتاڵکردنەوەی سی دی واتە نووسینەوەو خستنە سەر کاغەزی تەواوی گفتوگۆکانی سەر سی دییەکە)، کە لە گەواهیدەرێکی کەیسی دادگاییکردنی تۆمەتبارانی کیمیا باران کردنی شاری هەڵەبجە بەناوی (دڵشاد مستەفا ڕەحیم) وەریگرتووەو، بریتییە لە دیمانەیەکی ڤیدیۆیی لەگەڵ فڕۆکەوانێکی ئێراقی کە بەشداری بۆردومانی شاری هەڵەبجەی کردووە. لەو دیمانەیەدا فڕۆکەوانەکە دان بەوەدا دەنێت کە (36) فڕۆکەی ئێراقی لەسەر شێوەی سێ پێکهاتە کە ژمارەی هەر یەکێکیان دوازدە فڕۆکە بووەو، هەر فڕۆکەیەک دوو بۆمبی (500) کیلۆگرامی پڕ لە گازی خەردەلی هەڵگرتبوو بە فەرمانی عەلی حەسەن مەجید کە فڕۆکەوانەکە خۆی یەکێک بووە لەوان شاری هەڵەبجەیان بۆردومان کردووە - سەرچاوە: سی دی کەیسی هەڵەبجە، بەشی دەیەم، ل2709-2712).

فڕۆکەکانی سەربە هێزی ئاسمانی ئێراق، لە کاتژمێری (11.45) خولەکی پێش نیوەڕۆی ڕۆژی چوارشەممە ڕێکەوتی (16.3.1988)دا بە (50) فڕۆکەی جەنگی ئەو شارەیان کیمیابارانکردو، نزیکەی (5000) هاووڵاتی کوردی ئەو شارەیان کوشت و نزیکەی (15) پازدە هەزاری دیکەشیان بریندارکرد. کیمیاباران کردنی هەڵەبجە گەورەترین و زیندووترین تاوانی سەدام و پیاوەکانیەتی. یەکێک لە

کاریگەرترین دیمەنی کیمیاباران کردنی هەڵەبجە کە بەهۆی وێنەی کامێراوە توانرا بپارێزرێت، دیمەنی باوەش پیاگرتنەکەی عومەری خاوەر (عومەری حەمە ساڵح)ە بە کوڕە تاقانەکەی، کە لەدوای شەش کچ ئەو کوڕەیان بووە. ئەو دیمەنە بە کامێرای دوو وێنەگر (رەمەزان ئۆز تورک)ی بەڕەگەز کوردی لەدایکبووی باکووری کوردستان و نیشتەجێی وڵاتی سویدو، وێنەگر (ساسانی موئەیەدی) کە وێنەگرێکی ئێرانییە گیراوە، بەڵام ئەوەی رەمەزان ئۆز تورک کاریگەرترو ناسراوترە، کە بۆ هەتا هەتایە کاریگەری خۆی بەسەر تەواوی مرۆڤایەتی و جیهاندا دەهێڵێتەوە. هەندێک لە وێنەگرەکانی تر کە وێنەی هەڵەبجەی شەهیدیان گرتووە لەکاتی کیمیابارانەکەدا، بریتین لە (ئەحمەدی ناتیقی، کاوە گوڵستانی، سەعید جان بزرگ (کە بریندار دەبێت و دوای چەند ساڵێکیش دەمرێت)، سەعیدی سادقی، عەلی فەرەیدونی) و وێنەگری تەلەفزیۆنی (رەزای کوهستانی).

جگە لە عومەر حەمە ساڵح ئەحمەد ناسراو بە (عومەری خاوەر) کە لەدایبووی ساڵی (1933) بوو، هاوسەرەکەی (سامیە محەمەد ئەحمەد) لەدایکبووی (1950)و منداڵەکانیان بەناوەکانی (گەرمیان 1966، کوێستان 1967، ژیان 1968، بەیان 1972، جوان 1974، تارا 1976، شیلان 1987، بەهار 1981، محەمەد 1987 و ئەحمەد 1987)، هەموویان واتە تەواوی ئەندامانی خێزانەکەیان (دایک، باوک، هەشت کچ و دوو کوڕ) لە پەلامارە کیمیاوییە دڕندانەکەی رێکەوتی (16،3،1988)دا لەناوچوون.

بەڵگەنامەکان و ئەو ئاماژانەی کە دەکرێت وەکو بەڵگەیەک بۆ کیمیا باران کردنی شارۆچکەی هەڵەبجە لە لایەن رژێمی سەدام و ئێراقەوە بەکار بهێنرێن ئەمانەی خوارەوەن:

لە نووسراوێکی سەرۆکایەتی ئەرکانی سوپا – نووسینگەی سەرۆکی ئەرکانی سوپا فەریق روکن نزار عەبدولکەریم فەیسەڵ ئەلخەزرەجی دەرچووەو واژۆی ئەوی لەسەرە، نووسراوەکە بە ژمارەی (153)ی رۆژی (16.3.1988)دا ئاراستەی فەیلەقی یەک کراوە، رێنمایی و نەخشەی پەلاماری تیایە بۆ سەر شارۆچکەی هەڵەبجە. لە رێکەوتی (16.3.1988)دا لیوا روکن کامل ساجت عەزیز ئەلجەنابی فەرماندەی فەیلەقی یەک و لیوا روکن سوڵتان هاشم ئەحمەد ئەلتائی فەرماندەی جێگرەوە (قائد ردیف)ی فەیلەقی یەک بووە. فەرماندەی جێگرەوە (قائد ردیف)

پلەیەکی سەربازییەو لەکاتی شەڕی ئێراندا دەرکەوت لەسەر ئاستی تیپ و فەیلەق، کە مانای بوون یان ئامادەبوونی فەرماندەی جێگرەوە لە ئاستی فەرماندەیی کە بەشداری فەرماندەی بنچینەیی (القائد الأصلي) دەکات لە هەموو کارە ئۆپراسیۆن کارەکاندا و بارەگای جیای هەیە، هەردەم ئامادەیە بۆ وەرگرتنی فەرمادەیی لە فەرماندەی بنچینەیی لەکاتی کوژرانیدا، وونبوونیدا یان لەبەر هەر هۆکارێکی تر بێت – سەرچاوە: (العميد روكن نجيب مصطفى الصالحي، الزلزال، ل101).

سەردێری رۆژنامەی ئێراق کە نووسیویێتی: (الرئيس القائد يزور محافظة السليمانية وعددا من العوائل الفلاحية ومدرسة إبتدائية في ناحية العلم – سەرۆکی فەرماندە سەردانی پارێزگای سلێمانی و چەند خێزانێکی جووتیار و قووتابخانەیەکی سەرەتایی دەکات لە شارەدێی عەلەم – سەرچاوە: العراق، (3695)، الاثنين، المصادف (14.3.1988)، ل1). هەروەها لە لاپەڕە (2)دا چەندین وێنەی سەدام حوسێنی بڵاوکردۆتەوە لەژێرناوی (زيارة الرئيس القائد صدام حسين لقاطع عمليات الفيلق الأول ومحافظة السليمانية وناحية العلم – سەردانی سەرۆکی فەرماندە سەدام حوسێن بۆ کەرتی کردەکانی فەیلەقی یەک، پارێزگای سلێمانی و شارەدێی عەلەم). سەردانی سەدام حوسێن فەرماندەی گشتیی (هێزە چەکدارەکان) بۆ سلێمانی لە رێکەوتی (13.3.1988)دا دەریدەخات کە حکومەتی بەعس و رژێمی سەدام پلانێکی پێشوەختیان هەبووە بۆ کیمیا باران کردنی شاری هەڵەبجە. لەو سەردانەی سەدام حوسێن بۆ شاری سلێمانی لە رێکەوتی (13.3.1988)دا، سەدام لە شارۆچکەی عەربەت چاوی کەوتبوو بە فەریق روکن نزار عەبدولکەریم فەیسەڵ ئەلخەزرەجی سەرۆکی ئەرکانی سوپای ئێراق – سەرچاوە: (دانیشتنی ژمارە (20)ی دادگاییکردنی تۆمەتبارانی کیمیاباران کردنی شاری هەڵەبجە، رۆژی چوارشەممە، رێکەوتی 17.6.2009).

سەردێری رۆژنامەی جمهوریە کە نووسیویێتی: (نائب القائد العام وزير الدفاع يطمئن على دفاعاتنا في الفيلق الاول – جێگری فەرماندەی گشتیی (هێزە چەکدارەکان) وەزیری بەرگری دڵنیا دەبێتەوە لەسەر هێڵی بەرگری کردنەکانمان لە فەیلەقی یەک – سەرچاوە: الجمهورية، (6758)، الخميس، الموافق (17.3.1988)، ل1+11). سەردانی جێگری فەرماندەی گشتیی (هێزە چەکدارەکان) وەزیری بەرگری

بۆ سلێمانی لە ڕێکەوتی (16.3.1988)دا دەریدەخات کە حکومەتی بەعس و سەدام پلانێکی پێشوەختیان هەبووە بۆ کیمیا باران کردنی شاری هەڵەبجە.

لە شەوی (15.9.1988)دا کۆبوونەوەی نوێنەرانی چەند وڵاتێکی عارەبی و ئەمینداری گشتیی نەتەوە یەکگرتووەکان (خافیر پیرێز دیکویلار)دا بەسترا، نوێنەرەکانی وڵاتە عارەبەکان لە نێویاندا ئەحمەد حەمروشی میسری (کە لە لاپەڕەکانی (1+10)ی ڕۆژنامەی (العراق)، ژمارە (3850)، ڕۆژی شەممە، ڕێکەوتی (17.9.1988) ئاماژەی بەو دانیشتنە کردووە)، هەروەها ڕۆژنامەی (الثورة)، ژمارە (6687)ی ڕۆژی شەممە، ڕێکەوتی (17.9.1988) ئاماژە بە کۆبوونەوەی ڕۆژی (15.9.1988) دەدات و لە سەردێری لاپەڕە یەکی ڕۆژنامەکەدا نووسیویێتی: (المجموعة العربية تبلغ دی کویلار بالقلق ازاء الأدعاءات الأمريكية الصهيونية – کۆمکاری عارەبی نیگەرانی خۆی سەبارەت بە بانگێشەکانی ئەمریکای سەهیۆنی بە خافیر پیریز دیکویلار رادەگەیەنێت). شاندی عارەبەکان سەرەتا نیگەرانی وڵاتانی عارەبییان بە سکرتێری نەتەوە یەکگرتووەکان گەیاندبوو سەبارەت بە بڕیاری کۆنگرێسی ئەمریکی دەربارەی بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لەلایەن حکومەتی ئێراقی لەدژی کوردەکان، دواتر بەگوێرەی ڕۆژنامەی میدیا دەقی ڕێکەوتننامەی جنێڤیساڵی (1925)یان سەبارەت بە قەدەغە کردنی بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لە کێشە نێودەوڵەتییەکان خستبووەڕوو، لە هەمان کاتدا بە خافیر پیرێز دیکویلاریان گوتبوو: (کە حکومەتی ئێراق ئەو چەکەی لە کێشەیەکی نێودەوڵەتیدا بەکار نەهێناوە). ئەمەش دانپێدانانێکی ناڕاستەوخۆی نوێنەری وڵاتە عارەبییەکانە بەوەی کە سەدام و حکومەتی عروبەی ئێراق ئەو چەکەیان لە کێشەیەکی ناوخۆ بەکارهێناوە – سەرچاوە: (ڕۆژنامەی میدیا، ژمارە (118)ی سێشەممە، ڕێکەوتی 5.3.2002).

سەدام حوسێن مەجید تکریتی، سەرۆک کۆماری ئێراق، لە ڕۆژی دووشەممە، ڕێکەوتی (2.4.1990)دا لە هەموو کەناڵە ناوخۆکانی تەلەفزیۆنی ئێراقیدا بە کوردی و عارەبییەوە ئاشکرایکرد کە خاوەنی چەکی (کیمیاوی مزدەوەج)ن و، دەتوانێت نیوەی ئیسرائیلی پێ بسوتێنێت!

بەگوێرەی قسەکانی وەفیق عجیل حەمود ئەلسامەڕایی کە لە پەرتووکەکەیدا – حطام البوابة الشرقية – دا لاپەڕە (104)دا دەڵێت: (ڕۆژی 16.3.1988، پەنجا

فڕۆکەی ئێراقی هەریەکەو چوار بۆمبی کیمیاوی 500 کیلۆگرامی فڕێدایە سەر شاری هەڵەبجە).

سەرۆک ئەرکانی بەناو سوپای ئێراقی راکردووی سەردەمی ئەنفالەکان (فەریق روکن نزار عەبدولکەریم فەیسەڵ ئەلخەزرەجی) لە دیمانەیەکی کەناڵی (ئێم. بی. سی)، بەرنامەی گفتوگۆی هەفتە (حوارالاسبوع)دا لە رۆژی (10.11.2001)دا لەگەڵیدا ئەنجامدرا بەکورتی دەربارەی کیمیا باران کردنەکەی هەڵەبجە گوتی: (لە بەرەبەیانی رۆژی (16.3.1988)دا ئەو رۆژەی لە هەڵەبجە درا، فەرماندەی فەیلەقی یەکی ئەوکات لیوا روکن کامیل ساجت (کامل ساجت عەزیز ئەلجەنابی) بە تەلەفۆن پێی ڕاگەیاندم کە شەوی رابردوو و بەیانی ئەمڕۆ ئێرانیەکان هێرشیان هێنابوو بۆ سەر ئەو بەرزاییانەی دەکەونە رۆژهەلات و باکووری هەڵەبجە. هەروەها گوتی بارەگای هێزی بەرپرس بۆ پارێزگاری ناوچەکە کە بارەگاکەی لە هەڵەبجەیە بە ئەرکی خۆی هەڵساو زاڵن بەسەر رەوشەکەدا. دەوروبەری کاتژمێر چواری هەمان رۆژ دووبارە لیوا روکن کامیل ساجیت تەلەفۆنی بۆ کردمەوەو پێی راگەیاندم کۆمەلێک فڕۆکە هاتوو شاری هەڵەبجەیان کیمیابارانکرد. پرسیم فڕۆکەکان ئێراقی بوون؟ گوتی بەڵێ فڕۆکەکانی خۆمان بوون و پەیوەندیش بە فەرماندەی هێزی هەڵەبجە پچڕاوە). لە راستیدا سەرم سوڕماو دەستبەجێ پەیوەندیم کرد بە وەزیری بەرگری فەریق عەدنان خەیروڵلا وە لە رەوشەکە ئاگادارم کردەوە. ئەو پیاوەش گوتی هیچ زانیاریەکم لەسەر ئەو بابەتە نیە، کاتژمێرێک یان تۆزێک زۆرتر ماوەم بدە پەیوەنیت پێوە دەکەمەوە. رێک دوای کەمتر لە دوو کاتژمێر، کاتژمێرێک و نیو دواتر پەیوەندی پێوە کردمەوەو گوتی بەڵێ فڕۆکەکانی خۆمان بوون هەڵەبجەیان بۆمباران کردووە بە فەرمانی فەرماندەی گشتی سەدام حوسێن لە ئەنجامی پێدانی زانیاری نادروست لەلایەن عەلی حەسەن مەجیدەوە. کاتێ کە مەجید بەرپرسی بیرۆی رێکخستنەکانی باکووری حیزب و بارەگاکەی لە کەرکوک بوو. پێدەچێت کە مەجید لە رێگای کەسانی سەربە دەزگای حیزبییەوە زانیاری وای پێگەیشتبێت هەڵەبجە کەوتبێتە دەست ئێرانیەکان. دەستبەجێ پەیوەندی بە سەدام حوسێنەوە کردوەو بڕیاری ئەوەیان داوە بۆمبارانی هەڵەبجە بکەن. دواتریش دەرکەوت ئەو لێدانە لێدانی کیمیاوی بوو).

حامد یوسف حەمادی، لە بەشی (17) سێدی پرۆسەی دادگاییکردنی تاوانبارانی ئەنفال، لە لاپەڕەکانی (4418 و 4423)دا باسی ئەوە دەکات کە کاتێک سکرتێری سەرۆک کۆماری ئێراق بووە، لەکاتی پەیوەندییەکی تەلەفۆنی نێوان سەدام و عەلی حەسەن مەجید لە بارەگای دەزگای هەواڵگری گشتیی (مقر جهاز المخابرات العامة)دا، گوێبیستی ئەوەبووە کە سەدام حوسێن فەرمانی بە عەلی حەسەن داوە بە کیمیاباران کردنی شارۆچکەی هەڵەبجە.

نەقیبی هەواڵگری سەدام (الجهاز المخبارات)، خالید ساجت عەزیز ئەلجەنابی، برای لیوا روکن کامل ساجت عەزیز ئەلجەنابی، فەرماندەی فەیلەقی یەک لەنێوان ئەیلولی (1987–1.4.1988)دا، لە بەشی (17) سێدی پرۆسەی دادگاییکردنی تاوانبارانی ئەنفال و لە لاپەڕە (4059)دا، سەبارەت بە کیمیاباران کردنی شارۆچکەی هەڵەبجە لە ڕێکەوتی (16.3.1988)دا دەڵێ: (گوێم لە گفتوگۆیەک بوو لە بنکەی دەزگای هەواڵگری (مقر جهاز المخابرات)دا لە مانگی ئازاری ساڵی (1988)دا، کە سەدام حوسێن فەرمانیدا بە پێکهێنانی تیمێکی کارکردن (فریق عمل)دا بۆ جێبەجێکردنی پەلاماری کیمیاوی بۆسەر شاری هەڵەبجە).

لە ژمارە (53) ی مانگی ئابی 1998 ی مانگنامەی (المنار الكوردي)دا، کە ڕۆژنامەیەکی نیو مانگانەی رامیاری بوو لەلایەن نووسینگەی دەرەوەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بە زمانی عارەبی دەردەچوو، لە ریپۆرتاژێکی کورتدا هاتووە کە دوای پرسیارکردن لە (دێڤید نیوتن)ی باڵوێزی ئەمریکی لە ئێراق لە ساڵانی (1984–1988)دا، لەکاتی کۆنگرەیەکی رۆژنامەنووسیدا لە قاهیرە لە رۆژی (17.2.1998)و، لەکاتی گەشتێکی خۆیدا وەکو نوێنەری ئەمریکی بۆ ناوچەکە ئەو پرسیارەی لێکراوە: کە ئایا ئەمەریکا ناڕەزایی خۆی دەربڕیوە بەرامبەر بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لەلایەن حکومەتی ئێراقیدا لەدژی کوردەکان لە هەڵەبجەدا؟

دێڤید نیوتن لە وەڵامدا دەڵێت: (ئێمە کاتی خۆی هەڵساین بە دەرکردنی چەندین بەیاننامە، بەڵام بە بۆچوونی من ئەوکاتە گرنگی بە دەمارگیریێتی ئێران و مەترسی توندڕەوی شیعە دەدراو هەر لەبەر ئەوەبوو ئەو کارە نەبووە جێگای سەرنجی رۆژنامەگەری. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا ئێمە ئەو باسەمان لەگەڵ بەرپرسانی ئێراقیدا خستەڕوو. لە یادمە جارێک لەکاتی سەردانی ژمارەیەک لە ئەندامانی کۆنگرێسی ئەمریکی بۆ ئێراق، ئەو باسەیان لەگەڵ تاریق عەزیزدا خستەڕوو، تاریق عەزیز کە

بەزۆری ئارام و لەسەرخۆیەو دەیتوانی خۆی دوورخاتەوە لەو جۆرە وەڵامانە، بەڵام ئەوجارە جۆرێک لە گرژی نیشانداو ئاوا وەڵامیدانەوە: بەڵێ، بە دڵنیاییەوە ئێمە چەکی کیمیاویمان لەدژی ئەو خەڵکە دواکەوتووانە بەکارهێناوە. لەبەرچی؟ گەر چەکی ئەتۆمیشمان هەبوایە هەر لە دژیاندا بەکارمان دەهێنا). دیڤید نیوتن دەڵێت: تەواوی ئەوانەی لە ژوورەکەدا دانیشتبوون سەریان سووڕما لەو وەڵامەی ئەو بەرپرسە ئێراقیە).

دکتۆر بەرهەم ساڵح، جێگری سەرۆک وەزیرانی ئێستای ئێراقە کە لەکاتی سەردانێکیدا بۆ ئەو زیندانەی کە سەدام و عەلی کیمیاوی و پیاوە ترسنۆکەکانی سەدام-ی تیادا زیندانی کراوە. دوای ئەوەی دکتۆر بەرهەم وەکو جێگری سەرۆک وەزیرانی ئێراقەو کوردێکی شاری هەڵەبجەی کیمیاباران کراوی دەستی ئەو خۆی بە عەلی حەسەن مەجید دەناسێنێ، ناوبراو دەمی تێکدەئاڵێ و بە پەشۆکاوییەکی زۆرەوە وتویەتی: (نزار خەزرەجی بەرپرسی بۆردومانکردنی شاری هەڵەبجەیە نەک من - سەرچاوە: رۆژنامەی ئاسۆ، ژمارە (25)، رۆژی سێشەممە، رێکەوتی 28.9.2004. ل1). ئەو دان پیانانەی عەلی کیمیاوی زۆر گرنگە بۆ ئێمەی کورد، گرنگ ئەوە نییە کێ بەرپرسە یاخود کێ تاوانی ئەنفال و کیمیابارانی ئەنجام داوە، گرنگ ئەوەیە تاوانەکە لەسەر رژێمی ئێراق و بەعس ساغ بێتەوە، ئەگینا بۆ ئێمە چ سەدام، عەلی حەسەن مەجید، نزار خەزرەجی، سوڵتان هاشم ئەحمەد ئەلجبوری، سابر عەزیز حوسێن ئەلدوری، فەرحان موتڵەگ ساڵح ئەلجبوری، ئەیاد خەلیل زەکی، سەعدی توعمە عەباس ئەلجبوری، یونس محەمەد عەلی ئەلزەرب، بارەق عەبدوڵڵا، ئەیاد فتەیح ئەلڕاوی، هوشام سەباح ئەلفەخری، تاڵع خەلیل ئەلدوری، غازی عجیل یاوەر، ئەیاد عەلاوی، ئەحمەد چەلەبی، سیستانی، ئیبراهیم جەعفەری، ساڵح موتلەگ، حارس زاری، عەدنان دلێمی یان نوری مالکی بێت هەموویان هەر یەکن و لە رووی ئایدۆلۆجی و بیروبۆچوون و هەڵوێستەکانیان بەرامبەر بە دۆزی کوردو کوردستان بەموو لێک جیا نین و گشتیان کۆپی یەکترن. ئەوە نییە دکتۆر ئیبراهیم جەعفەری، سەرۆک وەزیرانی پێشووی ئێراق، کە زۆرجار بەئاشکرا کاتی خۆی گوتویەتی: (سەدام حوسێن، مافی خۆیەتی ئاوا لە کوردەکان دەکات و بەمشێوەیە لەناویان دەبات).

هەروەها لە یەکێ لە کاسێتە تۆمارکراوەکان بە دەنگی عەلی حەسەن مەجیدی تاوانبار (کە دانەیەک لە کۆپی ئەو کاسێتەم لایە)، ئەو تاوانبارە زۆر راشکاوانە باسی بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لە دژی گەلەکەمان دەکات و دەڵێت: (جەلال تاڵەبانی داوای لە من کرد کە کەناڵێکی پەیوەندی تایبەتی لەگەڵدا بکەمەوە. ئەو شەوەی من چوم بۆ سلێمانی و بە تەقەمەنی تایبەت لێم دان. بە موستەشارەکانم (سەرۆک جاشەکان)م راگەیاند کە لەوانەیە بڵێن گوندەکانیان خۆشدەوێت و جێیان ناهێڵن. ووتم، من ناتوانم گوندەکانتان وەک خۆی بهێلمەوە، چونکە بە چەکی کیمیاوی پەلاماریان ئەدەم. ئەوسا، خۆتان و خێزانەکانتان دەمرن. دەبێ هەر ئێستا جێیبهێڵن، چونکە من ناتوانم لە هەمان رۆژدا پێتان بڵێم ئەمەوێت بە چەکی کیمیاوی هێرش بکەم. هەموویان بە چەکی کیمیاوی دەکوژم! کێ هەیە شتێ بڵێ؟ کۆمەڵگای نێونەتەوەیی؟ کۆمەڵگای نێونەتەوەیی و ئەوانەیش گوێیان لێدەگرن، دەگێم! – سەرچاوە: رێکخراوی چاودێری مافی مرۆڤ-خۆرهەلاتی ناوەڕاست، ئێراق و تاوانی جینۆساید شالاوی ئەنفال دژی کورد، وەرگێڕانی جەمال میرزا عەزیز، ژ وەشانێن گۆڤارا هاڤیبون 7، چاپی یەکەم، بەرلین 2000. ل259). ئەو کاسێتەش کە بە دەنگی تاوانبار عەلی کیمیاوی خۆیەتی زۆر گرنگە کە تیایدا باسی بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی دەکات لەدژی هاووڵاتییە گوندنشینەکانی کوردستان و دەبێتە بەڵگەیەکی زیندوو لەدژی خۆیی و رژێمە رەگەزپەرستەکەیدا.

عەلی حەسەن مەجید، لە زینداندا لای عەلی باپیری بەرپرسی کۆمەڵی ئیسلامی گوتویەتی: (کە من بەهیچ شێوەیەک دەستم لە کیمیابارانەدا نەبووە، من بەرپرسی حزبی بووم، ئەوەی کە دەستی تێدا هەبووەو بەرپرسی راستەوخۆ بووە، نزار خەزرەجی بوو، کە ئەوکاتە سەرۆکی ئەرکانی سوپای ئێراق بووە، ئەو سوپایە هەمووی بەدەستی ئەو بووە، هەر ئەویش فەرمانی داوە – سەرچاوە: ئەشکەنجەو زیندان، ئامادەکردنی هاوژین عومەر، لە بڵاوکراوەکانی رۆژنامەی کۆمەڵ، چاپی یەکەم 2006. ل235 + 238). هەروەها عەلی باپیر لەکاتی گفتوگۆکردنیدا لەسەر شالاوە بەدناوەکانی ئەنفال و کیمیاباران کردنی هەڵەبجەو کوردستاندا نووسیویێتی: (بەعسییەکان زۆرجار دەیانگوت موبالەغەیەو پێنج هەزار کەس لە شاری هەڵەبجە بە کیمیاوی نەکوژراوە، ئەنفال (182) هەزار کەس نەبووە). ئەوەش دانپێدانانێکی تری بەعسییەکانە بەڕاستی ئەنجامدانی شالاوەکانی ئەنفال و کیمیا باران کردنی

کوردستان، چونکە ئەوان نەیان گوتووە کە خۆیان ئەو تاوانانەیان ئەنجام نەداوە، بەڵکو تەنیا گلەییان لە زۆری ژمارەی قوربانییەکاندا هەبووە. جگە لەم بەڵگانەی سەرەوە بڕیاری دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق لە رۆژی یەکشەممە، رێکەوتی (17.1.2010)دا، گەورەترین بەڵگەیە بۆ سەلماندنی ئەنجامدانی ئەو تاوانە مەزنەی حکومەتی سەدامی و حزبی بەعسی عروبەی ئێراقی و دادگاش بەپشتبەستن بە سەدان و هەزاران بەڵگەنامە تاوانی کیمیا بارانکردنی شارۆچکەی هەڵەبجەی بەسەر دەسەڵاتدارانی حکومەتی ئێراقی ساغکردەوە.

سەرەڕای هەموو ئەو بەڵگەو ئاماژانەی سەرەوەو چەندین بەڵگەی تری بۆردوومان کردنی شاری هەڵەبجە لە لایەن رژێمی سەدام و عروبەی ئێراقەوە، محەمەد سەعید سەحافی وەزیری راگەیاندنی بەعس کە بە پیاوە درۆزنەکە یان بە (علوج) بەناوبانگە ئەوکات باڵوێزی سەدام بووە لە رۆما، سەبارەت بە کارەساتی ژەهر باران کردنی شاری هەڵەبجە گووتبووی: (دەوڵەتی ئێراق شاری هەڵەبجەی بە چەکی کیمیاوی تۆپ باران نەکردووە، ئەمە تەنیا درۆیەکی ئەمریکییەکانە). پێمواية ئێستاشی لەگەڵدا بێت عارەبێکی زۆر هەمان بۆچوونی (علوج)یان هەیە سەبارەت بە کیمیا باران کردنی شاری هەڵەبجە یان کورد بە بەکرێگیراوی ئەمریکا دەزانن و رەوایەتی دەدەن بە لەناوبردنی نەتەوەی کوردمان. بۆ راستی بۆچوونەکەم بەگوێرەی لاپەڕە (3)ی رۆژنامەی (العراق)، ژمارە (3698)ی رۆژی دووشەممە، رێکەوتی (21.3.1988)، کە ئاماژەی بەوە داوە رۆژی دواتر واتە (22.3.1988) کۆنگرەی وەزیرانی دەرەوەی وڵاتانی ئیسلامی لە عەمانی پایتەختی ئوردەن دەبەسترێت بۆ باسکردن لە کێشەکانی وڵاتانی ئیسلامی. ئەوەبوو کۆنگرە بەستراو بە تاکە ووشەیەکیش باسی کارەساتی هەڵەبجە، ئەنفال یان پرسی کوردی نەکرد، ئەوکاتە لەنێو کوردا بێزاری و پرۆتێستێکی زۆر لەدژی کۆنگرەی ناوبراو بەرزبووەوە. لە هەمووی سەیرتر ئەوەیە کە تورک و دەوڵەتی تورکی بەقەد دەوڵەتی ئێراق بەپەرۆش بووینە بۆئەوەی بۆردوومانی هەڵەبجە و شارەکانی تری کوردستان لە لایەن دەوڵەتی فاشی ئێراق بە ناڕاست نیشان بدەن. ئەوەبوو تورکیا سەدان گەواهی بێویژدانانەی بۆ سەدام و بەعس دا، زۆربەی رۆژەکانی مانگەکانی (8، 9، 10)ی ساڵی (1988) ئاماژەیان بە گەواهیدانی درۆیینەی تورک و دەوڵەتی تورک داوە، بۆ نموونە (المصادر الطبية التركية تواصل تأكيداتها بعدم إستخدام

العراق للأسلحة الکیمیاویة – سەرچاوەکانی پزیشکی تورکی بەردەوامە لە جەختکردنەوەکانی بەوەی کە حکومەتی ئێراق چەکی کیمیاوی بەکار نەهێناوە – الثورة، ژمارە (6688)، شەممە، ریکەوتی (18.9.1988)، ل1) + (الخارجیة الترکیة تنتقد بشدة الإتهامات الأوربیة - شهادات تؤکد عدم إستخدام العراق للأسلحة الکیمیاویة – وەزارەتی دەرەوەی تورکیا بەتوندی رەخنە لە تۆمەتەکانی ئەورۆپا دەگرێت – گەواهیدانەکان جەخت دەکەنەوە لەوەی کە حکومەتی ئێراق چەکی کیمیاوی بەکار نەهێناوە - الثورة، ژمارە (6694)، شەممە، ریکەوتی (24.9.1988)، ل1). ئەوەی جێگەی داخە زانکۆیەکی تورکەکان بەناوی (حاجەت تەپە)، کە زانکۆ هەردەم وەکو بنکەیەکی توێژینەوەو لێکۆڵینەوەی زانستی ناسراوە، کەچی ئەوان زۆر بێشەرمانەو دوور لە زانست و دوور لە هەموو بەهایەکی مرۆڤایەتی لە مانگی ئایاری (2010)دا کیمیا باران کردنی شاری (هەڵەبجە)یان بە ئەفسانە و دروستکراو ناوبرد. هەڵوێستی تورکەکان سەبارەت بە پرسی کورد هەروا بووەو گۆڕانی بەسەردا نەهاتووە، بۆ نموونە ئەوان تەنانەت پێشوازیکردنی مام جەلال تاڵەبانی لەلایەن بەرپرسانی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکی ناشادیان دەکات. بەگوێرەی رۆژنامەی (الثورة)، ژمارە (6593)ی چوارشەممە، رێکەوتی (15.6.1988)، ل11)، کە نووسیوێتی: (عدم إرتیاح ترکي لأستقبال مسؤولین أمیرکیین للعمیل الطالباني – ناشادی (بێزار)ی تورکی لە بەرامبەر پێشوازیکردنی بەرپرسانی ئەمریکی لە تاڵەبانی بەکرێگیراو). هەر بەگوێرەی رۆژنامەکە قسەکەرێکی وەزارەتی دەرەوەی تورکی رایگەیاندووە کە ئەوان بانگهێشتی باڵوێزی ئەمریکی لە تورکیایان کردووەو، پێیان راگەیاندووە کە حکومەتی تورکی لەو مامەڵەیەی ئەمریکی بێزارە.

رۆژنامەی کوردستانی نوێ لە ژمارە (3320)ی رۆژی سێشەممەی رێکەوتی (16.3.2004)دا، ناوی (10) فڕۆکەوان لە ئەنجامدەرانی تاوانی کیمیابارانکردنی هەڵەبجە بەم شێوەیە ئاشکرا دەکات کە ئەوانیش بریتیین لە دە ناوی یەکەم:

1. عەقیدی فڕۆکەوان کەمال نوری فەتاح – دانیشتووی بەغدا، لە رۆژی (22.6.2001)دا، لە بەڕێوەبەرێتی هەواڵگری سەربازی کازمیە لەسەر دەستی سەدام لە سێدارە درا.

2. عەقیدی فڕۆکەوان ناسر عۆدە ئەلوادی – دانیشتووی بەغدا، لە ڕۆژی (22.6.2001)دا، لە بەڕێوەبەریتی هەواڵگری سەربازی کازمیە لەسەر دەستی سەدام لە سێدارە درا.
3. عەقیدی فڕۆکەوان ئەیاد عەبدولجەبار ئەلهاشمی – دانیشتووی کوت، لە ڕۆژی (22.6.2001)دا، لە بەڕێوەبەریتی هەواڵگری سەربازی کازمیە لەسەر دەستی سەدام لە سێدارە درا.
4. عەمیدی فڕۆکەوان سەلاحەدین زێدان ئەلعانی – دانیشتووی ڕومادی.
5. عەمیدی فڕۆکەوان حەسەن عەبدولمەجید ئەلتکریتی – دانیشتووی تکریت.
6. عەقیدی فڕۆکەوان سامر عەبدوڵلا نەسری – دانیشتووی بەغدا.
7. عەقیدی فڕۆکەوان نافیع عومران ئەلتکریتی – دانیشتووی تکریت.
8. عەقیدی فڕۆکەوان عەممار عەبدولخالق محەمەد ئەلدبونی – دانیشتووی موسڵ.
9. عەقیدی فڕۆکەوان عەبدولوەهاب عەبدولڕەزاق ئەلحەدیسی – دانیشتووی دیالە.
10. موقەدەمی فڕۆکەوان موحەمەد عەلی ئەلدوری – دانیشتووی سامەڕا.
11. لیوا روکنی فڕۆکەوان کەمال عەبدولستار عەبدولفەتاح.
12. عەمید روکنی فڕۆکەوان فەهد عەبدولباقی محەمەد.
13. عەمید روکنی فڕۆکەوان محەمەد ئەحمەد مەتلوب ئەلجحەیشی – موسڵ (بەگوێرەی ووتەی شایەتێکی نهێنی، بەدڵنیایی بەشداری کیمیاباران کردنی شاری هەڵەبجەی کردووە).
14. موقەدەمی فڕۆکەوان هەیسەم خەتاب عومەر (پاڵەوانی قادسیە).
15. موقەدەمی فڕۆکەوان کەمال مستەفا خزر.
16. رائیدی فڕۆکەوان نەبیل نەدیم سدیق.
17. رائیدی فڕۆکەوان عەبد حوسێن عەلی.
18. رائیدی فڕۆکەوان موئەیەد سەبری جومعە.
19. رائیدی فڕۆکەوان سەعدون تەڵەب عەلی.
20. رائیدی فڕۆکەوان محەمەد عەلی غازی.
21. رائیدی فڕۆکەوان سەعدون فەوزی عاکف.
22. رائیدی فڕۆکەوان مازن ئەحمەد محەمەد (بەگوێرەی ووتەی شایەتێکی نهێنی، بەدڵنیایی بەشداری کیمیاباران کردنی شاری هەڵەبجەی کردووە).

23. نەقیبی فڕۆکەوان سامر یەحیا حەمید.
24. نەقیبی فڕۆکەوان محەمەد زێدان حوسێن (بەگوێرەی ووتەی شایەتێکی نهێنی، بەدڵنیایی بەشداری کیمیاباران کردنی شاری هەڵەبجەی کردووە).
25. نەقیبی فڕۆکەوان محەمەد مەنسور عەبدوڵڵا.
26. نەقیبی فڕۆکەوان حەسەن محەمەد فەتحی (بەگوێرەی ووتەی شایەتێکی نهێنی، بەدڵنیایی بەشداری کیمیاباران کردنی شاری هەڵەبجەی کردووە).
27. نەقیبی فڕۆکەوان لەتیف عەلی حەمود.
28. مولازمی یەکەمی فڕۆکەوان بەهیج ریاز بەهیج (ئەوەیان وەکو شایەتێک لە ڕێکەوتی (27.4.2009)دا هاتە دادگای باڵای تاوانەکان و لەلایەک بێتاوانی خۆی سەلماند لەو تۆمەتەو، لەلاکەی تریشەوە بۆ دادگای سەلماند کە هێزی ئاسمانی ئێراق و فڕۆکەکانی ڕژێمی سەدام حوسێن بوون شاری هەڵەبجەیان کیمیاباران کرد. بەڕاستی بە ویژدانێکی پڕ لە مرۆڤایەتییەوە شایەتی داو دادگاییکردنەکەی بەرەو پێشەوەو بۆ قۆناغێکی تر لە بەرژەوەندی هەڵەبجە و کورد گواستەوە).
29. مولازمی یەکەمی فڕۆکەوان کەریم ساڵح سەهو.
30. مولازمی یەکەمی فڕۆکەوان ڕەعد درێیعی محەمەد.
31. مولازمی یەکەمی فڕۆکەوان مەلاح نیهاد عەبدولکەریم جاسم.
32. مولازمی یەکەمی فڕۆکەوان خەمیس حەمادی عەبدوڵڵا.
33. مولازمی یەکەمی فڕۆکەوان عەبدولکەریم ئیسماعیل محەمەد.
34. مولازمی یەکەمی فڕۆکەوان محەمەد فەرحان ذیاب.
35. مولازمی یەکەمی فڕۆکەوان نەبیل حازم حەواس.
36. مولازمی یەکەمی فڕۆکەوان محەمەد نزار حەسیب.
37. مولازمی یەکەمی فڕۆکەوان عەبدولکەریم فەتحی.
38. مولازمی یەکەمی فڕۆکەوان عەبدولکەریم عەبدولڕەزاق.
39. مولازمی یەکەمی فڕۆکەوان جاسم محەمەد ئەحمەد.
40. مولازمی فڕۆکەوان ڕەمزی ئیبراهیم ڕەمزی. ئەو (29) فڕۆکەوانەی دوایی واتە لە ژمارە (11–40)دا جگە لە ژمارە (28)، دەستەی پارێزەرانی داواکاری مافی قوربانیانی کیمیابارانی هەڵەبجە بە سەرۆکایەتی پارێزەر گۆران ئەدهەم ڕەحیم کاکەیی، لە ڕێکەوتی (2.2.2009)دا لە داواکارییەکدا کە پێشکەش بە سەرۆک و

ئەندامانی دادگای تاوانکاری دووەمیان کردووە، داوایانکردووە کە ئەو (29) فڕۆکەوانەش بدرێنە دادگا بەهۆی گومانی بەشداریکردنیان لە تاوانی کیمیاباران کردنی شاری هەڵەبجە لە (16.3.1988)دا.

هەروەها هەفتەنامەی ئەلموئتەمەر)ی ئۆرگانی (کۆنگرەی نیشتمانیی ئێراق) بە سەرکردایەتی (دکتۆر ئەحمەد جەلەبی) لە ژمارە (270)ی مانگی (12.2001)دا ناوی چوار لە ئەنجامدەرانی ئەو کیمیابارانەی ئاشکرا کردووە کە لە لیستی سەرەوەدا ژمارەکانیان (4، 7، 8، 9)ن.

یەکێک لەو فڕۆکەوانانەی کە بۆردومانی هەڵەبجەی کردووە، بەگوێرەی ماڵپەری ئەلکترۆنی (/www.medlem.spray.se/barzanali)، عەقیدی فڕۆکەوان عەبدوڵڵا جاسم محەمەدی ئێستاکە بەڕێوەبەری کاروباری وەزارەتی ناوخۆیە لە سەلاحەدین، کە ئەندامی پارتی دەستووری ئێراقی (الحزب الدستوري العراقي) سەربە وەزیری ناوخۆی ئێراق (جەواد کازم عیدان پۆلانی)یە.

سەرۆک جاشی فەوجی (79)ی جاشە سووکەکان جەلال ئەسعەد رەزا کافرۆشی، بۆ رۆژنامەی هاوکاری، ژمارە (980)، دووشەممە، رێکەوتی (6.6.1988)دا، دەڵێت: (لە زۆربەی نەبەردییەکانی ناوچەکەماندا بەشداریمان کردووەو جەنگاوەرانمان نموونەی ئازایەتی و گیان لەسەر دەست بوون بۆ پارێزگاری کردن لە وڵاتی شیرینمان ناوچەی هەڵەبجە، زێوێ، کاری ئەنفال و چەمی رێزان، دیارترین نموونەی پاڵەوانیەتی فەوجەکەمانەو لەلایەن سەرکردایەتییەوە دەستی رێزیان لێنراوە). جەلال ئەسعەد رەزا چەرمەگایی، لە راپۆرتێکی تری رۆژنامەی هاوکاری، ژمارە (1019)ی رۆژی پێنجشەممە، رێکەوتی 27.10.1988)دا لەژێر ناوی (هاوکاری لە فەوجی 79ی بەرگری نیشتمانیدا نیشتمان ماڵی پیرۆزمانەو پێویستە بەرگری لێ بکەین)دا، دەڵێت: (لە بارەی ئەو جەنگانەی کە بەشداریمان کردووە لە کەرتی ماوەت بووە لە ساڵی (1986)دا) – هەرواش لە جەنگەکانی هەڵەبجە ساڵی (1988)و کارەکانی ئەنفالی چوارەم). ناسیح محەمەد قادر هەورامی، سەرۆک جاشی یەکێک لە فەوجی جاشە سووکەکان دەڵێت: (جەنگاوەرانی فەوجەکەمان دلێرانە لە بەرەکانی فەیلەقی دووەم و هەڵەبجە و کاری ئەنفالدا بەشدارییان کردووەو بوونەتە جێگەی رێزلێنانی لێپرسراوان – سەرچاوە: (رۆژنامەی هاوکاری، ژمارە (974)، رۆژی پێنجشەممە، رێکەوتی (12.5.1988)، ل3). هەروەها یەکێک لە فەرماندەی مەفرەزە تایبەتییەکانی

سەربە رژێم بەناوی عوسمان حاجی شەریف پێنجوێنی، لە شەری هەڵەبجەدا لە رێکەوتی (14.3.1988)دا کوژراوە. سەرۆک جاشی فەوجی (353)ی جاشە سووکەکان قادر محەمەد رەشید عەبدولقادر، بەگوێرەی لێدوانی خۆی باسی ئەوەی کردووە کە فەوجەکەیان بەشداری جەنگەکانی هەڵەبجە، قەرەداغ، ئەنفالەکانی یەکەم، دووەم و سێیەمیان کردووە - سەرچاوە: (رۆژنامەی هاوکاری، کە ژمارەو رۆژەکەی لەسەر نییە، بەڵام دەقی چاوپێکەوتن و قسەکانی ناوبراوم لایە کە بۆ هاوکاری لێدوانی داوە.

بەگوێرەی لاپەڕە (2747)ی بەشی یازدەمی سی دی کەیسی بۆردومان کردنی شاری هەڵەبجە، هەیەک لە سابیر دوری، سوڵتان هاشم، فەرحان جبوری، تارق رەمەزان عەزاوی، نزار خەزرەجی، حەمید شەعبان، جەعفەر بەرزنجی و رائیدی فڕۆکەوان عەبدولکەریم عەلاوی عەلی ناسراو بە (باوکی نادیا یان نەدوری) تۆمەتبارن بە دەست هەبوون لە کیمیاباران کردنی شاری هەڵەبجە.

دوای ئەوەی دادگاییکردنی تۆمەتبارانی کیمیاباران کردنی شارۆچکەی هەڵەبجە، لەلایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە لە رۆژی یەکشەممە، رێکەوتی (21.12.2008)دا دەستپێکرد، دادوەر محەمەد عریبی ئەوەی ئاشکراکرد کە (موقەدەمی فڕۆکەوان تاریق ئیبراهیم رەمەزان بەکر ئەلعەزاوی)، کە لە رۆژی دووشەممە، رێکەوتی (3.1.2005)ەوە لەلایەن ئاسایشی گشتی کوردستان – سلێمانی دەستگیرکرابوو، لە نامەیەکی ئاسایشی گشتی کوردستان بۆ دادگای ناوبراودا رایانگەیاندووە کە فڕۆکەوان تاریق رەمەزان لە رۆژی شەممە، رێکەوتی (25.10.2008)دا لە رێگای بردنی بۆ نەخۆشخانەدا لەدەست هێزەکانی ئاسایشی کوردستان رایکردووە. لە راستیدا تاریق رەمەزان لەسەر قسەی سکرتێری (ی. ن. ک.) ئازاد کرابوو، نەک ناوبراو رایکردبێ کە راکردنەکە سیناریۆیەکی ئاسایشی گشتیی سلێمانی بوو.

بەگوێرەی قسەکانی فڕۆکەوان تاریق رەمەزان و ئەو بەڵگەنامانەی کە وەرگرتنی وتەی تاوانباری ناوبراو لە دە لاپەڕە پێکدێت، وتەکانی لە رێکەوتی (11.9.2005)دا لەلایەن هەریەک لە دادوەران کامیل عەبدولکەریم رەحیم و هەوار حەمەخورشید شەریف وەرگیراوە، ناوبراو لە رێکەوتی (6.1.1981)دا کۆلیژی ئەفسەرانی هێزی ئاسمانی تەواوکردووەو، بە پلەی مولازم دامەزراوە. بەگوێرەی قسەکانی موقەدەمی

فڕۆكەوان تاریق ئیبراهیم رەمەزان، بنكەی ئاسمانی كەركوك یان (كەرتی پارێزگاری ئاسمانی چوارەم) لەم كەرتانە پێكدەهات:
موسڵ: سربی مێكی (21)ی بۆ ئەركی رووبەڕووبوونەوە (إعتراضية).
گەیارە: هەردوو سربی (79+89)، میراج بۆ ئەركی دۆخزانی/سوسەیی (إستطلاعي).
كەركوك: هەردوو سربەكانی (19+109)، بۆ ئەركی هێرشبردنی زەمینیو بۆردومانكردن (هجوم أرضي – قصف). كە فەرماندەی ئەو دوو پۆلە (سرب)ە هەریەك لە رائیدی فڕۆكەوان محەمەد مەزڵوم ئەلدلێمی (ئەنبار) و رائیدی فڕۆكەوان عەبدولكەریم عەلاوی عەلی بووینە، كە لە رێكەوتی (16.3.1988)دا بەشداری و سەركردایەتی هەردوو پۆلی (سرب)ی ناوبراوی فڕۆكەیان كردووە، كە شارۆچكەی هەڵەبجەیان كیمیا باران كردووە. عەمید روكنی فڕۆكەوان محەمەد مەزڵوم ئەلدلێمی لە ساڵی (1994)دا بە تۆمەتی بەشداریكردن لە كۆدەتایەك لەدژی رژێمی سەدام دەستگیركراو، دواتر كە پلەكەی لیوا روكن بوو لە ناوەڕاستی ساڵی (24.3.1995)دا گوللەبارانكرا. رائیدی فڕۆكەوان عەبدولكەریم عەلاوی عەلی دواتر لەسەر دەستی رژێمی سەدام حوسێن گوللەباران كراوە. تاریق رەمەزان باسی ئەوەی كردووە كە لە رێكەوتی (16.3.1988)دا، چوار فڕۆكەی ئێراقی لە جۆری سیخۆی (20 یان 22) بوون شارۆچكەی هەڵەبجەیان بە چەكی كیمیاوی و شانزە بۆمبی كێشی (500) كیلۆگرامی كیمیاوی بۆردوومان كرد. هەروەها بە قسەی ناوبراو پۆلێك فڕۆكەی تریش بە سەركردایەتی فڕۆكەوانێك بەناوی نەقیبی فڕۆكەوان وەلید خالید كە فەرماندەی دامەزراوەكە (قائد تشكيل)ی پۆلی فڕۆكەكان بووەو، بە بەشداری خۆیشی (تاریق ئیبراهیم رەمەزان بەكر ئەلعەزاوی) پاسەوانی ئەو چوار فڕۆكە سیخۆیەیان كردووە، كە شارەكەیان كاولكردووە.

عەمید روكنی فڕۆكەوان (جەودەت مستەفا محەمەد ئەلنەقیب)، كە فڕۆكەوانێكی تری رژێمی بەعس بووە، لە دیمانەیەكدا كە لە رێكەوتی (9.12.2000)دا لەگەڵ رادیۆی (دەنگی ئێراقی ئازاد – صوت العراق الحر)دا ئەنجامی داوە، لە باسی لێدانی شارۆچكەی هەڵەبجە بە چەكی كیمیاوی و رۆڵی ئەو لە شەڕی هەڵەبجەو بۆردومانكردنی ئەو شارۆچكەیەدا، دەڵێت: (من ئەوكاتە لە ژووری ئۆپراسیۆنەكان بووم، فەیلەقی گەڕۆك زانیاری پێداین كە هەڵەبجە لەلایەن كوردەكان و سوپای ئێرانی داگیركرا. هەروەها لە سەرۆكایەتی (سەرۆكایەتی كۆمارەوە) فەرمانمان

بۆهات کە بە چەکی کیمیاوی لەو ناوچەیە بدەین. فڕۆکەیەکی دۆخزانیمان بۆ هەڵەبجە ناردو بۆمان دەرکەوت کە ناوچەکە لەلایەن سوپای ئێران و کوردەکانەوە داگیرکراوە. ئەوەبوو فەرمانی بۆردومانکردنی بەهۆی فڕۆکەی یوشن و بە کیمیاوی دەرچوو. بنکەی کەرکوک (بنکەی ئاسمانی کەرکوک)مان ئاگادارکردەوە بە ناردنی سێ فڕۆکەو بۆردومانیان کرد. دواتریش فڕۆکەیەکی تری دۆخزانیمان نارد بە مەبەستی وێنەگرتن).

هەروەکو دەزانین یەکەمین دانیشتنی دادگاییکردنی تۆمەتبارانی ژەهر بارانکردنی شارۆچکەی هەڵەبجە، لە رێکەوتی (21.12.2008)دا دەستیپێکرد، بە دادگاییکردنی هەریەک لەو تاوانبارانە: (عەلی حەسەن ئەلمەجید، ئەندامی بەناو ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش، ئەندامی سەرکردایەتی هەرێمایەتی حزبی بەعسی عارەبی سۆشیالیستی و رازگری نهێنی بیرۆی باکووری حزبی بەعسی عارەبی. لیوا روکن سوڵتان هاشم ئەحمەد محەمەد ئەلجبوری، فەرماندەی فەیلەقی یەک. لیوا روکن سابیر عەبدولعەزیز حوسێن عەلی ئەلدوری، بەڕێوەبەری هەواڵگری گشتیی سەربازی و ئەندامی فەرماندەیی گشتی هێزە چەکدارەکان، عەمید روکن فەرحان موتلەگ ساڵح خەڵەف ئەلجبوری، بەڕێوەبەری رێکخراوی هەواڵگری ناوچەی خۆرهەڵات (مدير منظومة إستخبارات المنطقة الشرقية) و موقەدەمی فڕۆکەوان تاریق ئیبراهیم رەمەزان بەکر ئەلعەزاوی). پرۆسەی دادگاییکردنەکە (29) دانیشتنی گرتە خۆی، کە دوا دانیشتنی لە رۆژی دووشەممە، رێکەوتی (14.9.2009)دا ئەنجام داوەو، گرنگترین دانیشتن لە دانیشتنەکانی ئەو دادگاییکردنە، دانیشتنەکانی ژمارە (12+13)ی رۆژانی دووشەممە و سێشەممە، رێکەوتی (27–2009.4.28) بوون، کە هەریەک لە عەمیدی فڕۆکەوان بەهیج ریاز بەهیج، شێروان حەسەن رەشید و ئومێد تۆفیق عەزیز بە شایەدی دان و روونکردنەوە بە سوودەکانیان پرسی دادگاییکردنی تۆمەتبارانی ژەهر باران کردنی شاری هەڵەبجەیان بەرەو پێشەوە برد، بەتایبەت شایەتیدانی عەمیدی فڕۆکەوان بەهیج ریاز بەهیج کە سەربە نەتەوەی عارەب بوو. دووەکەی تر یەکێکیان لە بنکەی حورپەی کەرکوکی سەربە هێزی ئاسمانی ئێراقی لەسەر رادار بووەو ئەوەی تریشیان کارمەندی فەرمانگەی تەلەگرافی هەڵەبجەی شەهید بووە، کە کاتی خۆی گوێی لە قسەکانی سەدام حوسێن

و فەرماندە سەربازییەکانی دەوروبەری هەڵەبجە گرتبوو، کە سەدام حوسێنی دیکتاتۆر فەرمانی ژەهر باران کردنی شاری هەڵەبجەی پێدابوون.

بەگوێرەی بڕیاری دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق رۆژی یەکشەممە، ڕێکەوتی (17.1.2010)دا، سزادانی تاوانبارەکان بەمشێوەیەی خوارەوە دەرچوو: (عەلی حەسەن ئەلمەجید، سزایەکی لە سێدارە دان، سزایەکی پازدە ساڵی و یەکی حەوت ساڵ زیندانی. سوڵتان هاشم ئەحمەد جبوری، دوو سزا یەکێکیان پازدە ساڵی و ئەوەی تریان حەوت ساڵ زیندانی. لیوا روکن سابیر عەبدولعەزیز دوری، سزایەکی پازدە ساڵ و یەکی تری حەوت ساڵی بۆ بڕایەوە. فەرحان موتلەگ ساڵح خەڵەف ئەلجبوری، سزایەکی دە ساڵ و یەکێکی حەوت ساڵ زیندانی کردن). بەڵام ئەوەی جێگەی داخە دادگای ناوبراو بەگوێرەی مادەی (12)ی یاسای دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق بڕیاریدا کە ژەهر باران کردنی شاری هەڵەبجە وەکو تاوانێکی کوشتنی بە ئەنقەست (تاوانی دژ بە مرۆڤایەتی) و تاوانی جەنگ بناسێنێ، نەک وەکو تاوانێکی کۆمەڵکوژی (جینۆساید کردن) لە دژی گەلی کورد لە باشووری کوردستان! کیمیاباران کردنی شاری هەڵەبجە بەشێکە لە شاڵاوەکانی ئەنفال و دەکەوێتە نێو ئەو ماوەیەی کە ئەنفالی یەکەمی تێدا ئەنجام دراوە، ئەنفال وەکو تاوانێکی کۆمەڵکوژی (جینۆسایدکردن)ی گەلی باشووری کوردستان لە ڕێکەوتی (24.6.2006)دا لایەن (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)ەوە ناسێنراو بڕیاری لەسەر درا، کەچی بیری شۆڤینی دادوەرە عارەبەکان ئەو جارە وایکرد تاوانی هەڵەبجە مافی تەواوی خۆی نەدرێتێ! لەوەش زیاتر یەکێک لە دادوەرە عارەبەکان بەناوی (مونقز تەکلیف ئال فیرعەون) کە کورد بە دۆستێکی نزیکی خۆی دەزانێ، کەچی ئەو دادوەرە عارەبە شیعەیە دژی بڕیاری دادگا بووە لەوەی کە تاوانەکە کوشتنی بە ئەنقەست بووە کە دەکەوێتە خانەی تاوان دژی مرۆڤایەتی- سەرچاوە: (لائحة محامیي الدفاع، ل40)! هەر لە لاپەڕە (41)ی سەرچاوەی ناوبراو لە سەرەوەدا، دادوەر مونقز تەکلیف ئال فیرعەون لە یاداشتێکی نارەزاییدا کە بۆ (دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق)دا نووسیویێتی، لە یاداشتەکەیدا نووسیوێتی: (بۆ دادگا روون بووەوە کە شاری هەڵەبجە تەنیا بەهۆی هێزی ئاسمانی بۆردومان کراوەو، هێزەکانی پیادە بەشداری بۆردومان کردن و هێرش کردنە سەر ئەو شارە نەکەوتوون. ئەو بنکە ئاسمانییانەی کە بەشداری بۆردومان کردنی شاری هەڵەبجە

بووینە، بنکەکانی کەرکوک، بەلەد و سامەڕا بووینە. بنکەکانی بەلەد و سامەڕا دەکەونە دەرەوەی ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی تاوانبار عەلی حەسەن مەجید. بەشداری کردنی بنکەکانی ئاسمانی ئاماژە پێکراو لە سەرەوەدا بە بۆردومان کردنی شاری هەڵەبجە لە یەک مێژوو و یەک کاتدا، ئاماژەیە بەوەی کە فەرمانی بۆردومان کردنەکە لە لایەنێکی سەرووتر کە سەرۆک کۆماری پێشوو (تاوانبار سەدام حوسێن)ە دەرچووە. لەبەر ئەم هۆکارانەی سەرەوە، دەبینم کە ئەمە بەرپرسیارێتی تۆمەتبار (عەلی حەسەن مەجید) نییە لە تاوانی کوشتنی خەڵک لە پرسی هەڵەبجەدا). هەر بە گوێرەی لاپەڕەکانی (74-75)ی سەرچاوەی ناوبراو لە سەرەوەدا، هەر یەک لە دادوەر عەبدولحوسێن حەتاب ئەلمحەمەداوی و مونقز تەکلیف ئال فیرعەون، قایل نین بەو سزایانەی کە دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق سەبارەت بە تاوانبار لیوا روکن سابیر عەبدولعەزیز دوری دەریکردووە، بە تایبەت مونقز فیرعەون کە پێیوایە سابیر دوری ئۆباڵی هیچ تاوانێکی ژەهر باران کردنی شاری هەڵەبجەی ناکەوێتە ئەستۆ، نە لە بۆردومانەکە، نە لە تاوانی بەزۆر گواستنەوەی دانیشتوان و دیارنەمانی زۆرەملێی دانیشتوانی سیڤیلی شارەکە. بەهەمان شێوە هەردوو دادوەر عەبدولحوسێن حەتاب ئەلمحەمەداوی و مونقز تەکلیف ئال فیرعەون لە لاپەڕەکانی (91-93) و (90+94)دا، جارێکی تریش نا قایلبوونی خۆیان لەسەر بڕیاری دادگا سەبارەت بە سزاکانی دژ بە تاوانبار عەقیدی روکن فەرحان موتلەگ ساڵح جبوری (بەڕێوەبەری رێکخراوی هەواڵگری ناوچەی خۆرهەڵات) دەربڕیووە، لە هەمان کاتدا داوای ئازادکردنی دەکەن. بەڵام لە کۆی پێنج دادوەر سێ دادوەر کە هەرسێکیان عارەبن (سەرۆکی دادگا دادوەر عەبود مستەفا ئەلحەمامی، دادوەر عەبدولحوسێن حەتاب ئەلمحەمەداوی و دادوەر مونقز تەکلیف ئال فیرعەون) ژەهر باران کردنی شاری (هەڵەبجە)یان وەکو تاوانێکی دژ بە مرۆڤایەتی و تاوانی جەنگ ناسی، کەچی دوو دادوەر بە ناوەکانی دادوەر ئاسۆ محەمەد سۆفی و دادوەر حەسەن رەمەزان حەسەن (کە پێدەچێت هەردووکیان کورد بن) لە لاپەڕەکانی (42-44)دا سەرچاوەی پێشوودا، یاداشتنامەیەکی حەوت خاڵیان داوەتە دادگای باڵای تاوانەکان و داوایان کردووە، کە تاوانەکە بکرێت بە تاوانی کۆمەڵکوژی (جینۆساید کردن). بڕیاری دادگای ناوبراو بەمشێوەیە پلانێکی داڕێژراوی پێشینە بوو لەدژی کوردو کوردستان، کە لە سەرەتاوە بە لادانی دادوەر محەمەد عرێبی مەجید ئەلخەلیفەی

سەرۆكی دادگای باڵای تاوانەكانی ئێراق بۆ دادگاییكردنی تۆمەتبارانی كیمیاباران كردنی شاری هەڵەبجە دەستیپێكرد، دوای تۆمەتباركردنی دادوەری ناوبراو بە پەیوەندی هەبوونی كۆنیەوە بە حزبی بەعس و، دواتریش دانانی كەسێكی تر بەناوی عەبود مستەفا ئەلحەمامی بە سەرۆكی دادگای دادگاییكردنی تۆمەتبارانی كیمیاباران كردنی شاری هەڵەبجە لە شوێنی ئەودا.

وەزیری كاروباری شەهیدان و ئەنفالكراوەكان لە حكومەتی باشووری كوردستان دكتۆر مەجید محەمەدئەمین جەمیل سادق، هەمان رۆژ بەناوی وەزارەتی كاروباری شەهیدان و ئەنفالكراوەكان، نیگەرانی كوردی دەربڕی و رایگەیاند كە بەزووترین كات داوای تێهەڵچوونەوە دەكەن بۆ بڕیاری دادگا بە گۆڕینی لە تاوانی دژ بە مرۆڤایەتییەوە بۆ تاوانی كۆمەڵكوژی واتە بە تاوانی جینۆسایدكردنی گەلی كورد لە هەڵەبجە. هەروەها هەردوو پارێزەری دەستەی داكۆكیكار لە مافی قوربانیانی ژەهر باران كردنی شاری هەڵەبجە (گۆران ئەدهەم رەحیم كاكەیی و بەكر حەمە سدیق عارف)، لە رێكەوتی (27.1.2010)دا داواكارییەكی پێداچوونەوەیان لە حەوت لاپەڕەدا بۆ (سەرۆك و ئەندامانی دەستەی پێداچوونەوە لە دادگای باڵای تاوانەكانی ئێراق) بەرز كردۆتەوە. لێرەدا تەنیا ئاماژە بە دوو خاڵی گرنگ دەدەم لە داواكاری (لائحة التميزية في قضية الجنائية المرقمة 2/ج الثانية/2008 في 17.1.2010)ی ئەو دوو پارێزەرە كوردە دەدەم، كە یەكەمیان چاو خشاندنەوە بە بڕیاری دادگای باڵای تاوانەكانی ئێراقە كە لە رێكەوتی (17.1.2010)دا، بەوەی كە بڕیار بدرێت تاوانی ژەهر باران كردنی شاری هەڵەبجە بكرێت بە تاوانی كۆمەڵكوژی (جینۆساید)، هەروەها دووەمیان سزای تاوانبارەكان وەكو پێویست نییەو داوا دەكەن سزاكانیان بۆ زیاد بكرێت. وەزارەتی كاروباری شەهیدان و ئەنفالكراوەكانی كوردستان لە رۆژی سێشەممە، رێكەوتی (9.2.2010)دا یاداشتێكی پرۆتێست كردنی كۆمەڵانی خەڵكی هەڵەبجە و كوردستانی گەیاندە دادگای تێهەڵچوونەوە، ئەوەبوو خۆشبەختانە دەستەی پێداچوونەوە لە دادگای باڵای تاوانەكانی ئێراق لە رۆژی یەكشەممە، رێكەوتی (28.2.2010)دا، بڕیاریدا تاوانی كیمیابارانی هەڵەبجە بەگوێرەی مادە (11)ی یاسای دادگای باڵای تاوانەكانی ئێراق بە تاوانی كۆمەڵكوژی (جینۆساید) بناسێنێ، بەڵام ئەو دادگایە سزای تاوانبارەكانی هەروەكو خۆی هێشتەوەو گۆڕانكاری بەسەردا نەهێنا، كە پێموایە ئەوان پێشتر بڕیاری خۆیان داوە بەوەی كە

نە سزای لیوا روکن سابیر عەبدولعەزیز حوسێن عەلی ئەلدوری، بەڕێوەبەری هەواڵگری گشتیی سەربازی و نە سزای عەمید روکن فەرحان موتلەگ ساڵح خەڵەف ئەلجبوری، بەڕێوەبەری رێکخراوی هەواڵگری ناوچەی خۆرهەڵات (مدیر منظومة إستخبارات المنطقة الشرقية) بگاتە لە سێدارەدان.

بڕیارێکی تری گرنگ سەبارەت بە ناساندنی کیمیا بارانکردنی شاری هەڵەبجە بە تاوانی کۆمەڵکوژی، کە لە دانیشتنی ژمارە (44)ی رۆژی پێنجشەممە، رێکەوتی (17.3.2011)دا لەلایەن ئەنجومەنی نوێنەرانی ئێراق (مجلس النواب العراقي)یەوە دەرچوو بەمشێوەیە: (ئەوەی لە (16.3.1988)دا رووبەڕووی دانیشتوانی هەڵەبجە بووەوە، بەپشتبەستن بە بڕیاری دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق بە مێژووی (28.2.2010)دا دەرچوو، بە تاوانی کۆمەڵکوژی دادەنرێت بە هەموو ئەو مانایانەی کە ووشەکە دەیگرێتەوە). دەکرێت کورد و کوردستانییان کار لەسەر هەردوو بڕیاری دادگای باڵای تاوانەکانی ئێراق و ئەنجومەنی نوێنەرانی ئێراق سەبارەت بە ناساندنی تاوانەکانی ئەنفال و ژەهر بارانکردنی شارۆچکەی هەڵەبجە وەکو دوو تاوانی کۆمەڵکوژی لەدژی گەلی کورد لە باشووری کوردستان (کوردستانی ئێراق)، کە لە هەردوو دەسەڵاتی ناوبراو لەسەرەوەدا بڕیاری لەسەر دراوە، بکەن لەپێناوی هەوڵدان بۆ دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆی کوردی بۆئەوەی جارێکی تر کورد رووبەڕووی هەڕەشەی تاوانی کۆمەڵکوژی نەبێتەوە، چونکە بە مانەوەی کورد لە چوارچێوەی دەوڵەتی ئێراقدا هەردەم ئەو هەڕەشەیەی لەسەر دەمێنێ.

2485

IST.A1933.002.006

سري للغاية وشخصي

رئاسة أركان الجيش

مكتب رئيس أركان الجيش

٢٩٥
١٨/٣/٨٨
٤/١/١٢

العدد/ ١٥٢

التاريخ/ ٢٦ آذار ١٩٨٨

إلى/ قيادة الفيلق الأول

الموضوع/ توجيهات

نظراً للموقف الحالي في قاطع حلبجة - خورمال ولتجنب احتمالات عزل القطعات ينفذ ما يلي:-

١. تنسحب قطعات مقر ل/٤٢ المتواجدة في منطقة [illegible] و[illegible] من أماكنها الحالية باتجاه [illegible] في منطقة [illegible]

٢. تشرع الفرقة بالتقدم فوراً وتنظم بشكل محكم الحركة وبتشكيلات (مشاة ودروع و[illegible] والقصف الأكبر)

٣. تتقدم قوة رمزية (لمغاوير [illegible]) في [illegible] مع المسالك

٤. تندفع الفرقة للدفاع إلى جميع الجهات حال وصولها الموضع الجديد

٥. تتم معالجة قصبة حلبجة ومنطقة كاني [illegible] و[illegible] وخورمال خلال عملية التقدم للفرقة

٦. تؤمن الأعتدة والأرزاق بما يكفي القطعات في منطقة [illegible]

٧. تندفع مفرزة [illegible] إلى [illegible] وتغطية العبور ويباشر [illegible] فوراً

٨. تستمر عملية العبور إلى الضفة البعيدة (الشرقية) [illegible] حسب توجيهاتنا السابقة إلى قائد الفيلق بالاتصال مع الفرقة [illegible] (١) [illegible]

نرجو اتخاذ ما يلزم

الفريق الركن
نزار عبد الكريم فيصل
رئيس أركان الجيش

نسخة إلى
[illegible] القيادة/ [illegible] للتفضل بالاطلاع ولعرض الموضوع مع التقدير

السيد [illegible]
رجاء التفضل بالاطلاع

سري للغاية وشخصي

2498

11111111112

— ٢٧٢٧ —

السيد / المدير

الموضوع / الضربات الجوية ليوم ٢٣ آذار ٨٨

١. مايلي الضربات الجوية المقترح تنفيذها بالعتاد التقليدي ليوم ٢٣ آذار ٨٨

أ. قاطع فيلق ٣٤/٣٦ أسبقية أولى .

وادي ظلم (٩٦٠٠٩)(٩٧٠٠٩) ، ديزلي (٠٣١٤) ، بلاخوورد (٠٠١٢)

دره مر (٠٠٠٦) ، من بياره - طويله (٠١٩٨) ، دوره (٨٨٧٩) .

ب. قاطع فيلق ٢٧ أسبقية ثانية

سناو (٩٨٢٣) ، اسكول (٩٦٢٥) ، كماني كيود (٩٤٢٧) ،

سردوش (٩٧٣٠) ، درة تفي (٩٩٣٢) .

ج. قاطع فيلق ٤٤ أسبقية ثانية

(٣٦٧٣) ، (٣٧٧٢) منطقة ماوت .

٢. هناك ضربات جوية أخرى في منطقة حلبجة ستنفذ بالطيارات فورية .

يرجى التفضل بالاطلاع

عقيد
غازي احمد صالح
٢٢ آذار ٨٨

اطلعنا
٢٢/٣

IST.A4088.002.008

2499

١٤٧/ م ٢٤٦ / ٢/٢٢   ١ و ١١٧٦ / ٢/٢٢   سري للغاية   ١٣ ش ٤٠٩٠ / ٢/٢٢

منظومة استخبارات المنطقة الشرقية
العدد / ش / ق١ / ٢٤٠٥
التاريخ / ٢٢ آذار ١٩٨٨

الى / مديرية الاستخبارات العسكرية العامة (ش٥)

الموضوع / معلومات

الخرائط : ميشان ١ / ١٠٠٠٠٠

علمنا من احد مصادر المتعاون (عثمان عبد الله) درجة الثقة به جيدة مايلي :

١ . يقوم النظام الفارسي حالياً بأخلاء مدينة حلبجة من المواطنين كما قام بنقل جميع المواد من اثاث وآليات الى داخل ايران واتجه قسم من اهالي المدينة الى القرى المجاورة لمدينة حلبجة كما قام العدو بنفي جميع جماعة دزهالي مدينة حلبجة داخل ايران .

٢ . يقوم العدو الفارسي حالياً بحفر مواضع امام مدينة حلبجة وحفر خنادق ووضع اسلاك شائكة حول المواضع والخنادق كما قام بحفر عدة مواضع على الطرق الرئيسية بأتجاه حلبجة وخورمال وبيارة وطويلة كما قام بجلب قوات كبيرة من الحرس والبسيج من المناطق المذكورة وقد قام بنصب عدد كبير من اسلحة مقاومة الطائرات على اطراف مدينة حلبجة وفي منطقة بيارة وطويلة .

٣ . جميع تعزيزات العدو التي تصل الى المنطقة تصل ليلاً وان تعزيزات العدو تسلك الطرق التالية :

آ . طريق احمد آوة بأتجاه خورمال .

ب . طريق دزلي نوسود .

(٢)
سري للغاية

IST.A4088.002.018

2500

سري للغاية

ج. طريق طويلة .

د. طريق سازان وجهارة بعد ان قام العدو بنصب اربعة
جسور حديدية على نهر سيروان .

٤. قام العدو بجلب اغلب قواته بواسطة الطائرات الهليكوبتر .

٥. كانت خسائر العدو نتيجة قيام طائراتنا بقصف مدينة حلبجة
وكذلك قصف مدفعيتنا كبيرة جداً حيث بلغت بحدود (٣٠٠) قتيل
من الحرس والبسيج وقد تم نقل جثثهم الى مدينة باوة بالاضافة الى
اعداد كبيرة من الجرحى وبلغ عدد القتلى من المدنيين بحدود (٤٠٠)
شخص جميعهم من اهالي مدينة حلبجة والمجمعات السكنية والقرى
القريبة منها واغلب الخسائر كانت نتيجة الضربة الكيماوية .

٦. القوات التي اشتركت بالهجوم على مدينة حلبجة هي :

أ. قوات من الحرس والبسيج .

ب. قوة كبيرة من زمرة البارزاني .

ج. قوة كبيرة من مخربي الحركة الاسلامية .

د. قوة من عملاء ايران .

هـ. قوة من مخربي الحزب الاشتراكي الكردستاني .

٧. سيقوم العدو بالهجوم على منطقة شميران والاندفاع باتجاه
سد دربندخان وتدميره وقد تم تبليغ الحرس والمخربين المتواجدين
في قره داغ للتهيوء والاندفاع باتجاه دربندخان عند بدأ الهجوم
وسيكون واجبهم هو قطع طريق (دربندخان - عربت) وقطع طريق
(دربندخان - كلار) كما قام العدو بتهيئة وجلب قوات كبيرة
من الحرس والبسيج والمخربين الى منطقة بنجوين وسيقوم العدو
بالهجوم على منطقة قاية وحديد والاندفاع باتجاه سيد صادق
وهشانه دري كما توجد قوة كبيرة للعدو في منطقة شيخ المارين وان

(٢ - ٣)
سري للغاية

[redacted]

IST.A4088.002.017
ZIIIIIIIIIII

2501

سري للغاية

جميع قوات الـ ـهيئة حالياً وهي تنتظر صدور الأمر اليها كما قام العدو بتوزيع عدد من المخربين على افواج الحرس المتواجدة في المنطقة للأستفادة منهم بواجب الدلالة.

٨. قام العدو بفتح مقر رئيسي للحرس في منطقة احمد آوه وقد زاره المجرم محسن رضائي ويتواجد في منطقة احمد آوه قوة كبيرة من الحرس تقدر بحدود (٧٠٠) شخص وهم متهيئين للقيام بالهجوم.

٩. يوجد فوج مدفعية في منطقة احمد آوه كما يوجد فوج مدفعية آخر خلف مدينة حلبجة باتجاه هاوار كما توجد عدد من الدبابات وناقلات الأشخاص المدرعة في منطقة احمد آوه وخورمال.

١٠. كانت خسائر المخربين بحدود (٨٠) قتيل نتيجة قصف طائراتنا على مدينة حلبجة ومن ضمن القتلى (١١) عنصر بارز من المخربين وجرح اعداد اخرى من بينهم المخرب شوكت حاج مشير من زمرة عملاء ايران.

١١. تتواجد قوة للعدو حالياً قرب قرية دره توفي (٩٩٢٣) وتقدر بحدود (١٥٠٠) مسلح جميعهم من الحرس.

١٢. مازال هناك عدد من العسكريين لم يتم اسرهم من قبل العدو الفارسي ويتواجدون مع اهالي قرى حلبجة مرتدين الزي الكردي.

يرجى التفضل بالاطلاع.

(توقيع)

العقيد الركن

مدير منظومة استخبارات المنطقة الشرقية

نسخة الى /

مديرية الاستخبارات العسكرية العامة (ش٣) / يرجى التفضل بالاطلاع.

(٣ - ٣)

سري للغاية

IST.A4088.002.016

2511

2123-5

H

سري وشخصي

(١) التعرض على قاطع بنجوين بدفع قوة باتجاه توتمان (٨٩٣٢) ودفع قوة من الحرس والمخربين من جاره صوص وجوميسي (٨٩٢٣) باتجاه كولسوص (٧٧٢٥) لقطع الطريق وعزل قطعاتنا في توتمان وكذلك دفع قوة من المخربين باتجاه عارضة حاجي مامند (٦٦٣١) للسيطرة عليها وتقوم قوة من المخربين معهم عناصر من حرس خميني بالتوجه الى قوله (٧١٢٤) في محاولة للتأثير على الطريق العام من منطقة كاني بنكه (٦٤١٥) .

(٢) قيام قوة حرس خميني والمخربين الذين يتواجدون في قاطع قره داغ بالسيطرة على عارضة كولان (٨٨٨٣) وقطع الطريق من حدود معمل باني خيلان للمياه المعدنية وبنفس الوقت تقوم قطعات من العدو الفارسي بالتعرض على قطعاتنا (شميران ـ ٧٥٨٥ ـ برده دركن ـ ٧٢٨١ ـ قمة زمناكو ـ ٦٨٧٨ ـ) بهدف السيطرة على دربندخان .

سادسا . انشأت زمرة الحركة الاسلامية في كردستان مقر خلفي لها في منطقة الشهيدان (٧٩٨٧) ويتواجد فيه (٢٠٠) مخرب منهم بامرة المجرم ملا عبد الرحمن عبد الرحمن علما ان المجرم ملا ابراهيم احد مسؤولي الحركة يتواجد حاليا في قره داغ .

سابعا . في اليوم التالي لقيام قطعاتنا بضرب حلبجة بالعتاد الخاص وصل اليها المدعو مير حسين موسوي (رئيس وزراء النظام الفارسي) وبصحبته المجرم ملا علي المسؤول العسكري للحركة الاسلامية في كردستان ومعه صحفيين ايرانيين وكذلك صحفيين من فرنسا وايطاليا وغادر الجميع بعد زيارة المنطقة الى باوه الايرانية (٢٤٧٩) .

ثامنا . اشتركت الحركة الاسلامية في كردستان بالتعرض على قاطع حلبجة باشراف المجرمين ملا عثمان وملا علي واضافة الى قيام مخربين من الحركة المذكورة بواجب الدلالة لوحدات العدو وقد شارك (٢٠٠) مخرب منهم فعليا في التعرض على حلبجة بامرة المجرمين ملا محمد وملا عبد الرحمن .

(١٢ ـ ٢٣)

سري وشخصي

353002

IST.A0929.076.004

منظومة استخبارات المنطقة الشرقية
الشعبة الثالثة / ق١
العدد / ٧ مايس ١٩٨٨

2514

2107 - 2
-A 2 Pages

الى / السيد مدير الشعبة الثالثة

الموضوع / مطالعة

١. وردتنا معلومات من مركز استخبارات السليمانية بموجب رسالتهم السري والفوري ٣٠١١ في ١٩٨٨/٤/١١ قصاصة رقم (١) تضمنت ما يلي:

آ. وصلت مجموعة تتكون من (...) مخربين من اوكار عملاء ايران العميل مسعود البارزاني وهم عائدين الى الفرع الرابع للزمرة العميلة وقد تم تزويدهم بـ(...) كاميرات فيديو لتصوير مواقع ضربها (كيمياوي) لاستغلالها ضد القطر على قاطع قرداغ.

ب. انتشرت في محافظة السليمانية اشرطة فيديو عن القصف الجوي العراقي على مدينة حلبجة وتتم محاولات اشرطة الفيديو بيعها على المواطنين.

٢. طلبنا بموجب رسالتنا السري والفوري ٦٧٩٧ في ١٩٨٨/٤/١٢ من مركز اعلاه محاولة الحصول على الاشرطة المشار اليها بالمادة (ب) اعلاه قصاصة رقم (٢)

٣. تم اجابتنا من قبل المركز بموجب رسالتهم السري والفوري ١٢٩١ في ١٩٨٨/٥/٦ بأنهم لم يتمكنوا من الحصول على الشريط قصاصة رقم (٣)

٤. أقترح
الكتابة الى مركز استخبارات السليمانية كان المفروض بكم تدقيق المعلومات والتأكد منها قبل رفعها الينا وخصوصاً حول المعلومات المذكورة في رسالتكم اعلاه حول وجود شريط الفيديو في داخل محافظة السليمانية ومحلات تسجيل الفيديو وأن محافظة السليمانية قاطع عمل مركزكم.

يرجى التفضل بالاطلاع.

النقيب
عبد الكريم حسن طاهر
ضابط ركن ٣
٧ مايس ١٩٨٨

١. اطلع السيد المدير عند عودته
٢. لم نكتب ٧/٥ ر١/ المدير
٣. نفذ استخبارات السليمانية عتابه الخلاف
٧/٤/٨٨

2534

بسم الله الرحمن الرحيم

رئاسة الجمهورية
السكرتير
مديرية الاستخبارات العسكرية العامة
المعاونية الثانية

السيد / مدير الشعبة

الموضوع / مقالات

لكتابكم م/١ سريتنا سري ١٥٣٥٣ في ٦/٦/١٩٨٨ ومرفقه (٣) مقالات مترجمة من قبل مدرسة الاستخبارات العسكرية للضباط عن مجلة دشتيرن الالمانية والمتضمنة الاتي :

أ. المقال الاول يحمل عنوان (السلاح النووي للرجل الفقير) ويتضمن الفقرات التالية :

اولاً. قصف الطائرات العراقية لمدينة حلبجة بالغازات السامة.

ثانياً. أيقنت المخابرات الامريكية دليل قصف الطائرات العراقية لمدينة حلبجة من خلال التقاطها الاتصال اللاسلكي للطيارين العراقيين.

ثالثاً. رأي الحكومة التركية بأن الاكراد الهاربين الى جانبهم لم يصابوا بأي أذى من الضربة الكيمياوية.

رابعاً. عرض عن الشركات الغربية التي ساعدت العراق في انتاج الغازات السامة.

خامساً. استعراض تاريخي عن استخدام الاسلحة الكيمياوية في بلدان العالم.

ب. المقال الثاني يحمل عنوان (أنا رجل اعمال وليس جندياً).

اولاً. عرض عن تاجر الاسلحة العالمي رقم (١) السوري منذر الكسار محرك العمليات الارهابية (نارگو)

ثانياً. المذكور اعلاه يجمع ما بين تجارة الاسلحة الغير مشروعة وتجارة المخدرات ونشاطاته الارهابية.

ثالثاً. قضية تهريب اسلحة [illegible] الى ايران.

رابعاً. علاقة (ابو العباس) رئيس الخط العسكري لمنظمة التحرير الفلسطينية مع المذكور اعلاه.

خامساً. علاقة منذر الكسار مع رئيس المخابرات السورية.

سادساً. علاقة المذكور اعلاه مع فرنسا وايران خلال شهر ت٢ عام ١٩٨٦ بوساطة لاطلاق الرهائن الفرنسيين في بيروت.

(١ — ٣)

IST.A4122.006.004

2535

بسم الله الرحمن الرحيم

هـ. المقال الثالث يحمل عنوان (ساعدت شركات المانية الغربية في بناء منشآت كيمياوية).

اولاً. تحقيقات المعهد الجنائي للكمارك التابع لمدينة كولونيا الالمانية حول تمادي الشركات الالمانية الغربية في انتاج الغازات السامة وتجهيزها الى العراق.

ثانياً. معاقبة عشرة شركات المانية غربية بعد ثبوت الدلائل عليها حول تجهيزها العراق بمواد خام لانتاج الغاز السام.

ثالثاً. معلومات المخابرات الامريكية عن وجود اربعة خطوط انتاجية في معمل ومقر الذي يقع في [illegible].

رابعاً. عرضاً عن اسماء الشركات الالمانية الغربية التي جهزت العراق مواد كيمياوية.

٤. الملاحظات والمقترح:

أ. إحالة نسخة من المقال الوارد في الفقرة (ب) من المادة (١) اعلاه الى جهاز المخابرات لتأشير المعلومات لديهم عن [illegible] (منشأة الكـ[illegible]).

ب. إحالة نسخة من المقال الوارد في الفقرة (ج) من المادة (١) اعلاه الى منظومة [illegible] عن منشآت التصنيع العسكري لغرض تأشيرها لديهم.

(٢ - ٣)

IST.A4122.006.005

2536

بسم الله الرحمن الرحيم

يرجى التفضل بالاطلاع ... وتنسيبكم

331

اللواء ٢٢/اولى

[illegible]

ش ١٦٦١ ق

١١ / ١ / ٨٩

السيد المعاون

يرجى التفضل بالاطلاع واوامر

مقترحي لعمل تنسيبكم

مع التقدير

١٥ / ١ / ٨٩

[illegible]

١٢ / ١ / ٨٩

(٢ ٢)

IST.A4122.006.006

نصوص المراسيم الجمهورية بمنح الاوسمة والانواط لصقور الجو المكرمين

بسم الله الرحمن الرحيم

مرسوم جمهوري

تقديرا للموقف البطولي والشجاعة الفائقة التي ابداها المقدم الطيار بطل القادسية هيثم خطاب عمر في الذود عن شرف الامة وكرامتها وعزتها ضد العدو الايراني العنصري واستنادا الى احكام المادة السادسة والعشرين من قانون الاوسمة والانواط رقم (٩٥) لسنة ١٩٨٢ .

رسمنا بما هو آت

منح المقدم الطيار بطل القادسية هيثم خطاب عمر نوطي شجاعة.

على وزير الدفاع تنفيذ هذا المرسوم .

صدام حسين
رئيس الجمهورية

بسم الله الرحمن الرحيم

مرسوم جمهوري

تقديرا للشجاعة المتميزة التي ابداها الضباط الطيارون المدرجة اسماؤهم ادناه وللخدمة الجليلة التي قدموها للعراق العظيم ولتشكيلات القوات المسلحة التي تقوم باعمال بطولية مشرفة ضد العدو الايراني العنصري واستنادا الى احكام الفقرة (اولا) من المادة الخامسة من قانون الاوسمة والانواط رقم (٩٥) لسنة ١٩٨٢ .

رسمنا بما هو آت

منح كل من الضباط الطيارين المدرجة اسماؤهم ادناه وسام الرافدين من الدرجة الثالثة ومن النوع العسكري .

اللواء الطيار الركن كمال عبدالستار عبدالفتاح .
العميد الطيار الركن مزاحم صعب حسن .
العميد الطيار الركن فهد عبدالباقي محمد .
العميد الطيار الركن محمد احمد مطلوب .

على الوزراء المختصين تنفيذ هذا المرسوم .

صدام حسين
رئيس الجمهورية

بسم الله الرحمن الرحيم

مرسوم جمهوري

تقديرا للشجاعة المتميزة التي ابداها الضباط الطيارون المدرجة اسماؤهم ادناه وللخدمة الجليلة التي قدموها للعراق العظيم ولتشكيلات القوات المسلحة التي تقوم باعمال بطولية مشرفة ضد العدو الايراني العنصري .. واستنادا الى احكام الفقرة (اولا) من المادة الخامسة والمادة السادسة والعشرين من قانون الاوسمة والانواط رقم (٩٥) لسنة ١٩٨٢ .

رسمنا بما هو آت

اولا . منح الرائد الطيار نبيل نديم صديق وسام الرافدين من الدرجة الثالثة ومن النوع العسكري وثلاثة انواط شجاعة .

ثانيا . منح الرائد الطيار عبد حسين علي وسام الرافدين من الدرجة الثالثة ومن النوع العسكري ونوطي شجاعة .

ثالثا . منح النقيب الطيار ثامر يحيى حميد وسام الرافدين من الدرجة الثالثة ومن النوع العسكري ونوط الشجاعة .

رابعا . منح الملازم اول الطيار بهيج رياض بهيج وسام الرافدين من الدرجة الثالثة ومن النوع العسكري وسبعة انواط شجاعة .

خامسا . منح الملازم الطيار رمزي ابراهيم رمزي وسام الرافدين من الدرجة الثالثة ومن النوع العسكري ونوطي شجاعة .

على الوزراء المختصين تنفيذ هذا المرسوم .

صدام حسين
رئيس الجمهورية

بسم الله الرحمن الرحيم

مرسوم جمهوري

تقديرا للموقف البطولي والشجاعة الفائقة التي ابداها الضباط الطيارون المدرجة اسماؤهم ادناه في الذود عن شرف الامة وكرامتها وعزتها ضد العدو الايراني العنصري واستنادا الى احكام المادة السادسة والعشرين من قانون الاوسمة والانواط رقم (٩٥) لسنة ١٩٨٢ .

رسمنا بما هو آت

اولا . منح كل من الضباط الطيارين المدرجة اسماؤهم ادناه نوطي شجاعة .

المقدم الطيار كمال مصطفى خضر .
الرائد الطيار مازن احمد محمد .
الرائد الطيار مؤيد صبري جمعة .
الرائد الطيار سعدون طلب علي .
الرائد الطيار محمد علي غازي .
النقيب الطيار محمد زيدان حسين .
م . اول طيار كريم صالح سهو .
م . اول طيار رعد دريعي محمد .
م . اول ملاح نهاد عبدالكريم جاسم .
م . اول طيار خميس حمادي عبدالله .
م . اول طيار عبدالكريم اسماعيل محمد .

ثانيا . منح كل من الضباط الطيارين المدرجة اسماؤهم ادناه ثلاثة انواط شجاعة ..

الرائد الطيار سعدون فوزي عاكف .
النقيب الطيار محمد منصور عبدالله .
النقيب الطيار حسن محمد فتحي .
النقيب الطيار لطيف علي حمود .
م . اول طيار محمد فرحان ذياب .
م . اول طيار نبيل حازم حواس .

ثالثا . منح كل من الملازم اول الطيار محمد نزار حسيب والملازم اول الطيار عبدالكريم فتحي عبدالله اربعة انواط شجاعة .

رابعة منح كل من الملازم اول الطيار عبدالكريم عبدالرزاق عبدالرحمن والملازم اول الطيار جاسم محمد احمد ستة انواط شجاعة .

على وزير الدفاع تنفيذ هذا المرسوم .

صدام حسين
رئيس الجمهورية

حزب البعث العربي الاشتراكي
قيادة فرع السليمانية
قيادة شعبة دربندخان
قيادة فرقة حلبجة

امة عربية واحدة
ذات رسالة خالدة
العدد/ ٣٣ / ٢٠٦
التاريخ ٨ / ٤ / ١٩٨٧

الى/ قيادة شعبة دربندخان

م/ اسماء القرى

تحية نضالية :-

تدون ادناه اسماء القرى المحذورة امنيا ضمن قاطع عمل الفرقة
يراجى التفضل بالاطلاع .... مع التقدير
ودمتم للنضال

الرفيق
نيسان سرحان هلال
امين سر قيادة فرقة حلبجة

اسماء القرى التابعة لناحية سيروان

١- قرية دوانزه امام السفلى ٢- قرية دوانزه امام العليا
٣- = رنكال ٤- = كاني شيخ
٥- = كوركه جيا ٦- = بشارة السفلى
٧- = خاكوخول ٨- = تپه تولكه
٩- = كولكني احمد ثقي كرم ١٠- = كولكني محمد رستم
١١- = اسماعيل خسرو

القرى التابعة لناحية خورمال

١- قرية بشارة العليا ٢- تازه دى ٣- قاجر
٤- = كندرى ٥- قرية خيلي حمه ٦- قرية تپه كوره
٧- = كومه لار ٨- = تپه سرقوله ٨- = ششك العليا
٩- = ششك السفلى ١٠- = ديكون ١١- = تپي صفا العليا
١٢- = تپي صفا السفلى

القرى التابعة لناحية شهرزور

١- قرية تاليجو العليا ٢- قرية طاسلوجه ٣- قرية كهله كوه
٤- = موان حسن ٥- = كردى شريف ٦- = كاميزتپه
٧- = تاليجو السفلى ٨- = كه وجك تاش ٩- = موان ميزه
١٠- = سوارى ١١- = جواله ١٢- = موان قديم
١٣- = كلوران ١٤- = بي ره شكه ١٥- = تپي كرم
١٦- = علي اوا ١٧- = [illegible] ١٧- سوليه ميش

نسخة منه الى/ اللجنة الامنية لقيادة الفرقة/ للتفضل بالاطلاع ... مع التقدير

مدير شرطة حلبجة / ق . ل

الى / مديرية شرطة السليمانية / ق س / قائمقامية حلبجة / أمن حلبجة
آمرية قوات جحفل الخامس الدفاع الوطني / قيادة فرقة حلبجة
مركز شرطة شهرزور

رقم المنشئ " ٦٤٢ " ٢/٦/ ٨٧

أن موقفنا ليوم ١ و ٢/ ٦ / ٨٧ ~~[illegible]~~ ما يلي

١) بتاريخ ١/٦/ ٨٧ تم ازالة قريتي زووونى و چوالە مارف التابعة لناحية شهرزور .

٢) تم هدم قرى / كولوس و دولەچوت و مايندول من قبل قيادة قوات فرقة / ٢٧ التابعة لناحية شهرزور .

٣) التحق الى جانب عملاء الايران الاسماء المدرجة أدناه مع عوائلهم وهم من أهالي قرية تپه رەش للتفضل بالمعلومات وسنوافيكم بكل ما يستجد لدينا . ج

حفظ

رائد الشرطة
وسام علي كاظم
مدير شرطة حلبجة

الاسماء :.

- كمال عزيز محمد
- جمال عزيز محمد
- عبدالله احمد عمر صالح
عمر احمد عمر صالح
عبدالله محمد
عبدالقادر عبدالله
رشيد عزيز حسن
احمد محمد محمد
حسن عبدالرحمن علي
رشيد عبدالله
علي محمد عزيز
قادر عبدالله
١٣- عبدالله قادر
١٤- قادر خليفة
١٥- جلال خليفة
١٦- أمين صالح
١٧- نوزاد ابراهيم
١٨- فتاح حسن قادر
١٩- جلال عبدالله
٢٠- محمد محمود قادر
٢١- علي احمد روستم

بسم الله الرحمن الرحيم

المحكمة الجنائية العراقية العليا
محكمة الجنايات الثانية
بغداد – العراق

Iraqi High Tribunal
Second Criminal Court
Baghdad – Iraq

مذكرة قبض

الى كافة اعضاء الضبط القضائي وافراد الشرطة وكل من تقع هذه المذكرة بين يديه انكم مأذونون ومكلفون بالقبض على المتهم:

١. الاسم الثلاثي واللقب: طارق ابراهيم رمضان
٢. محل اقامته: كركوك – طريق بغداد
٣. مهنته: مقدم طيار متقاعد
٤. نوع الجريمة ومادة القانون: المادة (١٣) (اولاً/أ) و(ثانيا/أ- ب- د- هـ- و)، والمادة (١١)(اولاً/أ- ب-ج)، والمادة (١٢)(اولاً/أ-د-ح-ظ) وبدلالة المادة (١٥) (اولاً، وثانيا/ب) من قانون المحكمة رقم (١٠) لسنة ٢٠٠٥.
٥. اوصافه: ....

احضاره امامي في الحال لكونه متهماً في الشكوى المقامة ضده امام هذه المحكمة.

ختم المحكمة

المحكمة الجنائية العراقية العليا
رئاسة محكمة الجنايات الثانية
Iraqi High Tribunal

القاضي
محمد عريبي مجيد الخليفة
رئيس محكمة الجنايات الثانية

دەستەی پارێزەرانی داکۆکیکار

« دۆسیەی کیمیابارانکردنی هەڵەبجە »

بەڕێز / کاك درسیم دیبه کەیی

سوپاسی هاوکاری بەڕێزتان دەکەین بۆ ئەو ئاسانکارییانەی کە ئەنجامتاندا لەدۆسیەی « کیمیابارانکردنی شاری هەڵەبجەدا » وە ئەم هاوکارییەتان بەرزدەنرخێنین، هیوادارین نموونەتان زۆربێت، لەگەڵ ڕێزدا .

ئەندامی دەستەی داکۆکیکار	ئەندامی دەستەی داکۆکیکار	ئەندامی دەستەی داکۆکیکار	سەرۆکی دەستەی داکۆکیکار
پارێزەر/ ابراهیم مصطفی رضا	پارێزەر/ بکر حمە صدیق عارف	پارێزەر/ زەیتون فرج عبداللە	پارێزەر/ گۆران ادهم رحیم

تاوانەكانی حكومەتی ئێراق لەدژی كورد لە باشووری كوردستان:

تاوانەكانی حكومەت و رژێمە یەک لە دوا یەكەكانی عارەبی ئێراقی بابەتێكی چاپی دووەمی پەرتووكی (مێژووی كوردستانێتیی شاری موسڵ)ە، كە ئێستاكە لەژێر چاپدایە، بەڵام لەبەر گرنگی و پەیوەندی هەبوونی بە هەوڵی لەناوبردنی رەگەزی (جینۆسایدكردنی) گەلی كورد لە باشووری كوردستان لە لایەن دەوڵەتی ئێراقەوە، بە پێویستم زانی دووبارە ئاماژە بەو بابەتە بدەمەوە، كە ئەمەی خوارەوەیە.

لە رۆژانی سێشەممەو چوارشەممە، رێكەوتی چوارو پێنجی مانگی یەنیوەری ساڵی (1909)دا، بە پلان و نەخشەی (عەلی سەعید بەگ)ی سەرۆک ئەركانی سوپای ویلایەتی موسڵ و بەرپرسی ئیتحادو تەرەقی لەو ویلایەتەدا، بەدەستی عارەبەكانی ناو شاری موسڵ (شێخ سەعید كوڕی شێخ ئەحمەد كوڕی شێخ سەعید)ی باوكی شێخ مەحمودو زۆرتر لە حەفتا كوردی دیكە لەناو شاری موسڵ-دا شەهیدكراو نزیكەی سەد كەسیش بریندار كران – سەرچاوە: (محەمەد رەسوڵ هاوار، شێخ مەحمودی قارەمان و دەوڵەتەكەی خوارووی كوردستان، بەرگی یەكەم، لە لایەن بلاک رۆز چاپكراوە، لەندەن – بەریتانیا 1990، ل163 + دكتۆر عوسمان عەلی، الكورد في الوثائق البريطانية، الطبعة الاولى، مؤسسة موكرياني للبحوث والنشر، جنوب كوردستان – هەولێر 2008، ل93-101).

لە رێكەوتی (5.8.1933)دا میلیشیای بەناو سوپا شوومەكەی ئێراقی عروبەی ئیسلام پەلاماری ئاشوورییەكانی بادینان و موسڵی داو، ژمارەیەكی یەكجار زۆر لە دانیشتوانی سیڤیلیان لە ناوچەكەدا كوشت و برینداركرد – سەرچاوە: دكتۆر جەمال نەبەز، كوردستان و شۆڕشەكەی، ل110). لەو هێرش و پەلامارەی میلیشیای هۆڤی بەناو سوپای عارەبی ئێراق بۆسەر ئاشوورییەكان، (130) كوژراوو (80) برینداری لێكەوتەوە، ئەوە جگە لە بە كۆمەڵكوشتنی نزیكەی (500) ئاشووری سیڤیل لەناو شارۆچكەی سمێل و دەوروبەریدا، كە لە ئەنجامی شاڵاوێكی درندانەو هۆڤییانەی تۆڵەسەندنەوەدا بە بێ هۆو لە ناكاودا كرایە سەریان – سەرچاوە: محمود الدرة، القضية الكوردية، ل179). كەچی ئاشووریەكان ژمارەی قوربانییەكانی خۆیان بە (600) كەس دادەنێن، كە زۆربەی هەرە زۆرییان ژن، منداڵ و پەككەوتە بووینە.

لە ماوەی نێوان (1.10.1935-17.10.1935)دا، میلیشیای ئێراقی بە فەرماندەی لیوا روکن حوسێن فەوزی (کە بە رەگەز کوردی هەمەوەندی بووەو دواتریش لە ساڵی (1941)دا لەکاتی کۆدەتای رەشید عالی گەیلانی و راکردنی شێخ مەحمودی نەمردا لە رێکەوتی (20.5.1941)دا لە بەغداو گەڕانەوەی بۆ کوردستان، ئەو حوسێن فەوزی-یە پارێزگاری سلێمانی بووە - سەرچاوە: محەمەد رەسوڵ هاوار، شێخ مەحمودی قارەمان و دەوڵەتەکەی خوارووی کوردستان، بەرگی دووەم، ل797-798)، بە بیانوی بەزۆر گرتنی سەرباز لەناو ئێزیدییەکاندا کەوتە پەلاماردانیان لە شەنگال و دەوروبەری موسڵ-دا، لە ئەنجامدا بە گوێرەی بەیانێکی فەرمی حکومەتی ئێراقی کە لە رێکەوتی (17.10.1935)دا دەرچووە (203) کوردی ئێزیدی شەهیدکران، (102) بریندارو (395) کەسیان خۆیان بەدەستەوەدا یان بەدیلگیران، نۆ کەس لەوانەدا کە سەرکردەی کوردی ئێزیدی بوون هەر لەوێدا لە سێدارە دان - سەرچاوە: ئەحمەد خواجە، چیم دی، بەرگی سێیەم، ل35-37 + محمود الدرة، القضیة الكوردیة، ل189). لەکاتی ئەو هێرش و پەلامارە دڕندانەیەدا یاسین هاشمی سەرۆک وەزیران، فەریق روکن محەمەد ئەمین ئەلعومەری سەرۆک ئەرکانی بەناو سوپا، جەعفەر عسکەری وەزیری بەرگری و رەشید عالی گەیلانی وەزیری ناوەخۆ بووینە.

لە کۆمەڵکوژییەکی تردا کە هەر عارەب و بەناو سوپاکەی عارەبی ئێراق لە رێکەوتی (25.10.1941)دا لە دژی ئێزیدییەکاندا ئەنجامدرا، ژمارەیەکی زۆر لە خەڵکی بێتاوان کوژران. ئەو شاڵاوە دڕندانەیە بە فەرمانی وەزیری بەرگری ئەوکاتی ئێراق جەمیل مەدفەعی (جەمیل محەمەد عەباس مەدفەعی 1890-26.10.1956)و سەرۆک ئەرکانی بەناو سوپای ئێراق (فەریق روکن محەمەدئەمین ئەلعومەری)و سەرپەرشتی و فەرماندەیی راستەوخۆی لیوا روکن مەحمود ئەلدوڕە، کە سەرۆکی ئەرکانی ئەو هێزەی کە نێردرابوو بۆ شەنگال و لە دوو فەوجی پیادەو بەتارییەکی تۆپ هاوێژی پێکدەهات – سەرچاوە: محمود الدرة، القضیة الكوردیة، ص190-191).

کۆمەڵکوژییەکەی شەشی ئەیلولی رەشی ساڵی (1930)، کە لە ئەنجامی دوو هۆکار بوو یەکەمیان مۆرکردنی پەیمانی ساڵی (1930)ی نێوان ئینگلیزو ئێراق، کە بە هیچ شێوەیەک باسی کوردی تیادا نەکرابوو، هۆکاری دووەمیشیان ئەنجامدانی

هەڵبژاردنی نوێی پەرلەمانی ئێراق بوو لە ئایندەیەکی نزیکدا، کە لەو رۆژەدا خەریکی پێکهێنانی کۆمیسیۆنێکی سەرپەرشتیکار بوون بۆ ئەو هەڵبژاردنە (کە دواتر هەڵبژاردنەکە لە رێکەوتی (1.11.1930)دا ئەنجام درا)، ئەمەش وایکرد دانیشتوانی باشووری کوردستان (ویلایەتی موسڵ) بەگشتی و شاری هەڵەمەت و قوربانی (شاری سلێمانی) بەتایبەتی راپەڕن و، لە دژی ئەم پەیمانەدا خۆنیشاندانێکی گەورەیان لە رێکەوتی (6.9.1930)دا لە بەردەم سەرای سلێمانی سازداو، لە ئەنجامدا سەربازو پۆلیس تەقەی لە خۆنیشاندەران کردو نزیکەی (45) کەس شەهیدو (200) کەسیش بریندداربوون، هەروەها نزیکەی (100) کەسیش گیران – سەرچاوە: (شۆڕش حەسەن عومەر، حقوق الشعب الكوردي في الدساتير العراقية، 71، کە پشتی بەستووە بە هەر یەک لە: رۆژنامەی (التأخي)، ژمارە (828)ی رۆژی (6.9.1970) + عەبدولڕەزاق ئەلحەسەنی، تأريخ الوزارات العراقية، ج3، الطبعة الرابعة، مطبعة دار الكتب بيروت 1974، ص70).

لە رێکەوتی (5.2.1963)دا، هێزێکی بەناو سوپای عروبەی ئێراق، بە فەرماندەیی زەعیم سدیق مستەفای خوێنڕێژ، فەرماندەی لیوای (20)ی سوپای ئێراق، لە ئەنجامی شکستێکی خۆیاندا لە بەرامبەر هێزی پێشمەرگەی کوردستاندا، پەلاماری گوندی (سێدارە)ی نزیک شارۆچکەی (دەربەندیخان)یان داو هەژدە هاوولاتی بێتاوانیان گوللەبارانکرد.

لە رێکەوتی (25.5.1963)دا پاسەوانی نەتەوەیی (الحرس القومي) سەربە بەعس، بە سەرۆکایەتی زەعیم سدیق مستەفای فەرماندەی لیوای (20)ی بەناو سوپای ئێراق، لە هەموو راستێکدا هێرشیان کردە سەر خەڵکی سیڤیلی کوردستان و، لە بتوێن (73) کەسیان گرت و بە بێ دادگاییکردن، هەموویان گوللەباران کردن.

لە رێکەوتی (9.6.1963)دا پاسەوانی نەتەوەیی (الحرس القومي) سەربە بەعس، لە هەموو راستێکدا هێرشیان کردە سەر خەڵکی سیڤیلی کوردستان و، لە سلێمانی (83) کەسیان لەپشت سەربازگەی سلێمانی گوللەباران کردو، دواتریش (276) کەسیان هەر لەو شارەدا کوشت و بە بلدۆزەر تەرمەکانیان کردنە ژێر زەوی. هەر لەو رۆژەدا هێزەکانی تاوانبار عەمید تەها شەکرچی لە کۆیە (25) کەسیان گرت و بە بێ دادگاییکردن، تێکڕایان گوللەباران کردن.

هەروەها زەعیم سەدیق مستەفا لە ماوەی نزیکەی ساڵێکدا لە پارێزگای سلێمانی زۆرتر لە (500) هاوولاتی سیڤیل و بێتاوانی گوللەباران کرد، تەنیا لە شەوی (9.6.1963)دا هەشتاو دوو کەسی لەناو شاری سلێمانیدا گوللەباران کرد – سەرچاوە: (تەلەفزیۆنی گەلی کوردستان، رۆژی دووشەممە، رێکەوتی (9.6.2009).

زەعیم سەدیق مستەفا، لە رێکەوتی (18.11.1963)دا پەلاماری گوندی (سەیار)ی نزیک دەربەندیخانی داو، لە ئەنجامدا (33) هاوولاتی سیڤیلی بێتاوانی دانیشتووی گوندی ناوبراوی دەستگیرکردو، هەر لەوێ هەموویانی گوللەبارانکرد – سەرچاوە: عەبدوڵلا کەریم مەحمود، رەشەبای ژەهرو ئەنفال، بەرگی دووەم، چاپی یەکەم، وەزارەتی رۆشنبیریی – بەڕێوەبەرێتی گشتی چاپ و بڵاوکردنەوە، سلێمانی – باشووری کوردستان 2003.

عومەر هەمزە ساڵح، لە لاپەڕە (70)ی پەرتووکی (راگواستن لێکۆڵینەوەیەکی جوگرافیی و مێژوویی راگواستنی زۆرەملێی گوندنشینەکانی کوردستانە، پشدەر وەک نموونە)دا، نووسیوێتی: (لە رێکەوتی (25.5.1966)دا ئەفسەرێکی میلیشیای ئێراقی بەناوی غانم ئەلمسباح فەرماندەی لیوای (21)، دوای شکستێکی گەورەی هێزەکەی لە بەرامبەر هێزی پێشمەرگەی کوردستان و کوژرانی (110) چەکداری هێزەکەی، بەردەبێتە گیانی دانیشتوانی بێتاوانی گوندەکانی (کفرە دۆڵ، چۆلیاوا، سەروچاوەو ترشاوە)و لە ئەنجامدا سی و سێ هاوولاتی دەکوژن).

لە رێکەوتی (19.8.1969)دا بەناو سوپا دڕندەکەی حزبی بەعسی عارەبی، لە دەڤەری شەمکانی سەربە قەزای شێخان بە سەرکردایەتی (عەمید روکن عەبدولجەبار عەبدولڕەحیم ئەلئەسەدی)، کە دواتر لە سالانی (1981–1982)دا بە پلەی فەریق روکن گەیشتە پۆستی سوپا سالاری ئێراق، تەواوی ئەو ژن، منداڵ و پیرە پیاوانەی کە ژمارەیان حەفتاو چوار کەس بوو، پێکهاتبوون لە کورد و ئاشووری و پەنایان بردبووە بەر ئەشکەوتێک لە نزیک گوندی (دەکان)، ئاگری بەردایە ئەشکەوتەکەو هەموویانی سوتاندن – وەسفی حەسەن، لە ژمارە (21)ی گۆڤاری دهۆک، ساڵی (2003)دا ناوی هەر حەفتاو چوار شەهیدی نووسیوە.

هەروەها هێزێکی بەناو سوپای بەعسی عروبە، کە بریتیبوو لە فەوجی چواری سەربە لیوای (23) لە رۆژی سێشەممە، رێکەوتی (16.9.1969)دا لەسەر بڕیاری فەرماندەی لیوای ناوبراو عەقید روکن رازی لەفتەو بە فەرماندەیی (مولازم

عەبدولكەریم خەلیل ئەلجحەیشی)، پەلاماری گوندی (سۆریا)ی باشووری زاخۆی دا – سەرچاوە: (ئەفسەری خانەنشین داود برنۆ، بعض الحقائق عن مذبحة قرية صوريا، موقع نينوى لتجمع أشور الوطني، 15.9.2009)، لە ئەنجامدا حەفتا كەسی سیڤیلیان كوشت و پەنجاو پێنج كەسیش بریندار بوون كە دواتر پازدەیان مردن. مولازم عەبدولكەریم خەلیل ئەلجحێشی خەڵكی گوندێكی سەربە تەلەعفەر بوو بەناوی (ئەلبوغە)، لە دوای روخانی رژێمی سەدام لە شاری موسڵ-دا دەژیا و تاوەكو نووسینی ووتارەكەی داود برنۆش هەر لە ژیاندا مابوو.

بەعسییەكان لە مانگی سپتێمبەری ساڵی (1971)دا چل هەزار خێزانی كوردی فەیلی كە ژمارەیان نزیک بە سەدو هەشتا هەزار كەس دەبوو لە ئێراقدا، بە بیانووی ئەوەی ئەمانە شیعەن و بە رەچەڵەک ئێرانین دەركرد – بڕوانە: (ئیبراهیم جەلال، خوارووی كوردستان و ، ل320). دەركردنی ئەو خێزانە كوردانە لەكاردانەوەی حكومەتی بەعس بوو لە ئەنجامی دەستبەسەرداگرتنی ئێران بۆ هەر سێ دوورگەكانی تونبول كوبرا، تونبول سوغراو ئەبو موسا بوو لە رێكەوتی (30.11.1970)دا.

بۆردومانكردنی شاری قەڵادزێ لە رێكەوتی (24.4.1974)دا لە لایەن هێزی ئاسمانی ئێراق، كە بووە هۆی شەهیدكردنی نزیكەی (163) كەس و بریندارکردنی نزیكەی (350) كەس لە ژن و منداڵی بێتاوان. یەكێک لە فڕۆكەوانە ناسراوەكان كە شاری قەڵادزێی بۆردومانكرد (رائیدی فڕۆكەوان سالم سوڵتان عەبدوڵلا بەسۆ)ی موسڵاوی بوو، كە برای (غانم سوڵتان بەسۆ)ی رەگەزپەرست و دژ بە كورد بوو، كە دوای روخانی سەدام كرا بە پارێزگاری موسڵ. رائید سالم سوڵتان بەسۆ سەركردایەتی ئەو پۆلە فڕۆكەیەی كرد كە شاری قەڵادزێیان ناپاڵم و فسفۆر بارانكرد، بەڵام باشبوو سەدام خۆی ئەو تاوانبارە كوردكوژەی لە ساڵی (1993)دا بەتۆمەتی كۆدەتا گوللەباران كرد.

بۆردومانكردنی شاری هەڵەبجە لە رێكەوتی (27.4.1974)دا، بەهۆی چەكی ئاسمانی و شەهیدكردنی (43) كەس و بریندارکردنی زۆرتر لە (50) كەسی تر.

بۆردومانكردنی ئاسمانی شاری گەڵالە لە رێكەوتی (29.4.1974)داو شەهیدكردنی بیست و نۆ كەس لەسەر پردەكەی گەڵاڵەدا كە یەكێكیان ئامۆزازایەكی خۆم بوو بەناوی (شەهید مەجید ئەحمەد مەحمود دیبەگەیی).

ئەنفالکردنی فەیلییەکان لە ڕێکەوتی (4.4.1980)دا جارێکی تر دەستیپێکردەوە، کە نزیکەی سی هەزاری لێکوشتن و زۆرتر لە (120) هەزاری لێ دەرکردن بۆ ئێران. ئەوە جگە لەوەی کە لە ماوەی ساڵانی نێوان (1968–1971)، نزیکەی سەت هەزار کوردی فەیلی دەرکرد بۆ ئێران، کە بە هەمووی لە نێوان ساڵانی (1968–1982)دا زۆرتر لە دوو سەد هەزار کەسیان دوورخستەوە بۆ ئێران – سەرچاوە: چیا، ئەمنی ستراتیژیی ئێراق و سێکوچکەی تەعریب تەبعیس و تەرحیل، ل124). عەقید نەسروڵڵا ئەلتکریتی، بەڕێوەبەری ئەمنی ناوچەی کیفاح، کە سەرکردایەتی شاڵاوەکانی گرتن و لەناوبردنی کوردی فەیلی کردووە، دواتریش بووە بە بەڕێوەبەری ئەمنی بەغدا.

ئەنفالکردنی بارزانییەکانی قوشتەپە، بەحرکە، حەریر، باتاس و دیانا لە ڕێکەوتی (31.7–3.8.1983)دا، کە حکومەتی بەعس و سەدام زۆرتر لە هەشت هەزار مرۆڤی بارزانی بێتاوانیان لەناوبرد.

لە ڕۆژی (8.3.1985)دا میلیشیا بەناو سوپا دڕندەو شۆڤێنیستەکەی حکومەتی سەدام و حزبی بەعسی عارەبی، لە پەلامارێکی نامرۆڤانەیاندا بۆسەر گوندەکانی (ئازیانە، قەشقەو جلبەسەر)دا، بە مەبەستی تۆڵەسەندنەوە لە سەرکەوتنەوەکانی هێزی پێشمەرگەی کوردستان، هەر سێ گوندی ناوبراویان لەگەڵ خاک تەختکردو (43) هاووڵاتی بێتاوانی ئەو سێ گوندەشیان شەهیدکرد.

لە ڕۆژی یەکشەممە ڕێکەوتی (9.6.1985)دا، هێزێکی ئاسمانی ئێراقی کە لە هەشت فڕۆکە پێکهاتبوو، لە کاتژمێری (9:15) خولەکی بەیانی ئۆردوگای (زێوە)ی پەنابەرانی کوردی باشووری کوردستانی لەناو خاکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان (کوردستانی ئێران)دا بە چەکی فسفۆرو ناپاڵم بۆردومانکردو، لە ئەنجامدا (313) هاووڵاتی بێتاوانی شەهیدو (373)ی دیکەشی بریندارکرد، کە زۆربەیان قاچ یان دەستیان بڕاوەتەوە یان دەموچاوو جەستەیان سووتاوە – سەرچاوە: (بەیاننامەی سەنتەری ئەنفال بەبۆنەی بۆردومانکردنی ئۆردوگای زێوە + خۆشەوی عەلی کانیەلنجی، وێنەی شەهیدانی ئۆردوگای زێوە، ڕۆژنامەی خەبات، ژمارە (3195)ی چوارشەممە، ڕێکەوتی (10.6.2009)، ل1+7).

لـه مـاوەی نێـوان دوو مـانگی سـپتێمبەرو ئۆکتۆبـەری سـاڵی (1985)دا، میلیشـیا دڕندەکەی بەناو سوپای ئێراق سێ سەد منداڵی کوردی ژێر تەمەنی هەژدە ساڵی خەڵکی سلێمانی گوللەبانکرد، کە شێرکۆ بێکەس هۆنراوەیەکی بۆ داناون.

حکومـەتی بەعسـی فاشـی و رەگەزپەرسـتی ئێراقـی لـە رێکـەوتی (14.1.1986)دا لەناو شاری کەرکوک و بە ئاشکرا (18) هاووڵاتی کوردی شارەکەی گوللە بارانکرد، کە پێشتر هەموویان لە رێکەوتی (15.11.1985)دا لـە رۆژی قەدەغـەکردنی هـاتوچۆ (منع التجوال)ەکەدا بێتاوان دەستگیر کرابوون – سەرچاوە: (کوردستانی نوێ، ژمارە (5378)، رۆژی هەینی، رێکەوتی (14.1.2011)، ل19).

لـە مـانگی نۆڤێمبـەری سـاڵی (1986)دا، نزیکـەی (150) هـاووڵاتی دانیشـتووی کـوردی گونـدی چیمـەنی کـەرکوک کـوژران و تـەواوی گوندەکـەیان کـاولکردن – سەرچاوە: (یوسف دزەیی، ئەنفال کارەسات، ئەنجام و رەهەندەکانی، ل60).

لە رێکەوتی (15.4.1987)دا، هێزی ئاسمانی سوپای ئێراق گوندەکانی سەرگەڵوو بەرگـەڵویان کیمیابـاران کـردو ژمارەیـەکی زۆر لـە دانیشـتوانی هـەر دوو گونـدی ناوبراویان شەهیدکرد.

لە ئەنجامی هێرش و پەلاماری دڕندانەی بەعس بۆ سەر گوندەکانی (بالیسـان و شـێخ وەسـانان)ی دۆڵـی بالیسـان لـە رێکـەوتی (16.4.1987)دا، نزیکـەی (315) هـاووڵاتی شـەهیکران و نزیکـەی (500) کەسیش بریندار بوون. شـەهیدەکان (شـێخ وەسانان 183، بالیسان 45و ئەوانەی تریش هی گوندەکانی بەلاروکاوە (بالوکاوە)، بێراوە، توتمە (توتمێ)، خەتێ، دەراش، وەرێ و چەند گوندێکی کە)، بریندارەکانیش لە نەخۆشخانەکاندا کۆکرانەوە گوللە باران کران.

لە رۆژی چوارشەممە، رێکەوتی (13.5.1987)دا، لە راپەڕینێکی فراوانی کۆمـەڵانی خـەڵکی شـاری هەڵەبجـەدا لـە دژی دامودەزگـا سـەرکوتکەرەکانی رژێمـی فاشـی و رەگەزپەرسـتی عـارەبی سـەدام-دا، هێزەکـانی بـەناو سـوپا، ئـەمن و ئیسـتخباراتی ئێراقـی ژمارەیـەکی زۆر لـە هاووڵاتیـانی شـارەکەدا دەسـتگیرکردو، هەشـتاو پێـنج کەسیان بە فەرمانی عـەلی حەسـەن مەجیدو نزار خـەزرەجی، فەرماندەی ئـەوکاتی فەیلـەقی یـەکی بـەناو سـوپای ئێراق زیندەبـەچاڵکرد. دوای راپـەڕینی بـەهاری سـاڵی (1991)، تـەرمی ئـەو شـەهیدانە لـە چەنـد گـۆڕێکی بـە کۆمەڵـدا لـە (بـامۆکی) لای هەڵەبجـەو سـەید سـادق و شـانەدەری دۆزرانـەوە – سـەرچاوە: (عەبـدوڵلا کـەریم

مەحمود، رەشەبای ژەهرو ئەنفال، بەرگی یەکەم، ل228). دوای تێپەڕبوونی بیست و دوو ساڵ بەسەر ئەو تاوانە، ئێستاکە یەکەم دانیشتنی دادگاییکردنی تۆمەتبارانی دۆسیەی گەڕەکی کانی ئاشقان لە ڕێکەوتی (4.11.2009)دا دەستپێکردو، ئەمانەی خوارەوە وەکو تۆمەتبارانی سەرەکی ناویان هاتووە: (عەلی حەسەن مەجید، فەریق روکن نزار عەبدولکەریم فەیسەڵ ئەلخەزرەجی، فەرماندەی فەیلەقی یەکی ئەوکات، لیوا روکن خالید محەمەد عەباس عەلی ئەلجبوری بەڕێوەبەری ئیستخباراتی کەرتی خۆرهەڵات (لە مانگی ئازاری ساڵی 2008دا لە زیندانی ئەمریکییەکان مرد)، مونزر عەزیز بەڕێوەبەری ئیستخباراتی سلێمانی، عەمید روکن غانم ساڵح حەسەن فەرماندەی جەحفەلی سووکی بەگری نیشتمانیی پێنج و عەلی حەسەن عوەید ئەلمەلکاوی فەرماندەی فرقەی (43)ی سوپای ئێراق).

لە رۆژی یەکشەممە، ڕێکەوتی (28.6.1987)دا، چوار فڕۆکەی جەنگی ئێراقی لە کاتژمێری (16:30)دا شاری (سەردەشت)ی رۆژهەڵاتی کوردستان-یان ژەهربارانکردو، نزیکەی (8.000) هاوولاتی بێتاوانی کورد لەم شارەدا شەهیدو بریندارکران.

لە ڕێکەوتی (11.11.1987)دا هێزەکانی میلیشیای حکومەتی بەعس و سەدام، نزیکەی (150) هاوولاتییان لە گوندی (چیمەن)ی سەربە پارێزگای کەرکوک شەهیدکرد.

حکومەتی بەعس لە ڕێکەوتی (17.10.1987)دا نزیکەی (300) هاوولاتی بێتاوانی لە شارۆچکەی شەقڵاوە گرت، کە دواتر بەگوێرەی نووسراوی بەڕێوەبەرایەتی ئەمنی هەولێر بۆ بەڕێوەبەرێتی ئەمنی شەقڵاوە کە لە ڕێکەوتی (15.11.1987)دا نێردراوە، ئەمنی هەولێر (22) هاوولاتی شاری شەقڵاوەی گوللە باران کردووە.

تەنیا بەهۆی بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی لە مانگی ئازاری ساڵی (1988)دا لە ناوچەی قەرەداغ، لە لایەن هێزی ئاسمانی ئێراق و تۆپ هاوێژی میلیشیای سەدام نزیکەی چوار سەد کەس شەهیدبوون. لەنێویاندا هێزەکانی میلیشیای سەدام و بەعس بە فڕۆکە لە ڕێکەوتی (23.3.1988)دا گوندی سێوسێنان-یان بۆردوومان کرد، ئەو بۆردوومانە (78) شەهیدو نزیکەی دوو سەد برینداری لێ کەوتەوە.

ژمارەیەک برینداری چەکی کیمیاوی لە پارێزگای سلێمانی کە ژمارەیان (400) کەس دەبوو لە لایەن دەزگاکانی رژێم لە نەخۆشخانەکان دەرهێنران و، لە ڕێکەوتی

(2.4.1988)دا لە سەربازگەی تانجەڕۆ هەموویان گوللەباران کران – سەرچاوە: (دکتۆر جاسم تۆفیق خۆشناو، مەسەلەی کورد و یاسای نێودەوڵەتان، ل243).

هێزی ئاسمانی ئێراق، لە رۆژی سێشەممە، رێکەوتی (3.5.1988)دا پەلاماری گوندەکانی گۆپتەپەو عەسکەریان داو، (200) هاووڵاتی شەهیدو (305)ی تریش بریندداربوون، کە دەزگا هۆڤییەکانی رژێم ئەو بریندارانەش کە گەیەنرابوونە نەخۆشخانەو بنکەکانی تەندروستی شارو شارۆچکەکانی کوردستان، کۆکردەوەو هەموویان گوللەباران کردن و لەناویان بردن.

هەر لە یەکەم رۆژی دەستپێکردنی قۆناغی ئەنفالی پێنج، شەش و حەوتدا، هێزە دڕندەکەی ئاسمانی ئێراق، واتە لە رێکەوتی (15.5.1988)دا پەلاماری گوندی (وەرێ)ی دۆڵی بالیسان-یان داو، بیست و دوو کەسی بێتاوانی ئەو گوندە لەو پەلامارە کیمیاوییەدا شەهیدبوون.

لەکاتی ئەنفالەکانی ساڵی (1988)دا، زۆرتر لە سێ هەزار منداڵ لە تۆبزاوە لەبەر نەخۆشی و لەبرسان مردن.

ئەنفال و کیمیابارانکردنی کوردستان لە نێوان (23.2.1988-6.9.1988)دا، کە ژمارەی قوربانییەکان بە گوێرەی قسەی سەرۆک ئەرکانی بەناو سوپای ئەوکاتی ئێراق (فەریق روکن نزار عەبدولکەریم فەیسەڵ ئەلئەنساری ئەلخەزرەجی، کە خۆی نەخشەی بۆ داڕشتووەو سەرپەرشتی شاڵاوی ئەنفالەکانی کردووەو بۆ دەسەڵاتدارانی دانمارکی باسیکردووە) زۆرتر لە (250) هەزار مرۆڤی کورد دەبوو نەک (182) هەزار، کە زۆربەی هەرە زۆرییان منداڵ، ژن و پیرو پەککەوتە بوون.

لە بەرەبەیانی رۆژی (29.8.1988)دا دوازدە فڕۆکەی سەربە هێزی ئاسمانی ئێراق، کەوتنە بۆردومانکردنی گەلی بازێو (2980) هاووڵاتی بێتاوانی ئەو دەڤەرەیان شەهیدکرد - سەرچاوە: (دکتۆر مارف عومەر گوڵ، جینۆسایدی گەلی کورد لەبەر رۆشنایی یاسای تازەی نێودەوڵەتاندا، ل45).

لە رێکەوتی (21.12.1988)دا حکومەتی بەعسی ئێراق (1800) کەسی لەو کوردانەی کە سودیان لە لێبووردنەکەی رۆژی (30.11.1988)ی دوا بەدوای لێبووردنەکانی ژمارە (736-737)ی رێکەوتی (6.9.1988)ی بەناو ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشی بەعس وەرگرتبوو، گوللەبارانکرد – سەرچاوە: (طالب الصحفي، الأستقرار المفقود في عهد صدام، دار الوفاء، الطبعة الاولى 1995).

لەم رۆژانەدا (کۆتایی مانگی دووی ساڵی 2010) یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان وەکو هەڵمەتی هەڵبژاردن وتارێکی کۆنی مام جەلال سکرتێری گشتی (ی. ن. ک) کە ساڵی (1992)ی لەسەر نووسراوە، بەسەدان جار لە هەر دوو کەناڵی ئاسمانی کوردساتو گەلی کوردستان دووبارە کردەوە، مام جەلال باسی ئەوە دەکات کە رژێمی بەعس (288) کوردی ئەو شارەی بە یەکجار لە سێدارە داوە.

بەگوێرەی رۆژنامەی کوردستانی نوێ، ژمارە (411)ی رۆژی یەکشەممە، رێکەوتی (13.6.1993)، بەعسی و سەدامییە مرۆڤ کوژو کورد کوژەکان تەرمی (20) هاوولاتی بێتاوانی کوردی شاری کەرکوک-یان دایتەوە دەست کەسوکاریان.

دەستپێکردنی شالاو و پەلاماری دڕندانەی شۆڤینیستانی عارەب هەر لە سەرەتای روخانی رژێمی دیکتاتۆری (سەدام)ەوە هەتاوەکو ئێستاشی لەگەڵ دابێ لە دژی تەواوی کورد، کوردی ئێزیدی، کوردی شەبەک، کوردی کاکەیی، کلدوئاشووری (کریستانەکان)ی پارێزگای موسڵ و سابیئییەکان بەردەوامە. لە سەرانسەری ئێراق رەگەزپەرستانی عارەب دەستیانکرد بە کوشتنی کورد و تیرەکانی تری کوردی و نەتەوەکانی تری چوارچێوەی باشووری کوردستان و ئێراق. هەروەکو هێرشو پەلاماری عارەبی شۆڤینیست بۆ سەر کریستانەکانی پارێزگای موسڵ و، هانا هێنانیان بۆ شارەکانی تری کوردستان و باوەشکردنەوەی کورد بۆیان و پاراستنیان لە مەترسی رەگەزپەرستە عارەبە ئیسلامی و بەعسییەکان، دیسان دەیسەلمێنی کە رەفتاری کوردەکان لەگەڵ ئەو نەتەوانەی کە لە کوردستاندا دەژین، زۆر باشترەو هەرگیز بەراورد ناکرێت لەگەڵ رەفتاری عارەبەکان لەگەڵ ئەو نەتەوانەی کە لە چوارچێوەی ئێراقدا لەگەڵ ئەواندا دەژین. ئەوانە لە هەر شوێنێک بۆیان گونجابێت بە بیانۆی نابەجێ و ناڕەوا بەتایبەت لە پارێزگاکانی (موسڵ، کەرکوک و دیالا)ی باشووری کوردستان کە دەمێکە لە لایەن رەگەزپەرستانی عارەبەوە هەوڵی گۆڕینی سیمای نەتەوایەتی راستەقینەی خۆیان کە سیمای کوردایەتییە دراوە، هەروەها لەسەر رێگای سەرەکی کەرکوک - بەغداو لەو دیوی کێوەسوور (چیای حەمرین)ەوە کوردیان کوشتووە. توندوتیژی، دڕندەیی، کاری نامرۆڤانەو ئەو هەموو کوشتارو هەوڵی لەناوبردن و سڕینەوەی نەتەوەی کورد و خاکی کوردستان لە لایەن رەگەزپەرستانی عارەب لە ئێراقدا، شیمانەی بەیەکەوە ژیانی کورد و عارەبی لە چوارچێوەی یەک دەوڵەتدا نەهێشتۆتەوە، بۆیە لە پێناوی نەهشتنی ئەو مەترسیانە

لەسەر کورد و کوردستان و مسۆگەرکردنی ژیانێکی بێ کێشەو پڕ لە ئاسوودەیی بۆ نەتەوەی کورد و، لەسەر رۆشنایی دەستووری رێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان کە سەبارەت بە مافی چارەنووسی نەتەوە ژێردەست و هەڕەشە لە سەرەکان دەڵێت: (ئەگەر دەوڵەت هەر گەلێک بخاتە دۆخێکی واوە کە بوونی بکەوێتە مەترسییەوە. وەکو ئەنجامدانی جینۆساید یا ئەپارتید، یا هەلومەرجێکی وا خراپ پەیدا بێت هەڕەشە لە ئاشتی و ئاسایشی نێونەتەوەیی بکات، ئەوکاتە کۆمەڵگەی جیهانی بە گوێرەی بڕیاری ئەنجومەنی ئاسایشی رێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان بۆی هەیە پشتگیری ئەو گەلە بکات بۆ دیاریکردنی چارەنووسی – سەرچاوە: دکتۆر مارف عومەر گوڵ، کێشەی کەسایەتی یاسایی نێونەتەوەیی گەلی کورد، ل31)، هەروەها لەسەر رۆشنایی ئەو بەیانە ئێراقییەی کە لە رێکەوتی (30.3.1932)دا دەرچووەو دەڵێت: (یەکێتیی خاکی ئێراق پەیوەستە بە جێبەجێکردنی مەرجەکان و رەچاوکردنە تایبەتییەکان سەبارەت بە ویلایەتی موسڵ و، سەروەری ئەو وڵاتە (ئێراق) بەندە بە پاراستنی کەمە نەتەوەکان – سەرچاوە: المحامي الشيخ سالار الحفيد، جنوب كوردستان في موازين السياسة الدولية، ص35-36)، پێویستە کورد و سەرکردایەتی کوردستان داوای هەڵوەشاندنەوەی بڕیاری کۆمەڵەی نەتەوەکان (16.12.1925)ی لەمەڕ لکاندنی زۆرەملێیانەی باشووری کوردستان (ویلایەتی موسڵ) بە ئێراقەوەو، داوای جیابونەوەی باشووری کوردستان (ویلایەتی موسڵ) لە ئێراق بکەن لە پێناوی دامەزراندنی دەوڵەتێکی کوردی سەربەخۆ لەو بەشەی کوردستاندا، چونکە حکومەتەکانی عارەبی ئێراق نەک تەنیا مەرجەکان و رەچاوکردنە تایبەتییەکانیان سەبارەت بە باشووری کوردستان (ویلایەتی موسڵ) جێبەجێ نەکردووەو، مافی کەمە نەتەوەکانیان لە چوارچێوەی ئێراقدا نەپاراستووە، بەڵکو بە درێژایی تەمەنی دەوڵەتی ئێراق لە رێکەوتی (25.10.1920)دا تاوەکو رووخانی رژێم لە رێکەوتی (9.4.2003)دا بە بەردەوامی هەوڵی تواندنەوەو لەناوبردنی نەتەوەی کورد و کەمە نەتەوەکانی تریان داوە. هەروەها بە گوێرەی بڕیاری دادگای تاوانەکانی باڵای ئێراق، کە لە رێکەوتی (24.6.2007)دا تاوانی ئەنفالو لە رێکەوتی (28.2.2010)دا تاوانی کیمیابارانی هەڵەبجەی بە جینۆساید ناسی، کورد بۆی هەیە داوای پاراستن و دامەزراندنی دەوڵەتی سەربەخۆ بۆ خۆی بکات لە کۆمەڵەی نەتەوە یەکگرتووەکان. لە دوای رووخانی رژێمیش تاوەکو

ئێستاش هەندێک لە سیاسەتی شۆڤینیستانەی عارەبی لە دژی نەتەوەی کورد و کەمە نەتەوەکانی تردا جێبەجێ دەکرێت بۆ نموونە کارە تیرۆریستییەکەی مەڵبەندی سێی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و لقی دووی پارتی دیموکراتی کوردستان لە رۆژی شەممەی رێکەوتی (1.2.2004)دا لە هەولێر، کە بووە هۆی شەهیدبوونی (161) کەس و برینداربوونی ژمارەیەکی زۆرتر. هەروەها کارە خۆکوژیەکەی (14.8.2007)ی دەڤەری ئێزیدییەکان کە لە رێگای چوار کامیۆنەوە لە گرد عوزێرو سیپا شێخ خدری سەربە قەزای شەنگال ئەنجامدران‌و بووە هۆی شەهیدبوونی (344) هاوولاتی کورد و بێسەرو شوێنبوونی (77) هاوولاتی کورد و بریندار بوونی (396) کوردی تر.